

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

1999

2004

Έγγραφο συνόδου

ΤΕΛΙΚΟ
A5-0168/2001

4 Μαΐου 2001

ΕΚΘΕΣΗ

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

Εισηγητές: Iñigo Méndez de Vigo και António José Seguro

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	4
ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ	5
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ	13
ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΜΕΙΟΨΗΦΙΑΣ.....	42
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΚΟΙΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	43
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ.....	50
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	58
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	64
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ.....	75
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ 79	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ.....	85
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΝΕΟΤΗΤΑΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	90
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΎΞΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ.....	96
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ	99

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίαση της 15ης Μαρτίου 2001, η Πρόεδρος του Κοινοβουλίου ανακοίνωσε ότι η Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων εξουσιοδοτήθηκε να εκπονήσει έκθεση πρωτοβουλίας, σύμφωνα με το άρθρο 163 του Κανονισμού, σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι έγινε παραπομπή για γνωμοδότηση σε όλες τις άλλες ενδιαφερόμενες επιτροπές.

Κατά τη συνεδρίασή της στις 24 Ιανουαρίου 2001, η Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων όρισε εισηγητές τους Iñigo Méndez de Vigo και António José Seguro.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 5 και 21 Μαρτίου, 2, 9 και 25 Απριλίου, και 3 Μαΐου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο έκθεσης.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε την πρόταση ψηφίσματος με 22 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 2 αποχές.

Κατά την ψηφοφορία, στην οποία προήδρευσε ο κ. Giorgio Napolitano,

- ψήφισαν υπέρ: Iñigo Méndez de Vigo και António José Seguro, εισηγητές· Teresa Almeida Garrett, Christopher J.P. Beazley (αντιπρόεδρος), Margrietus J. van den Berg (αναπλ. Enrique Barón Crespo), Guido Bodrato (αναπλ. Luigi Ciriaco De Mita), Elmar Brok (αναπλ. Lennart Sacrédeus), Carlos Carnero González, Richard Corbett, Γιώργος Δημητρακόπουλος, Andrew Nicholas Duff, Olivier Duhamel, Monica Frassoni, José María Gil-Robles Gil-Delgado, Jo Leinen, Cecilia Malmström, Gérard Onesta (αναπλ. Johannes Voggenhuber), Jacques F. Poos (αναπλ. Giorgio Napolitano), Alonso José Puerta (αναπλ. Armando Cossutta), Ursula Schleicher (αντιπρόεδρος), The Earl of Stockton, Δημήτριος Τσάτσος·

- ψήφισαν κατά: Georges Berthu, Jens-Peter Bonde, Hans-Peter Martin, José Ribeiro e Castro (αναπλ. Mariotto Segni)·

- αποχές: Hanja Maij-Weggen, Marielle de Sarnez (αναπλ. François Bayrou).

Η γνώμη της μειοψηφίας και οι γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, Εξωτερικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κοινής Ασφάλειας και Αμυντικής Πολιτικής, της Επιτροπής Προϋπολογισμών, της Επιτροπής Ελευθεριών και Δικαιωμάτων των Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, της Επιτροπής Βιομηχανίας, Εξωτερικού Εμπορίου, Έρευνας και Ενέργειας, της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου, της Επιτροπής Αλιείας, της Επιτροπής Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού, της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες, και της Επιτροπής Αναφορών επισυνάπτονται στην παρούσα έκθεση· η Επιτροπή Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής, η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων και Εσωτερικής Αγοράς και η Επιτροπή Περιφερειακής Πολιτικής, Μεταφορών και Τουρισμού αποφάσισαν, στις 3 Απριλίου 2001, 20 Μαρτίου 2001 και 25 Απριλίου 2001 αντιστοίχως, να μην γνωμοδοτήσουν.

Η έκθεση κατατέθηκε στις 4 Μαΐου 2001.

Η προθεσμία για την κατάθεση τροπολογιών θα αναγράφεται στο σχέδιο ημερήσιας διάταξης της περιόδου συνόδου κατά την οποία θα εξετασθεί η έκθεση.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001/2022(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

- έχοντας υπόψη τη Συνθήκη που υπεγράφη στη Νίκαια στις 26 Φεβρουαρίου 2001,
 - έχοντας υπόψη τα ψηφίσματά του της 19ης Νοεμβρίου 1997, σχετικά με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ¹, της 18ης Νοεμβρίου 1999 σχετικά με την προπαρασκευή της επόμενης ΔΔ², της 3ης Φεβρουαρίου 2000 σχετικά με τη σύγκληση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης³, της 13ης Απριλίου 2000 σχετικά με τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη⁴, της 25ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με τη συνταγματοποίηση των Συνθηκών⁵ και σχετικά με την ενισχυμένη συνεργασία⁶,
 - έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων του Τάμπερε, του Ελσίνκι, της Φέιρα και της Νίκαιας,
 - έχοντας υπόψη το άρθρο 163 του Κανονισμού του,
 - έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων και τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κοινής Ασφάλειας και Αμυντικής Πολιτικής, της Επιτροπής Προϋπολογισμών, της Επιτροπής Ελευθεριών και Δικαιωμάτων των Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, της Επιτροπής Βιομηχανίας, Εξωτερικού Εμπορίου, Έρευνας και Ενέργειας, της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου, της Επιτροπής Αλιείας, της Επιτροπής Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού, της Επιτροπής για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες, και της Επιτροπής Αναφορών (A5-0168/2001),
- A. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διακυβερνητική Διάσκεψη που ολοκληρώθηκε στη Νίκαια στις 11 Δεκεμβρίου 2000 έλαβε την εντολή να διενεργήσει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις των Συνθηκών και να επιλύσει κατά τρόπο ικανοποιητικό τα ζητήματα που παρέμεναν εκκρεμή μετά το Άμστερνταμ, ώστε να προετοιμαστεί η Ένωση για τη διεύρυνση,
- B. λαμβάνοντας υπόψη τις επανειλημμένες εκκλήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για μια γενική μεταρρύθμιση των Συνθηκών η οποία θα διαθέτει το απαιτούμενο βάθος ώστε να δώσει απάντηση στη διττή επιταγή για εκδημοκρατισμό των θεσμών και βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους με την προοπτική της διεύρυνσης,
- Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι για να ευοδωθεί η διεύρυνση, που θα αυξήσει τον ετερογενή

¹ ΕΕ C 371, 8.12.1997, σελ. 99-104.

² ΕΕ C 189, 7.7.2000, σελ. 222.

³ ΕΕ C 309, 27.10.2001, σελ. 85.

⁴ ΕΕ C 40, 7.2.2001, σελ. 409.

⁵ Εγκριθέντα κείμενα, σημείο 7.

⁶ Εγκριθέντα κείμενα, σημείο 8.

χαρακτήρα των εθνικών συμφερόντων, απαιτούνται θεσμοί και μηχανισμοί λήψης αποφάσεων που θα χαρακτηρίζονται από αποτελεσματικότητα, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος παράλυσης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης,

- Δ. υπενθυμίζοντας ότι εμπίπτει στις αρμοδιότητές του να παρέχει τη σύμφωνη γνώμη του σχετικά με τις συνθήκες προσχώρησης,
 - Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι με την ολοκλήρωση της νομισματικής ένωσης καθίσταται απαραίτητο το αντιστάθμισμά της, η πολιτική ένωση,
 - ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Συνθήκη της Νίκαιας δεν ολοκλήρωσε τη διαδικασία της πολιτικής ένωσης που άρχισε με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ,
 - Ζ. λαμβάνοντας υπόψη τη δήλωση αριθ. 23 σχετικά με το μέλλον της Ένωσης που προσαρτάται στη Συνθήκη, η οποία προβλέπει νέα μεταρρύθμιση το 2004· και εκτιμώντας ότι η δήλωση αυτή ανοίγει το δρόμο σε μια νέα μέθοδο μεταρρύθμισης των Συνθηκών,
 - Η. λαμβάνοντας υπόψη τις συζητήσεις για τον επαναπροσδιορισμό του βασικού θεσμικού πλαισίου της Ευρώπης, που προηγήθηκαν της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και που αποτέλεσαν την αφετηρία ευρύτερου προβληματισμού για τον μέλλον της Ένωσης,
 - Θ. λαμβάνοντας υπόψη τη συνάντηση με τα εθνικά κοινοβούλια των κρατών μελών και των υποψήφιων κρατών, που πραγματοποιήθηκε στις 20 Μαρτίου 2001 στις Βρυξέλλες ,
1. διαπιστώνει ότι, με τη Συνθήκη της Νίκαιας, εκλείπει το τελευταίο τυπικό εμπόδιο στη διεύρυνση και υπογραμμίζει για μια ακόμη φορά τη θέση του ότι η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί σταθμό στρατηγικής σημασίας στην πορεία προς την ενοποίηση της Ευρώπης ως παράγοντα ειρήνης και προόδου· αναγνωρίζει τις βελτιώσεις που επέφερε η Συνθήκη της Νίκαιας σε ορισμένα σημεία, αλλά εκτιμά ότι μια Ένωση 27 ή περισσότερων κρατών μελών επιτάσσει ουσιαστικότερες μεταρρυθμίσεις, ώστε να διασφαλίζει τη δημοκρατία, την αποτελεσματικότητα, τη διαφάνεια, τη σαφήνεια και την εύρυθμη λειτουργία·
 2. εκφράζει τη βαθιά του δυσaréσκεια για το γεγονός ότι η Συνθήκη της Νίκαιας έδωσε μια δειλή και, σε ορισμένες περιπτώσεις ανεπαρκή, απάντηση στα θέματα της, ήδη συρρικνωμένης, ημερήσιας διάταξης της Διακυβερνητικής Διάσκεψης· εκφράζει την ελπίδα ότι τα ελλείμματα και τα κενά όσον αφορά μια ικανή προς δράση και δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορέσουν να καλυφθούν κατά την μετά τη Νίκαια πορεία.
 3. επισημαίνει μεταξύ των πλέον αρνητικών πτυχών της Συνθήκης της Νίκαιας την ακόμη μεγαλύτερη σύγχυση και έλλειψη διαφάνειας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο εσωτερικό της Ένωσης, την μη τήρηση της αρχής να επεκταθεί η συναπόφαση σε όλους τους τομείς όπου η νομοθεσία εγκρίνεται με ειδική πλειοψηφία, και την μη ενσωμάτωση στις Συνθήκες του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων·
 4. εκτιμά ότι, όπως είχε ήδη συμβεί προηγουμένως με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η προπαρασκευή και οι διαπραγματεύσεις της Συνθήκης της Νίκαιας κατέδειξαν τα όρια

μιας αποκλειστικά διακυβερνητικής μεθόδου για την αναθεώρηση των Συνθηκών, πράγμα το οποίο έμμεσα αναγνώρισαν τελικά οι κυβερνήσεις εγκρίνοντας τη δήλωση αριθ. 23 (που προσαρτάται στην τελική πράξη της Συνθήκης).

5. απαιτεί η νέα Διακυβερνητική Διάσκεψη να συγκληθεί με βάση μια ριζικά διαφορετική διαδικασία, διαφανή και ανοιχτή στη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών κοινοβουλίων και της Επιτροπής και στην οποία θα έχουν λόγο και οι πολίτες των κρατών μελών και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών, όπως προβλέπει η δήλωση 23, και να σηματοδοτήσει την έναρξη ενός κύκλου συντακτικών διαδικασιών.
6. αναγνωρίζει ότι με τη Συνθήκη της Νίκαιας κλείνει ένας κύκλος που ξεκίνησε στο Μάαστριχτ και συνεχίστηκε στο Άμστερνταμ, και απαιτεί να δρομολογηθεί μια συντακτική διαδικασία που θα έχει ως επιστέγασμα την έγκριση ενός Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θεμελιώδη Δικαιώματα

7. σημειώνει την πανηγυρική διακήρυξη του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νίκαια, ο οποίος διαμορφώθηκε από Συνέλευση απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των κυβερνήσεων, των εθνικών κοινοβουλίων, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής· επαναλαμβάνει¹ τη δέσμευσή του να επαγρυπνεί για το σεβασμό των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζονται στο Χάρτη αυτό, διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχουν λάβει ανάλογη θέση, και ζητεί την ανάληψη της ίδιας δέσμευσης από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης.
8. επαναλαμβάνει την απαίτησή του να ενσωματωθεί με δεσμευτικό από νομική άποψη τρόπο ο Χάρτης στις Συνθήκες, προκειμένου να διασφαλίζονται πλήρως τα δικαιώματα του κάθε ατόμου, και καλεί τα θεσμικά όργανα της Ένωσης να τηρούν ήδη από τώρα, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων, τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον Χάρτη.
9. εκφράζει την ικανοποίησή του για την ενσωμάτωση, στο άρθρο 7 της ΣΕΕ, ενός μέσου πρόληψης και προειδοποίησης που παγιώνει τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στις αξίες της δημοκρατίας, της ελευθερίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου· εκφράζει επίσης την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι, πέραν του δικαιώματος πρωτοβουλίας, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η θεσμική μεταρρύθμιση

10. διαπιστώνει ότι το νέο σύστημα ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο αποτελεί το αποτέλεσμα συμφωνίας κατανομής εξουσίας μεταξύ των Δεκαπέντε, η αξία του οποίου έγκειται στο ότι επιτρέπει να ανοίξει και επισήμως η πύλη της διεύρυνσης· εκτιμά όμως ότι, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια της διαδικασίας λήψεως αποφάσεων, το νέο σύστημα δεν βελτιώνει κατά τίποτε το ισχύον, με

¹ Ψήφισμα της 14ης Νοεμβρίου 2000 για τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Κείμενα που εγκρίθηκαν, σημείο 3).

αποτέλεσμα να δημιουργούνται σοβαρές ανησυχίες ως προς την λειτουργία του σε μια Ένωση με 27 κράτη μέλη·

11. εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για το γεγονός ότι δεν λαμβάνεται κανένα μέτρο για να υπάρξει μεγαλύτερη διαφάνεια στις εργασίες του Συμβουλίου, ιδίως όταν το Συμβούλιο ενεργεί υπό την ιδιότητα του νομοθέτη·
12. εκτιμά ότι η συμφωνία που επετεύχθη ως προς τη σύνθεση της Επιτροπής είναι αποδεκτή, στο μέτρο που επιτρέπει την προσαρμογή της στις απαιτήσεις της διαδικασίας διεύρυνσης·
13. εκφράζει την ικανοποίησή του για την καθιέρωση της ειδικής πλειοψηφίας για την εκλογή και τον ορισμό των μελών της Επιτροπής, καθώς και για την ενίσχυση των εξουσιών του Προέδρου της, στοιχεία που επιβεβαιώνουν τον υπερεθνικό και ανεξάρτητο χαρακτήρα του θεσμικού αυτού οργάνου·
14. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν υπακούει σε σαφή κριτήρια· εκφράζει την έκπληξή του για την απόφαση να αυξηθεί το όριο των 700 βουλευτών που καθορίστηκε στο Άμστερνταμ· προειδοποιεί για τους κινδύνους που ενδέχεται να ανακύψουν από την υπερβολική αύξηση του αριθμού των μελών του κατά τη μεταβατική περίοδο, και ζητεί από το Συμβούλιο να λάβει ιδιαιτέρως υπόψη τους κινδύνους αυτούς όταν θα καθορίζει το χρονοδιάγραμμα των εντάξεων·
15. απαιτεί διόρθωση, επ' ευκαιρία της διαπραγμάτευσης των αντίστοιχων συνθηκών προσχώρησης, ώστε ο αριθμός των εκπροσώπων της Ουγγαρίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να είναι ο ίδιος (22) με αυτόν που ισχύει για το Βέλγιο και την Πορτογαλία (χώρες με αντίστοιχο πληθυσμό), και ζητεί να αξιοποιηθεί η αναπροσαρμογή αυτή ως ευκαιρία για να διαμορφωθούν η διαδικασίες λήψης αποφάσεων διαφανέστερες, αποτελεσματικότερες και δημοκρατικότερες·
16. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι εξακολουθεί να υφίσταται η δομή των πυλώνων της Συνθήκης και ότι, κυρίως στον τομέα της ΚΕΠΠΑ, δημιουργούνται περιττές διπλές διαρθρώσεις· ζητεί να ανατεθούν τα καθήκοντα του Επιτρόπου για θέματα εξωτερικής πολιτικής και του Ύπατου Εκπροσώπου για την ΚΕΠΠΑ σε αντιπρόεδρο της Επιτροπής που έχει ειδικά καθήκοντα έναντι του Συμβουλίου·
17. λαμβάνει υπό σημείωση το μεταβατικό σύστημα που προβλέπεται στη δήλωση αριθ. 20 σχετικά με τη διεύρυνση (η οποία προσαρτάται στην τελική πράξη της Συνθήκης) για τη σταδιακή προσαρμογή των θεσμικών οργάνων κατά την περίοδο των προσχωρήσεων, και επισημαίνει ότι θα παρακολουθεί με προσοχή τις προσαρμογές αυτές και θα τις λάβει υπόψη του όταν θα εκδώσει τη – δεσμευτική – γνώμη του για τις Συνθήκες προσχώρησης·
18. εκφράζει την ικανοποίησή του για την αναγνώριση, στο άρθρο 230 της ΣΕΕ, του δικαιώματός προσφυγής του για τον έλεγχο της νομιμότητας πράξεων των υπολοίπων θεσμικών οργάνων·
19. εκφράζει την ικανοποίησή του για τις ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις που εισάγονται στη δομή, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου,

προκειμένου να καταστεί ευχερέστερη η απονομή της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να διατηρηθεί η ενότητα του κοινοτικού δικαίου, και να ισχυροποιηθεί έτσι η δικαιοδοτική λειτουργία της Ένωσης·

20. καταδικάζει το γεγονός ότι τα μέλη του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Πρωτοδικείου θα εξακολουθούν να διορίζονται με κοινή συμφωνία από τα κράτη μέλη αποτελώντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, τη μοναδική εξαίρεση στη διαδικασία διορισμού με ειδική πλειοψηφία του Συμβουλίου, διαδικασία την οποία η Συνθήκη της Νίκαιας ανήγαγε σε γενικό κανόνα·
21. εκτιμά ότι οι διατάξεις σχετικά με το Ελεγκτικό Συνέδριο θα διευκολύνουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, και καλεί τον πρόεδρό του να συγκροτήσει σύντομα την επιτροπή επαφής με τους προέδρους των εθνικών ελεγκτικών οργάνων (σύμφωνα με τη δήλωση αριθ. 18 που προσαρτάται στην τελική πράξη της Συνθήκης) με στόχο τη βελτίωση της μεταξύ τους συνεργασίας·
22. εμμένει στην άποψη της δημιουργίας Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας και στη σύσταση θέσης Ευρωπαίου Εισαγγελέα, που θα είναι επιφορτισμένοι με την καταπολέμηση της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης·
23. επικροτεί τις διατάξεις για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, που την καθιστούν αντιπροσωπευτικότερη των διαφόρων τομέων της κοινωνίας, καθώς και για την Επιτροπή των Περιφερειών, που ενισχύουν τη δημοκρατική νομιμοποίηση των μελών της·
24. εκφράζει την ικανοποίησή του για την ενσωμάτωση στη Συνθήκη νομικής βάσης που θα επιτρέπει να εγκρίνεται, με συναπόφαση, το καταστατικό των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων και οι κανόνες που διέπουν τη χρηματοδότησή τους·
25. αναγνωρίζει την πρόοδο που αντιπροσωπεύει η μετάβαση από την ομοφωνία στην ειδική πλειοψηφία, ως διαδικασία για την έγκριση του καθεστώτος των βουλευτών, αλλά εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι ο κανόνας αυτός δεν επεκτάθηκε στα θέματα φορολογικού χαρακτήρα·

Διαδικασία λήψης αποφάσεων

26. επισημαίνει τη μετατόπιση 35 νομικών βάσεων στο καθεστώς της ειδικής πλειοψηφίας· εκφράζει τη δυσaréσκειά του για το γεγονός ότι θεμελιώδη ζητήματα εξακολουθούν να υπόκεινται στο καθεστώς της ομοφωνίας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται φραγμοί επιζήμιοι για την πολιτική και κοινωνική ενδυνάμωση της Ένωσης·
27. επισημαίνει, στο πλαίσιο αυτό, την επιτακτική ανάγκη να μετέχει πληρέστερα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - ως παράγοντας της δημοκρατικής συμμετοχής και του δημοκρατικού ελέγχου - στη διαμόρφωση της κοινής εμπορικής πολιτικής και της εξωτερικής οικονομικής πολιτικής, τόσο στο στάδιο του καθορισμού των κατευθυντηρίων γραμμών όσο και κατά τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνιών· εκτιμά ότι, από τη στιγμή που τα εθνικά κοινοβούλια δεν διαθέτουν πλέον αρμοδιότητες στον τομέα της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ, η δική του συμμετοχή καθίσταται απαραίτητη·

28. υπογραμμίζει για μια ακόμη φορά τη θέση του ότι η επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, σε συνδυασμό με τη συναπόφαση, αποτελεί το κλειδί για την επίτευξη ουσιαστικής ισορροπίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων την επιτυχία της διεύρυνσης και, κατά συνέπεια, εκτιμά ότι οι τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Νίκαιας στο σημείο αυτό είναι σαφώς ανεπαρκείς· εμμένει στη θέση του ότι η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία πρέπει να συνοδεύεται, σε ό,τι αφορά τις νομοθετικές διαδικασίες, από τη διαδικασία συναπόφασης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο – απαραίτητη εγγύηση για τη δημοκρατική νομιμοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας
29. καταδικάζει το γεγονός ότι η Διακυβερνητική Διάσκεψη δεν επεξέτεινε τις διαδικασίες συναπόφασης στις νομικές βάσεις που ήδη προέβλεπαν (πριν και μετά από τη Νίκαια) την έγκριση νομοθετικών κειμένων με ειδική πλειοψηφία· εκτιμά ότι η νέα Συνθήκη δεν αναγνωρίζει σε επαρκή βαθμό τη διαδικασία συναπόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 251 ΣΕΚ ως γενικό κανόνα για τη λήψη αποφάσεων στην Ένωση·
30. εκφράζει την ανησυχία του για τις πολυπλοκότητες που εισάγει η Συνθήκη της Νίκαιας σε σχέση με πολλές νομικές βάσεις στις οποίες επεκτείνει την ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία, και ζητεί από το Συμβούλιο να αξιοποιήσει περισσότερο, πριν από τις προσχωρήσεις, τις δυνατότητες που προσφέρουν ορισμένα τροποποιημένα άρθρα για τη μετάβαση στην ειδική πλειοψηφία και τη συναπόφαση, ιδίως στο πλαίσιο του Τίτλου IV της ΣΕΚ·

Ενισχυμένες συνεργασίες

31. εκφράζει την ικανοποίησή του για τις τροποποιήσεις που επήλθαν κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής ως προς τις ενισχυμένες συνεργασίες, ειδικότερα όσον αφορά την κατάργηση του δικαιώματος βέτο λόγω εθνικού συμφέροντος, και επικροτεί τη μετατροπή τους σε ύστατο μέσον, προκειμένου να μπορεί να προοδεύσει η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η κοινοτικοποίηση των τομέων που αφορούν οι ενισχυμένες συνεργασίες·
32. εκτιμά ότι ο ρόλος που επιφυλάσσεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως προς την εξουσιοδότηση των ενισχυμένων συνεργασιών είναι ανεπαρκής και μη δημοκρατικός, ιδίως στους ζωτικούς τομείς του πρώτου πυλώνα όπου η ομοφωνία διατηρείται στους κόλπους του Συμβουλίου·
33. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η διακυβερνητική μέθοδος που χαρακτηρίζει το δεύτερο πυλώνα εφαρμόζεται επίσης στις ενισχυμένες συνεργασίες στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας και ότι, κατά συνέπεια, υπάρχει η δυνατότητα να προβάλει κάποιο κράτος μέλος βέτο, ενώ ο ρόλος του ΕΚ περιορίζεται σε απλό δικαίωμα ενημέρωσης, και της Επιτροπής στην έκδοση γνωμοδότησης·
34. καταδικάζει το γεγονός ότι οι κοινές στρατηγικές ως προς την αμυντική πολιτική αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής των ενισχυμένων συνεργασιών·

Η δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης

35. επιδοκιμάζει τη δήλωση αριθ. 23 σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης, λόγω των νέων στοιχείων που εισάγει στη διαδικασία μεταρρύθμισης των Συνθηκών η οποία θα βασίζεται σε μια αποτελεσματική και συμμετοχική προετοιμασία και της οποίας θα

προηγείται ευρεία και εις βάθος δημόσια συζήτηση·

36. εκτιμά ότι ο διάλογος αυτός πρέπει να πραγματοποιείται τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο· φρονεί ότι η ανάπτυξη του διαλόγου και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του, ιδίως σε εθνικό επίπεδο, αποτελούν αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων και κοινοβουλίων· συνιστά να δημιουργηθεί, σε κάθε κράτος μέλος και σε κάθε υποψήφιο κράτος, μια επιτροπή που θα απαρτίζεται από εκπροσώπους της κυβέρνησης και του κοινοβουλίου και από ευρωβουλευτές, και θα έχει ως καθήκον τον προσανατολισμό και την προαγωγή της δημόσιας συζήτησης·
37. εκτιμά ότι ο διάλογος αυτός πρέπει να είναι ανοικτός στους κοινωνικούς φορείς και να συνοδεύεται από την κατάλληλη εκστρατεία ενημέρωσης, που θα εξηγήει στους ευρωπαίους το θέμα της συζήτησης και θα τους παροτρύνει να συμμετέχουν ενεργά· επιθυμεί ο διάλογος αυτός να οδηγήσει σε συγκεκριμένα αποτελέσματα, όλες οι συνεισφορές να ληφθούν υπόψη κατά την προετοιμασία της μεταρρύθμισης των Συνθηκών, και ο διάλογος να παραταθεί μέχρι και την ολοκλήρωση της ΔΔ, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να προβλεφθούν οι απαιτούμενες δημοσιονομικές πιστώσεις στο πλαίσιο των χρήσεων 2002 και 2003·
38. είναι της γνώμης ότι το τελικό αποτέλεσμα της προσεχούς μεταρρύθμισης των Συνθηκών θα εξαρτηθεί, κατά κύριο λόγο, από την προπαρασκευή της· προς το σκοπό αυτό, υποστηρίζει τη δημιουργία μιας Συνέλευσης (της οποίας οι εργασίες πρέπει να αρχίσουν στις αρχές του 2002) που θα απαρτίζεται από βουλευτές των εθνικών κοινοβουλίων και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και εκπροσώπους της Επιτροπής και των κυβερνήσεων και που θα έχει ως έργο να υποβάλει στην ΔΔ συνταγματική πρόταση, βασισμένη στα αποτελέσματα του εκτεταμένου δημοσίου διαλόγου και η οποία πρέπει να αποτελέσει, με τη σειρά της, τη βάση των εργασιών της ΔΔ·
39. εκτιμά ότι τα υπό ένταξιν κράτη πρέπει να συμμετέχουν στη Συνέλευση αυτή κατ' αρχάς ως παρατηρητές, έως την υπογραφή των συνθηκών προσχώρησης, και στη συνέχεια ως πλήρη μέλη·
40. επισημαίνει ότι η αναφορά της Δήλωσης αριθ. 23 στα τέσσερα συγκεκριμένα θέματα δεν έχει εξαντλητικό χαρακτήρα, και φρονεί ότι σε έναν διάλογο για το μέλλον της Ευρώπης δεν μπορούν να τεθούν εκ των προτέρων περιορισμοί· επί του θέματος αυτού, δηλώνει την πρόθεσή του να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις εν όψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Laeken· υπόσχεται να λάβει δεόντως υπόψη του τα θέματα που επισημαίνουν οι διάφορες κοινοβουλευτικές του επιτροπές στις γνωμοδοτήσεις τους που συνοδεύουν το παρόν ψήφισμα και που επισυνάπτονται στην έκθεση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων (A5-0168/2001)·
41. τάσσεται υπέρ της σύγκλησης της ΔΔ το δεύτερο εξάμηνο του 2003, ούτως ώστε η νέα Συνθήκη να εγκριθεί το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, οι ευρωπαϊκές εκλογές του 2004 να λειτουργήσουν ως δημοκρατική ώθηση στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, και το Κοινοβούλιο, μαζί με την Επιτροπή, να μπορέσουν να μετάσχουν στη διαδικασία αυτή υπό τις καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις·
42. φρονεί ότι η μελλοντική λειτουργία της Ένωσης θα εξαρτηθεί από τα αποτελέσματα της προσεχούς μεταρρύθμισης αποτελέσματα τα οποία θα λάβει υπόψη του όταν θα κληθεί

να εκφέρει τη σύμφωνη γνώμη του επί των Συνθηκών Προσχώρησης των νέων χωρών·

43. καλεί τα εθνικά κοινοβούλια, όταν τοποθετηθούν σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας, να αναλάβουν σταθερή δέσμευση να υποστηρίξουν τη σύγκληση Συνέλευσης·
44. δηλώνει ότι η Συνθήκη της Νίκαιας θα ιδωθεί υπό το πρίσμα των αποτελεσμάτων της Συνόδου Κορυφής του Laeken, τα οποία θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις να ξεπερασθούν οι αδυναμίες της συνθήκης αυτής· εξαγγέλλει εξάλλου την απόφασή του να λάβει υπόψη του τα αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Laeken όταν κληθεί να εκφέρει τη γνώμη του για τη διεξαγωγή της επόμενης ΔΔ·
45. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο, την Επιτροπή και τις κυβερνήσεις και τα κοινοβούλια των κρατών μελών και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν, μετά τις φρικαλεότητες του Β' Παγκοσμίου πολέμου, η Ευρώπη “έπιασε πάτο”, μερικοί οραματιστές την ξανάστησαν στα πόδια της, χρησιμοποιώντας ως υπόβαθρο κάποια κοινά ιδεώδη: την ειρήνη ως υπέρτατη αξία, ένα δημοκρατικό σύστημα ελευθεριών ως μέσον συμβίωσης, την οικονομική και κοινωνική πρόοδο ως υλικό θεμέλιο του συστήματος, την Ένωση ως μακροπρόθεσμο στόχο και ως συνδετικό υλικό των υπόλοιπων στοιχείων.

Ο τελεολογικός χαρακτήρας της ευρωπαϊκής οικοδόμησης εξηγεί την ταύτιση αυτής της τελευταίας με την έννοια των διεργασιών. Σε αντίθεση με την επεξεργασία οποιουδήποτε εθνικού συντάγματος, που εξ ορισμού τίθεται αμέσως σε ισχύ, η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ηπείρου στηρίχθηκε σε κοινοτικά θεσμικά όργανα που εφάρμοσαν μια πολιτική συγκεκριμένων βημάτων με σκοπό τη δημιουργία μιας *de facto* αλληλεγγύης. Έχουμε έτσι σε γενικές γραμμές τα δυο συστατικά στοιχεία του λεγόμενου ευρωπαϊκού μοντέλου: οικοδόμηση της Ευρώπης μέσα από μια διεργασία, χάρη σε κοινά θεσμικά όργανα.

Η μέθοδος αυτή, την οποία σκιαγραφεί η Δήλωση του R. Schuman της 9ης Μαΐου 1950, διατυπώνεται ρητώς στο προοίμιο της Συνθήκης της ΕΚΑΧ και αποτελεί το σημείο αναφοράς της ευρωπαϊκής διαδρομής τα τελευταία πενήντα χρόνια.

Η αποτυχία της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας οδήγησε στην ακόλουθη σκέψη: αφού δεν είναι δυνατό ένα ποιοτικό άλμα σε πολιτικό επίπεδο, η λύση είναι η επιστροφή στην ανά τομέα ενοποίηση, καθαρά οικονομικής φύσης. Από τις Συνθήκες της Ρώμης του 1957 και μετά, η ευρωπαϊκή οικοδόμηση κρατήθηκε σε αυτό το οικονομικό επίπεδο, ενώ ταυτόχρονα διευρύνθηκε ο αριθμός των κρατών μελών – που από έξι έγιναν δεκαπέντε- όπως διευρύνθηκαν και οι αρμοδιότητες της Κοινότητας.

Η πρώτη μεγάλη ριζική αναθεώρηση των ιδρυτικών Συνθηκών, δηλ. η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, σηματοδότησε μια μεγάλη πρόοδο στην οικονομική ενοποίηση, με την έναρξη λειτουργίας της κοινής εσωτερικής αγοράς, προοίμιο του σχεδίου οικονομικής σύγκλησης που είχε ως επιστέγασμα την καθιέρωση του ευρώ το Μάιο 1998. Η πρωτοκαθεδρία αυτή της οικονομικής διάστασης εξηγεί το γνωστό ορισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ως “οικονομικού γίγαντα και πολιτικού νάνου”.

Η διεργασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης άλλαξε ριζικά φύση με την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989 και την επακολουθήσασα διάλυση του σοβιετικού συνασπισμού. Τα πολιτικά εκείνα γεγονότα ήταν μεγίστης σπουδαιότητας και γι' αυτό απαιτούσαν μια πολιτική απάντηση αντίστοιχου επιπέδου. Η απότομη αυτή είσοδος της πολιτικής διάστασης στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση είχε ως αποτέλεσμα, στις αρχές της δεκαετίας του 90, να συγκαλέσει το έκτακτο Συμβούλιο του Δουβλίνου, του Απριλίου 1990, δυο διακυβερνητικές διασκέψεις, μια που προγραμματίστηκε και ετοιμάστηκε με πλήρη άνεση χρόνου και που αφορούσε τον τρόπο οργάνωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, και μια που, καρπός της ανάγκης να δοθεί μια απάντηση στις νέες προκλήσεις των καιρών μας και αναγκαστικά λιγότερο ολοκληρωμένη από ό,τι αρχικά προβλεπόταν, αφορούσε το σχεδιασμό της

Πολιτικής Ένωσης.

Παρά την οικονομική κρίση που έπληξε τις οικονομίες μας στα μέσα της δεκαετίας του 90 και τον περίπλοκο χαρακτήρα της αντικατάστασης των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ – μια πρωτοβουλία χωρίς προηγούμενο στην Ιστορία- μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η διεργασία οικονομικής ενοποίησης συνεχίζεται σύμφωνα με τις ορισθείσες προθεσμίες.

Αντίθετα, η προσπάθεια που τόσο ματαιόδοξα είχε αποκληθεί “Πολιτική Ένωση”, έπασχε από άλλου είδους μειονεκτήματα. Κατά την άποψη των συντακτών του παρόντος, ο απερίφραστα πολιτικός χαρακτήρας της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, ειδικότερα κατά τη δεκαετία του 90, δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Όμως, για να προσφέρει επιτυχημένη διάγνωση οποιαδήποτε ανάλυση της Πολιτικής Ένωσης, απαιτείται μια κάποια προοπτική θεώρηση. Συνεπώς, ως προς το πλέον πρόσφατο γεγονός, τη Συνθήκη της Νίκαιας, η σχετική ανάλυση θα πρέπει να εγγραφεί στο πλαίσιο ενός ευρύτερου στοχασμού σχετικά με την πρόοδο της Πολιτικής Ένωσης. Και τούτο, διότι οι ρίζες της Συνθήκης της Νίκαιας βρίσκονται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία, με τη σειρά της, είχε προγραμματισθεί από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Εάν υπεισέλθουμε στην ανάλυση των συστατικών στοιχείων της Πολιτικής Ένωσης, υποχρεωτικά θα αναγνωρίσουμε ότι, στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας, οι αρμοδιότητες της Ένωσης πριν από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ήταν πολύ περιορισμένες. Η πτώση του τείχους του Βερολίνου και η γερμανική επανένωση, η κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβία ή ο πόλεμος του Κόλπου, συνετέλεσαν στο να συμπεριληφθεί στη Συνθήκη της ΕΕ ο λεγόμενος δεύτερος πυλώνας, που εντάσσει για πρώτη φορά την ΚΕΠΠΑ στις Συνθήκες. Αν και η Εξωτερική Πολιτική της Ένωσης συνεχίστηκε στο πλαίσιο της διακυβερνητικής συνεργασίας, εντούτοις η Συνθήκη του Άμστερνταμ της πρόσφερε μια πολιτική ώθηση με τη θεσμοθέτηση ενός Υπάτου Εκπροσώπου και τη δημιουργία θεσμικών μηχανισμών που αναμένεται ότι θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά της.

Αλλά ούτε η δημιουργία υπάτων εκπροσώπων ούτε ο σχεδιασμός θεσμικών μηχανισμών μπορούν να υποκαταστήσουν την πολιτική βούληση. Αυτή είναι η ουσία. Δεν πάει πολύς καιρός που τα δώδεκα τότε κράτη μέλη της Κοινότητας φάνηκαν ανίκανα να συμφωνήσουν σε ένα κείμενο που θα καταδίκασε τη Σοβιετική Ένωση για την κατάρριψη ενός επιβατικού αεροσκάφους των νοτιοκορεατικών αερογραμμών. Σήμερα, κάτι τέτοιο θα ήταν αδιανόητο διότι υπάρχει μεταξύ των Δεκαπέντε η αναγκαία συνοχή αλλά και η απαιτούμενη πολιτική βούληση για να αποτραπεί μια τέτοια κατάληξη.

Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για την πρόοδο που σημειώθηκε στον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας. Δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε την αποτυχία της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας ή τη συζήτηση για την αυτόνομη πυρηνική δύναμη ή για τις σχέσεις με το ΝΑΤΟ, για να αντιληφθούμε την πρόοδο που σημαίνει η εγγραφή των λεγόμενων αποστολών “τύπου Petersberg” στη Συνθήκη του Άμστερνταμ ή η δημιουργία μιας Δύναμης Ταχείας Επέμβασης κατά τη γαλλική προεδρία του 2000. Γι’ αυτό, κατά την άποψη των συντακτών του παρόντος, δεν πρέπει να υποτιμούμε την πρόοδο που έγινε και οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε με φαντασία και ρεαλισμό τα ζητήματα που έχουν σχέση με το δεύτερο πυλώνα. Κανείς δεν μπορεί να ζητήσει από κράτη ηλικίας αιώνων να παραιτηθούν από μια αυτόνομη εξωτερική πολιτική. Μπορούμε όμως και οφείλουμε να απαιτήσουμε από αυτά να συμφωνούν μεταξύ τους πάνω στα θέματα που επιθυμούν να αντιμετωπίσουν και να

επιλύσουν από κοινού, και να διαθέσουν τα αναγκαία μέσα για την επίτευξη των στόχων τους, χωρίς να ξεχνάμε ούτε στιγμή ότι πρώτος από τους στόχους αυτούς είναι η διασφάλιση της ειρήνης.

Άλλο πολιτικό πεδίο, εκείνο του τρίτου πυλώνα της ΣΕΕ, που μεταβαπτίσθηκε σε “χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης”, σημείωσε πολύ σημαντική πρόοδο. Ενώ το Μάαστριχτ ανεγνώρισε μεταξύ των στόχων της Ένωσης “την ανάπτυξη στενής συνεργασίας στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων”, η Συνθήκη του Άμστερνταμ σήμανε την ενοποίηση μέσω της κοινοτικοποίησης.

Οι στόχοι αυτοί μεταφράστηκαν σύντομα σε γεγονότα. Το “Σχέδιο της Βιέννης”, που εγκρίθηκε το 1998, τόνιζε την ανάγκη ενσωμάτωσης του συστήματος του Schengen στο νομικό πλαίσιο της Ένωσης, όπως και την ανάγκη του να δοθεί ώθηση στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, να αναπτυχθεί η Ευροπόλ και να προωθηθεί ο αγώνας κατά του σωματεμπορίου και του οργανωμένου εγκλήματος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο 1999, σηματοδότησε μια νέα καμπή στη σταδιακή ρύθμιση αυτών των ζητημάτων δικαιοσύνης και αστυνομίας σε κοινοτικό επίπεδο. Από τότε που έγραψε τα βιβλία του ο Jean Bodin, τα ζητήματα αυτά αποτελούσαν τον πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας. Όμως, με τις προτάσεις περί κοινών πολιτικών σε θέματα ασύλου και μετανάστευσης και με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης, το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναζήτησης και σύλληψης θα αποτελεί βασικότατο στοιχείο για την αντιμετώπιση των τρομοκρατών και των εγκληματιών.

Ενώ η Συνθήκη του Μάαστριχτ σηματοδότησε τη συνταγματική κατοχύρωση της πολιτικής διάστασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Συνθήκη του Άμστερνταμ, που προβλεπόταν από το άρθρο Ν της Συνθήκης ΕΕ, σηματοδότησε μια νέα φάση αυτής της διεργασίας.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, που υπεγράφη την 1η Οκτωβρίου 1997, μπόρεσε να διευρύνει το φάσμα αρμοδιοτήτων της Ένωσης, να κατοχυρώσει ως βασική αρχή την ενισχυμένη συνεργασία και να προβλέψει, για πρώτη φορά, το δικαίωμα των εθνικών κοινοβουλίων, συνενωμένων στο πλαίσιο της COSAC (Διάσκεψη οργάνων ειδικευμένων σε ευρωπαϊκές υποθέσεις) να συνεπικουρούν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

Όμως η Συνθήκη του Άμστερνταμ σχεδιάστηκε για να προωθήσει μια εκκρεμότητα: τη μεταρρύθμιση των θεσμών. Το θέμα ήταν παλιό. Το θεσμικό τρίγωνο Συμβουλίου-Επιτροπής-Κοινοβουλίου παρέμενε ουσιαστικά αναλλοίωτο από την εποχή των ιδρυτικών Συνθηκών, παρ’ όλο ότι αξίζουν μνεία οι αλλαγές που σημειώθηκαν και ως προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (από δευτεροκλασάτη Συνέλευση σε Κοινοβούλιο εκλεγμένο με καθολική ψηφοφορία, από συμβουλευτική Συνέλευση σε Κοινοβούλιο με εξουσίες συναπόφασης) και ως προς τη μετατροπή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε θεσμό που όχι μόνο δίνει την πρώτη ώθηση στα προς συζήτηση πολιτικά θέματα, αλλά και λαμβάνει αποφάσεις.

Η μεταρρύθμιση των θεσμών, που αναβλήθηκε την πρώτη φορά λόγω της ένταξης της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας, αποφασίστηκε αμετάκλητα όταν η ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ενεγράφη πλέον στην ευρωπαϊκή ημερήσια διάταξη. Αλλά οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων δεν στάθηκαν ικανοί να λύσουν τα

θεσμικά ζητήματα και η εκκρεμότητα συνέχισε να υπάρχει. Ένα μινιμαλιστικό πρωτόκολλο, το σχετικό με “τα όργανα εν όψει της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, προσαρτημένο στη Συνθήκη του Άμστερνταμ, προέβλεπε μια αναθεώρηση σε δυο φάσεις: μέγεθος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στάθμιση ψήφων στο Συμβούλιο πριν από την έναρξη ισχύος της πρώτης διεύρυνσης, εφόσον αυτή περιλάβει τελικά μέχρι και πέντε νέα κράτη μέλη· η δεύτερη φάση προέβλεπε ότι, ένα χρόνο πριν από την έκτη διεύρυνση, θα ξεκινήσει μια σε βάθος αναθεώρηση των θεσμών, χωρίς όμως το προαναφερθέν πρωτόκολλο να παρέχει οποιαδήποτε ένδειξη ως προς το περιεχόμενο αυτής της εντολής.

Στο ψήφισμά του της 19ης Νοεμβρίου 1997¹ σχετικά με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, ψήφισμα θεμελιωμένο στην έκθεση Méndez de Vigo-Τσάτσου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απέρριψε τη μέθοδο των δυο φάσεων (two step approach) του προαναφερθέντος πρωτοκόλλου και ζήτησε ένα εκτενέστερο σχέδιο μεταρρυθμίσεων.

Τα γνωστά ως «Ατζέντα 2000» έγγραφα για τη διεύρυνση, τα οποία παρουσίασε η υπό τον Jacques Santer Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και οι προτάσεις του νέου Προέδρου αυτής της τελευταίας κ. Prodi, οι οποίες έγιναν δεκτές στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι και αποβλέπουν στο να ισχύουν οι ίδιοι διαπραγματευτικοί όροι για όλες τις υποψήφιες χώρες, αναίρεσαν τους στόχους που είχε θέσει το πρωτόκολλο.

Παράλληλα με τις εργασίες της διακυβερνητικής διάσκεψης, μια Σύμβαση αποτελούμενη από εκπροσώπους των αρχηγών των κυβερνήσεων, από εθνικούς βουλευτές, από ευρωβουλευτές και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συνέταξε ένα Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει της εντολής που έλαβε από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια της Κολωνίας και του Τάμπερε, και τον παρέδωσε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μπιαρίτζ τον Οκτώβριο του 2000, όπου και εγκρίθηκε ομόφωνα. Ο Χάρτης αυτός, ανταποκρίνεται σε ένα παλιό αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που διατυπώθηκε για άλλη μια φορά στο σημείο 12 του ψηφίσματός του για τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Όχι μόνο διακηρύσσει τις κοινές αξίες που εμπνέουν την Ένωση αλλά και αποτελεί σαφή απόδειξη ότι η Πολιτική Ένωση δυναμώνει. Ο Χάρτης παρουσιάστηκε με επισημότητα από το Συμβούλιο των Υπουργών, από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας.

Αναλύοντας το περιεχόμενο της Συνθήκης της Νίκαιας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συνειδητοποιεί ότι μια ενοποίηση με δημοκρατική νομιμότητα απαιτεί τη συμμετοχή και των δυο φορέων πολιτικής εκπροσώπησης των πολιτών της Ένωσης, δηλαδή τόσο της Ένωσης όσο και των κρατών μελών. Η απ’ ευθείας εκλογή των ευρωβουλευτών από τους πολίτες της Ένωσης δίνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το δικαίωμα και την εντολή να αποφαινεται για τα θεμελιώδη ζητήματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Γι’ αυτό, το Κοινοβούλιο συμμετείχε πολύ ενεργά στην προπαρασκευή και υλοποίηση της διακυβερνητικής διάσκεψης².

¹ ΕΕ C 371 της 08.12.1997, σελ. 99-104.

² Ψήφισμα της 18ης Νοεμβρίου 1999 σχετικά με την προετοιμασία της επόμενης διακυβερνητικής διάσκεψης (έκθεση Δημητρακόπουλου/Leinen), ΕΕ C 189 της 07.07.2000, Ψήφισμα της 3ης Φεβρουαρίου 2000 σχετικά με τη σύγκληση της διακυβερνητικής διάσκεψης (έκθεση Δημητρακόπουλου/Leinen), ΕΕ C 309 της 27.10.2000, Ψήφισμα της 13ης Απριλίου 2000 σχετικά με τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη διακυβερνητική διάσκεψη (έκθεση Δημητρακόπουλου/Leinen), ΕΕ C 40 της 07.02.2001, Ψήφισμα της 25ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με την απόδοση συνταγματικής ισχύος στις Συνθήκες (έκθεση Duhamel),

Επιπλέον, το Κοινοβούλιο ήταν παρόν στις συνεδριάσεις της διακυβερνητικής διάσκεψης μέσω δυο βουλευτών του που είχαν επιλεγεί από το ίδιο το Σώμα, τους κυρίους Brok και Τσάτσο, ενώ η Πρόεδρός του κυρία Fontaine έπαιξε πολύ ενεργό ρόλο προβάλλοντας τις θέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε όλη τη διάρκεια της διακυβερνητικής διάσκεψης.

Αφετέρου, η Επιτροπή Θεσμικών Θεμάτων του Κοινοβουλίου, υπό την προεδρία του κ. Giorgio Napolitano, παρακολούθησε προσεκτικά την εξέλιξη της διάσκεψης.

Σε αυτό το σημείο, και με την επιφύλαξη να αναλύσουμε παρακάτω με κάθε άνεση το νόημα των τροπολογιών που εγκρίθηκαν στη Νίκαια επί των Συνθηκών, θα θέλαμε να κάνουμε την εξής σκέψη: η Συνθήκη της Νίκαιας σηματοδότησε την ύστατη –προς το παρόν- φάση της διεργασίας εδραίωσης της Πολιτικής Ένωσης και αποτελεί τη λογική συνέχεια των δυο Συνθηκών της δεκαετίας του 90.

Η εξάντληση των δυνατοτήτων του διακυβερνητικού μηχανισμού στο θέμα της αναθεώρησης των Συνθηκών είναι ένα γεγονός που δεν μπορεί να το αρνηθεί ούτε και ο πιο φανατικός υποστηρικτής του συστήματος αυτού. Στο ψήφισμά του της 19ης Νοεμβρίου 1997, που ήδη τόσες φορές μνημονεύσαμε, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν κατηγορηματικό και, δεδομένου ότι θεωρούσε λήξασα μια ιστορική περίοδο κατά την οποία η ευρωπαϊκή ενοποίηση προωθήθηκε βήμα προς βήμα με τα μέσα της κλασικής διπλωματίας (σημείο 18), πρότεινε (σημεία 19 και επόμενα) ένα καινοτόμο μοντέλο – στην πραγματικότητα μια μεταβλητή της κοινοτικής μεθόδου - για την επόμενη αναθεώρηση των Συνθηκών. Οι κυβερνήσεις έδωσαν ελάχιστη σημασία τόσο στις προειδοποιήσεις μας όσο και στις προτάσεις μας και στη Νίκαια παρέμειναν προσκολλημένες στις κλασικές διακυβερνητικές διαδικασίες.

Τα αποτελέσματα δεν ήταν στο ύψος των προσδοκιών μας και, σαν να μην έφθανε αυτό, η διακυβερνητική του 2000 έδωσε στην κοινή γνώμη την εντύπωση μερικών κυβερνητικών εκπροσώπων κλεισμένων ανάμεσα σε τέσσερις τοίχους για δέκα ολόκληρους μήνες, χωρίς επαφή με τα αιτήματα των πολιτών και, κυρίως, χωρίς να δέχονται τη συμμετοχή των ευρωπαίων ούτε στα θέματα που συζητούσαν ούτε και στις αποφάσεις που έλαβαν. Δεν είναι μόνο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που κάνει μια τέτοια ανάλυση. Η εξάντληση των δυνατοτήτων της διακυβερνητικής μεθόδου αναγνωρίζεται σιωπηρά στη Δήλωση για το μέλλον της Ένωσης, που αποτελεί παράρτημα της Συνθήκης της Νίκαιας, πράγμα που δείχνει ότι οι κυβερνήσεις έχουν επίγνωση των ορίων της εν λόγω μεθόδου και ότι προσπαθούν να εξερευνήσουν άλλους δρόμους για τη διακυβερνητική του 2004.

Οι εισηγητές του παρόντος θεωρήσαμε την περίοδο του Μάαστριχτ, του Άμστερνταμ και της Νίκαιας ως μια περίοδο σχεδιασμού –ασαφούς και ανεπαρκούς μεν αλλά σε τελευταία ανάλυση σχεδιασμού- της Πολιτικής Ένωσης βάσει της κοινοτικής μεθόδου. Η επόμενη διακυβερνητική, έτσι όπως εξάγεται από την προσαρτημένη στη Συνθήκη της Νίκαιας Δήλωση IV, δείχνει να επιλέγει, όπως θα δούμε, μια αλλαγή μεγάλης εμβέλειας. Εν πάση περιπτώσει, είτε ισχύει είτε όχι η ερμηνεία μας, τόσο η επανάσταση που θα φέρει η υποκατάσταση των εθνικών νομισμάτων από ένα κοινό νόμισμα όσο και η πρόκληση της ενσωμάτωσης σε ένα εγγύς μέλλον της Μάλτας, της Κύπρου και των χωρών της Κεντρικής

Ψήφισμα της 25ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με την ενισχυμένη συνεργασία (έκθεση Gil Robles).

και Ανατολικής Ευρώπης, απαιτούν μια συνταγματική συζήτηση με θέμα την Ευρώπη και με συμμετοχή των ευρωπαίων, ώστε να φτάσουμε σε μια Ένωση πιο δημοκρατική, πιο αποτελεσματική και πιο διαφανή.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ: Η εντολή της Διακυβερνητικής Διάσκεψης

Το πεδίο της νέας Συνθήκης ή, πράγμα που είναι το ίδιο, τα ζητήματα που αυτή θα έπρεπε να καλύπτει, ήταν το θέμα της πρώτης διαμάχης που σφράγισε τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, ήδη πριν από την έναρξή της.

Η σύγκληση της Διακυβερνητικής προέκυψε από το χαρακτήρα ανολοκλήρωτης προπαρασκευής της διεύρυνσης της Ένωσης που είχε η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Ήδη αναφέραμε πιο πάνω πώς, μπροστά στην αδυναμία επίτευξης συμφωνίας στο Άμστερνταμ, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων έδωσαν ένα νέο ραντεβού σε δυο φάσεις, όπως εξάγεται από το Πρωτόκολλο περί των οργάνων.

Οι αποφάσεις που ελήφθησαν από τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων στο Ελσίνκι άνοιξαν το δρόμο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με δεκατρείς χώρες και κατέστησε δυνατή την έναρξη πραγματικών διαπραγματεύσεων με όλες σχεδόν. Έτσι, ο αριθμός των χωρών με τις οποίες διεξάγονται διαπραγματεύσεις ανήλθε σε 12, χωρίς να οριστεί κανένα πλέον κριτήριο πέρα από την πορεία προόδου της καθεμιάς εν όψει της ένταξης. Οι αποφάσεις αυτές κατέστησαν άνευ αντικειμένου τις δυο φάσεις που προέβλεπε το Πρωτόκολλο και τούτο απηχείται και στην εντολή της Διακυβερνητικής που, με διφορούμενο τρόπο, άνοιγε το δρόμο σε μια συνολική αναθεώρηση κάνοντας λόγο για «λοιπές απαραίτητες τροποποιήσεις των Συνθηκών στο μέτρο που θα αποδειχθούν αναγκαίες για τα ευρωπαϊκά όργανα και θα αποσκοπούν στην εφαρμογή της Συνθήκης του Άμστερνταμ», ενώ επί πλέον προσέθετε στην ημερήσια διάταξη την «πιθανή» επέκταση του κανόνα της λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία. Ταυτόχρονα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έδινε εντολή στην Πορτογαλική Προεδρία να προτείνει την εγγραφή τριών σημείων στην ημερήσια διάταξη.

Από την πλευρά του, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε με τα ανωτέρω αναφερθέντα ψηφίσματά του της 18ης Νοεμβρίου 1999 και της 3ης Φεβρουαρίου 2000 να προβλέψει η ημερήσια διάταξη της Διακυβερνητικής μια συνολική θεσμική μεταρρύθμιση. Η Διακυβερνητική όφειλε να κάνει μια αρκετά βαθιά μεταρρύθμιση των Συνθηκών, ώστε να ικανοποιήσει δυο αλληλεξαρτώμενες και εκκρεμούσες από την εποχή του Άμστερνταμ απαιτήσεις: τον εκδημοκρατισμό των θεσμικών οργάνων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους εν όψει της διεύρυνσης. Την ίδια γραμμή ακολουθούσε και η από 26 Ιανουαρίου 2000 έκθεση της Επιτροπής.

Η Διακυβερνητική ξεκίνησε και η Πορτογαλική Προεδρία, τηρώντας την υπόσχεση που έδωσε ενώπιον του Σώματος, παρουσίασε ένα σύνολο θεμάτων που ξεπερνούσε τη διφορούμενη εντολή του Ελσίνκι. Παρά τις προσπάθειες μερικών κρατών μελών, τα περισσότερα από αυτά φάνηκαν ελάχιστα δεκτικά στην ιδέα της επέκτασης του κανόνα της λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία και αντιτάχθηκαν ανοικτά στη διεύρυνση της ημερήσιας διάταξης της Διακυβερνητικής Διάσκεψης.

Από την πρώτη στιγμή έγινε φανερό ότι προϋπόθεση για οποιαδήποτε συμφωνία θα ήταν το σύστημα ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο και ότι όλα τα άλλα ζητήματα θα εξαρτώνταν από την επίτευξη συμφωνίας σε αυτό το θέμα και από το είδος της συμφωνίας. Μια υπερβολική διεύρυνση της ημερήσιας διάταξης, σύμφωνα με τους αντιπάλους της, θα μπορούσε επί πλέον να καθυστερήσει τη λήξη της διάσκεψης και να διακυβεύσει την επιτυχή διεκπεραίωση του θέματος και, κατ' επέκταση, να ακυρώσει το ίδιο το χρονοδιάγραμμα των εντάξεων. Παραδόξως, βάσει των όσων συνέβησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι το λιγότερο προπαρασκευασμένο από τα θέματα που εξετάστηκαν στη διάσκεψη τους δέκα αυτούς μήνες, ήταν το θέμα των ψηφοφοριών στο Συμβούλιο.

Το να συναρτηθεί η συζήτηση για το θέμα των ψηφοφοριών στο Συμβούλιο με το θέμα της σύνθεσης της Επιτροπής και, σε μικρότερο βαθμό, με το θέμα της σύνθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ισοδυναμούσε με επανεξέταση του ειδικού βάρους και της επιρροής του καθενός από τα κράτη μέλη, ένα θέμα που καμία διακυβερνητική διάσκεψη δεν είχε θίξει τόσο αποφασιστικά από την εποχή των Συνθηκών της Ρώμης.

Έτσι, στις εγγενείς δυσκολίες του διακυβερνητικού συστήματος μεταρρύθμισης των Συνθηκών προστέθηκε και η άκρως περίπλοκη φύση του εγχειρήματος, με αποτέλεσμα, αντί για έναν προβληματισμό ως προς τους κατάλληλους θεσμικούς μηχανισμούς για την κατοχύρωση της δημοκρατίας και της αποτελεσματικότητας σε μια Ευρώπη των 27, να έχουμε την αναζήτηση μιας απάντησης σε ένα τελείως διαφορετικό ερώτημα: τι πρέπει να αλλάξουμε ώστε η διεύρυνση να γίνει αποδεκτή από το καθένα από τα 15 κράτη μέλη;

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα καθόρισε την ημερήσια διάταξη της Διακυβερνητικής βάσει της έκθεσης της Πορτογαλικής Προεδρίας, που απηχούσε πιστά την κατάσταση των διαπραγματεύσεων εντός της Διακυβερνητικής. Μαζί με τα δυο υποχρεωτικά θέματα που προέβλεπε το Πρωτόκολλο περί των οργάνων –την ψηφοφορία στο Συμβούλιο και το μέγεθος της Επιτροπής- και στα οποία το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι είχε προσθέσει την επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας, συμπεριελήφθησαν στην ημερήσια διάταξη η μεταρρύθμιση όλων των θεσμικών και λοιπών οργάνων της Ένωσης και η ενισχυμένη συνεργασία, καθώς και η αναδιατύπωση του άρθρου 7 περί των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ένωση.

I. Η θεσμική μεταρρύθμιση

Η λήψη αποφάσεων στο Συμβούλιο: το θέμα της ειδικής πλειοψηφίας

Θίγοντας το θέμα αυτό, η Διακυβερνητική δεν ξεκινούσε από το μηδέν. Στο Άμστερνταμ είχε επιτευχθεί μια κατ' αρχήν συμφωνία την οποία αντανakλά το Πρωτόκολλο περί των οργάνων και την οποία όλα τα κράτη μέλη είχαν δηλώσει έτοιμα να σεβαστούν: το νέο σύστημα όφειλε να προβλέψει μια αποζημίωση για τα μεγαλύτερα κράτη, για την απώλεια του δεύτερου Επιτρόπου. Κατά τα άλλα, το θέμα της συγκεκριμένης μορφής του συστήματος, διπλή πλειοψηφία δηλαδή ή στάθμιση ψήφων, παρέμενε ανοικτό.

Πρέπει να θυμίσουμε ότι οποιοδήποτε σύστημα στάθμισης ψήφων συνεπάγεται εξ ορισμού δυο πράγματα: έναν ελάχιστο αριθμό κρατών που απαιτείται για την έγκριση μιας απόφασης

και το ποσοστό πληθυσμού που τα κράτη αυτά αντιπροσωπεύουν. Επιπλέον, ένα σύστημα στάθμισης ψήφων είναι στην πραγματικότητα μια «διορθωμένη» διπλή πλειοψηφία, μια και η στάθμιση, ακόμη κι όταν λαμβάνει υπόψη της τον πληθυσμό, δεν αντιστοιχεί στο ειδικό πληθυσμιακό βάρος, αποδίδοντας έτσι μεγαλύτερη σημασία στα κράτη ως συνιστώσα.

Στο σημερινό σύστημα (άρθρο 205 ΣΕΚ), οι 62 ψήφοι που είναι απαραίτητες για την έγκριση μιας απόφασης με ειδική πλειοψηφία (να θυμίσουμε ότι στις περιπτώσεις όπου απαιτείται ομοφωνία κάθε κράτος έχει μία ψήφο) σημαίνουν ότι η απόφαση υποστηρίζεται από τουλάχιστον οκτώ κράτη που αντιπροσωπεύουν το 58% του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Επίσης όμως σημαίνουν, κατ' αντιδιαστολή, μια αποτρεπτική μειοψηφία ή, πράγμα που είναι το ίδιο, ότι 26 ψήφοι μπορούν να παρεμποδίσουν την έγκριση μιας απόφασης. Δηλαδή, είτε τρία μεγάλα κράτη (που θα αντιπροσώπευαν από 42% έως 52% του πληθυσμού), είτε επτά μικρά (που θα αντιπροσώπευαν μόλις το 12,3% του πληθυσμού).

Εάν το σημερινό σύστημα εφαρμοζόταν σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση με 27 κράτη μέλη, τότε για την έγκριση μιας απόφασης θα χρειαζόνταν τουλάχιστον 14 κράτη που θα αντιπροσώπευαν το 50% του πληθυσμού. Μια απόφαση θα μπορούσε να παρεμποδιστεί από τέσσερα μεγάλα κράτη ή από δεκατρία μικρά που δεν θα αντιπροσώπευαν παρά το 10% του ευρωπαϊκού πληθυσμού. Η βασική διαφορά ανάμεσα στις δυο περιπτώσεις συνίσταται στο δημογραφικό στοιχείο, τόσο σε ό,τι αφορά την έγκριση των αποφάσεων όσο και σε ό,τι αφορά την αποτρεπτική μειοψηφία. Και τούτο οφείλεται στο ότι η ευρεία πλειονότητα των υποψηφίων προς ένταξη χωρών είναι μικρών διαστάσεων.

Όλα αυτά θα είχαν ως αποτέλεσμα να εξασθενήσει το σχετικό βάρος των μεγάλων κρατών. Και τούτο θα ερχόταν σε αντίφαση με την προβλεπόμενη στο πρωτόκολλο αποζημίωση των μεγάλων κρατών για την απώλεια του δεύτερου Επιτρόπου. Αυτό το πρόβλημα είναι που καθόρισε την αρνητική στάση των μεγάλων κρατών κατά τις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη, μέχρι του σημείου να μιλήσουν ορισμένοι αναλυτές για το σύμπλεγμα του Λιλιπούτειου, με άλλα λόγια για το φόβο των μεγάλων κρατών ότι θα φαγωθούν από μια αγέλη μικρών κρατών.

Το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή είχαν προτείνει ένα σύστημα «απλής» διπλής πλειοψηφίας: μια απόφαση να εγκρίνεται όταν υποστηρίζεται από μια πλειοψηφία κρατών που θα αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία του πληθυσμού. Όπως ήδη είδαμε, η πρόταση αυτή θα είχε αποτέλεσμα σχεδόν ίδιο με του σημερινού συστήματος, εφαρμοσμένου σε μια Ένωση με 27 κράτη μέλη, και ελάχιστες πιθανότητες είχε να προτιμηθεί, δεδομένου ότι η απόρριψη αυτής ακριβώς της κατάστασης οδήγησε σε αυτή τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια. Βασική διαφορά και πλεονέκτημα του συστήματος αυτού σε σχέση με το σύστημα της στάθμισης των ψήφων, είναι η απλότητα και η διαφάνεια του συστήματος και η ευκολία κατανόησής του.

Διατυπώνοντας την πρόταση αυτή, με το ψήφισμά του της 13ης Απριλίου 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκκινούσε από μια αντίληψη θεμελιωμένη στην αρχή της διπλής νομιμότητας της Ένωσης. Ο ορισμός της ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο ως μιας πλειοψηφίας κρατών που αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον την πλειοψηφία του πληθυσμού της Ένωσης, απηχούσε αφενός τη φύση του οργάνου που εκπροσωπεί τα κράτη και, αφετέρου, τη διαπίστωση ότι, στο σημερινό σύστημα λήψης αποφάσεων, το Συμβούλιο κατέχει προεξάρχουσα θέση η οποία καθιστά αναγκαία μια διόρθωση βάσει των πληθυσμιακών μεγεθών. Έτσι, επέρχεται εξισορρόπηση μεταξύ των δικαιωμάτων των κρατών που

συγκροτούν την Ένωση και των δημοκρατικών απαιτήσεων. Αλλά αυτός ο ορισμός συμπληρωνόταν από την πρόταση που αφορούσε το ίδιο το Κοινοβούλιο και που θεμελιωνόταν στην ανάγκη βελτίωσης της αντιπροσωπευτικότητάς του, όπως αρμόζει στη φύση του ως θεσμού που εκπροσωπεί τους λαούς της Ένωσης. Η επέκταση του τομέα της συναπόφασης και εν γένει των αρμοδιοτήτων του Κοινοβουλίου (που επίσης απαιτούσε το εν λόγω ψήφισμα) θα σήμαινε μια καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στα δυο σκέλη της νομοθετικής εξουσίας της Ένωσης, πράγμα που θα επέτρεπε να ενισχυθεί η θεωρία ενός Συμβουλίου του οποίου η νομιμότητα πηγάζει από τα κράτη και ενός Κοινοβουλίου του οποίου η νομιμότητα πηγάζει από τους λαούς.

Η Διακυβερνητική μόλις δια της βίας εξέτασε στους δέκα μήνες της ζωής της κάποιες συγκεκριμένες λύσεις για τις ψηφοφορίες στο Συμβούλιο. Θα μπορούσε κανείς ακόμη και να σκεφτεί ότι υπήρχε εσκεμμένη πρόθεση να αφεθεί στους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων η διευθέτηση αυτού του ζητήματος και, μαζί με αυτήν, η διευθέτηση του θέματος του μεγέθους της Επιτροπής και της σύνθεσης του Κοινοβουλίου, όπως και τελικά έγινε.

Στις συζητήσεις εξετάστηκαν οι γενικές παράμετροι του συστήματος. Έτσι, έγινε σαφές από την αρχή ότι όλα σχεδόν τα μικρά κράτη προτιμούσαν ένα σύστημα διπλής πλειοψηφίας βάσει του οποίου θα χρειαζόταν μια πλειοψηφία κρατών για την έγκριση οποιασδήποτε απόφασης. Τα μεγάλα κράτη προτιμούσαν μια αναστάθμιση προς όφελός τους, έστω κι αν αυτή συνεπαγόταν ότι μια απόφαση θα μπορούσε να εγκριθεί από μια μειοψηφία κρατών. Πάντως, σε καμία στιγμή δεν έπαψε να υπάρχει συναίνεση ως προς την ανάγκη να είναι το κριτήριο του δημογραφικού στοιχείου παραπλήσιο του σημερινού (58%, αν και στην ιστορία ποτέ δεν ελήφθη απόφαση που να αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 62% του ευρωπαϊκού πληθυσμού). Τις παραμονές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας, το σύστημα της διπλής πλειοψηφίας (πλειοψηφία κρατών και περίπου 60% του πληθυσμού) ήταν σαφώς το επικρατέστερο.

Επιπλέον των γενικών παραμέτρων του συστήματος από άποψη κρατών και πληθυσμών και από άποψη επιρροής του κάθε κράτους μέλους έναντι του συνόλου, ένας άλλος παράγων έπαιξε επίσης βασικό ρόλο στο σχεδιασμό του συστήματος που τελικά εγκρίθηκε: το ειδικό βάρος ανά ομάδες κρατών. Το σημερινό σύστημα στάθμισης εξισώνει χώρες με τελείως διαφορετικό δημογραφικό μέγεθος. Η τροποποίηση αυτών των ισορροπιών, που έχουν μεγάλη επίπτωση στη φαινομενική κατανομή εξουσίας, αποδείχθηκε πολύ δύσκολο εγχείρημα κατά τη διάσκεψη και τούτο επηρέασε σε μεγάλο βαθμό και τη μέθοδο που τελικά επελέγη. Μόνο αυτό εξηγεί π.χ. τη γαλλική στάση υπέρ του συστήματος της στάθμισης, που παραδόξως μειώνει το σχετικό βάρος της Γαλλίας: αρκεί να σκεφτούμε ότι οι 29 γαλλικές ψήφοι, σε μια Ευρώπη των 27, θα αντιπροσωπεύουν το 8,40% του συνόλου ενώ με ένα σύστημα διπλής πλειοψηφίας και με τις ίδιες παραμέτρους με αυτές που εγκρίθηκαν στη Νίκαια (πλειοψηφία κρατών και 62% του πληθυσμού), η Γαλλία θα είχε μεγαλύτερο βάρος χάρη στο 12,31% του πληθυσμού της. Βέβαια, η Γαλλία δεν ήταν η μοναδική χώρα με αυτού του είδους τα διλήμματα.

Για να αναλύσουμε τις αποφάσεις που ελήφθησαν στη Νίκαια, πρέπει να κάνουμε μια προσπάθεια αποστασιοποίησης. Πρέπει να κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα στον τόνο των συζητήσεων που, όπως κάθε αγώνας για την κατανομή της εξουσίας, εμφανίζει ένα εθνικιστικό στοιχείο ξένο προς τη συλλογική αντίληψη, και στο ίδιο το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων. Κατά την άποψη των εισηγητών του παρόντος, η μέθοδος ψηφοφορίας

που εγκρίθηκε στη Νίκαια είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας να μείνει ικανοποιημένο κάθε κράτος μέλος χωριστά και να επιτευχθεί μια αποδεκτή συμβιβαστική λύση που εξ ορισμού έχει ήδη το πλεονέκτημα ότι αποτελεί καρπό συναίνεσης.

Το Πρωτόκολλο για τη διεύρυνση τροποποιεί στο άρθρο 3, από 1ης Ιανουαρίου 2005, το άρθρο 205 της Συνθήκης ΕΚ και θεσπίζει ένα νέο σύστημα ψηφοφορίας στο Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, για τα σημερινά δεκαπέντε κράτη μέλη. Η κατανομή των σταθμισμένων ψήφων μεταβάλλεται προς όφελος των 5 μεγαλύτερων κρατών, μέσω ενός ευρύτερου φάσματος που ξεκινάει από τις 4 ψήφους του Λουξεμβούργου και φτάνει μέχρι τις 27 ψήφους της Ισπανίας και τις 29 ψήφους της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιταλίας. Οι ομοιογενείς ομάδες κρατών διατηρούνται, με την εξαίρεση της Ολλανδίας η οποία, με τις 13 ψήφους της, φεύγει από τον όμιλο των 12 ψήφων που περιλαμβάνει Ελλάδα, Βέλγιο και Πορτογαλία.

Το Πρωτόκολλο ορίζει ότι οι αποφάσεις εγκρίνονται όταν συγκεντρώνουν 169 ψήφους (το 71,30% αντί του σημερινού 71,26%) επί συνόλου 237. Η συγκέντρωση 169 ψήφων σημαίνει μια πλειοψηφία κρατών (οκτώ όπως και στο σημερινό σύστημα) και τουλάχιστον ποσοστό 60% του πληθυσμού (στο σημερινό σύστημα, μπορεί να ληφθεί απόφαση με το 58,15% του πληθυσμού). Το Πρωτόκολλο προσθέτει άλλα δυο στοιχεία: την απόφαση πρέπει να τη στηρίζει τουλάχιστον μια πλειοψηφία κρατών, ρήτρα που στην Ευρώπη των 15 είναι τελείως άχρηστη μια και οι 169 ψήφοι ήδη σημαίνουν τουλάχιστον 8 κράτη, και μια ρήτρα μη αυτόματης δημογραφικής επαλήθευσης, βάσει της οποίας ένα κράτος μπορεί να ζητήσει να ελεγχθεί εάν μια συγκεκριμένη πλειοψηφία αντιπροσωπεύει όντως το 62% του πληθυσμού. Η ρήτρα αυτή είναι στην πραγματικότητα ένας μηχανισμός που διευκολύνει την ενδεχόμενη παρεμπόδιση μιας απόφασης από τη Γερμανία και αποτελεί αντιστάθμισμα που της δόθηκε επειδή δέχθηκε να διατηρήσει ίσο αριθμό ψήφων με τη Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία παρά τα 20 περίπου εκατομμύρια κατοίκους παραπάνω που έχει.

Με το νέο σύστημα, γίνεται πιο δύσκολη η παρεμπόδιση της λήψης αποφάσεων στην Ένωση για λόγους πληθυσμιακών ποσοστώσεων. Σήμερα, 7 κράτη που αντιπροσωπεύουν το 12,3% του πληθυσμού (με 26 ψήφους) μπορούν να εμποδίσουν τη λήψη μιας απόφασης. Με το νέο σύστημα, χρειάζονται 8 κράτη που να αντιπροσωπεύουν το 13,79% του πληθυσμού και να συγκεντρώνουν 69 ψήφους.

Από άποψη ελαχίστου αριθμού κρατών για την παρεμπόδιση μιας απόφασης, η κατάσταση παραμένει ίδια: τρία κράτη, αλλά όχι τα ίδια και στα συστήματα, μπορούν να παρεμποδίσουν τη λήψη μιας απόφασης. Σήμερα, τρία μεγάλα κράτη (συμπεριλαμβανομένης δηλ. και της Ισπανίας) μπορούν να εμποδίσουν μια απόφαση, ενώ με το νέο σύστημα θα απαιτούνται δυο μεγάλα και ένα μεσαίο (π.χ. η Πορτογαλία) και, χάρη στη ρήτρα δημογραφικής επαλήθευσης, εάν η Γερμανία αντιτίθεται στην απόφαση, τότε αυτή μπορεί, μαζί με άλλο ένα μεγάλο κράτος και οποιοδήποτε από τα υπόλοιπα, πλην του Λουξεμβούργου, να εμποδίσει την έγκρισή της.

Από την ανάλυση της συμφωνίας που εγκρίθηκε στη Νίκαια εξάγεται ότι, παρά την περίπλοκη παρουσίασή του, το νέο σύστημα ψηφοφορίας μοιάζει πολύ με το σημερινό, με μια αναστάθμιση ψήφων προς όφελος των πέντε μεγάλων κρατών και με ρητό πλέον το συνυπολογισμό δυο στοιχείων - κράτη και πληθυσμό - που μέχρι σήμερα συνυπολογίζονταν σιωπηρά από το σύστημα.

Το σχέδιο Συνθήκης χαράζει με δυο δηλώσεις την εξέλιξη του συστήματος ψηφοφοριών στη διάρκεια της όλης διαδικασίας διεύρυνσης της Ένωσης μέχρι το τελικό σύνολο των 27 κρατών μελών. Τόσο η Δήλωση περί διεύρυνσης όσο και η Δήλωση περί ελαχίστου ορίου ειδικής πλειοψηφίας και αποτρεπτικής μειοψηφίας αποτελούν απλούς πολιτικούς συμβιβασμούς και εκφράζουν, σε τελευταία ανάλυση, την κοινή θέση που οι Δεκαπέντε αναλαμβάνουν να τηρήσουν στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας αναπροσαρμογής είναι τα εξής:

- ο εκ των προτέρων καθορισμός των σταθμισμένων ψήφων του κάθε νέου κράτους μέλους
- η «ψαλίδα» εντός των ορίων της οποίας θα πρέπει να κινείται το ελάχιστο όριο απαιτούμενων ψήφων για τη λήψη μιας απόφασης, που θα κυμαίνεται από ένα ποσοστό χαμηλότερο του σημερινού 71,26% μέχρι ένα μέγιστο ποσοστό 73,4%
- το τελικό αποτέλεσμα του συστήματος σε μια Ένωση με 27 κράτη μέλη.

Επιπλέον, οι δυο μηχανισμοί που ορίζει το Πρωτόκολλο περί διεύρυνσης, ο ελάχιστος αριθμός κρατών και η ρήτρα δημογραφικής επαλήθευσης, θα μπορούν να λειτουργούν στη διάρκεια της διαδικασίας διεύρυνσης σαν ασφαλιστικές ρήτρες. Κατά τα άλλα, το σύστημα θα πρέπει να αναπροσαρμόζεται με κάθε νέα ένταξη, μέσα στα όρια που θέτουν το Πρωτόκολλο και οι δυο δηλώσεις.

Σε μια Ένωση των 27 (βάσει της Δήλωσης περί ελαχίστου ορίου ειδικής πλειοψηφίας και αποτρεπτικής μειοψηφίας), μια απόφαση θα εγκρίνεται εφόσον συγκεντρώσει 255 ψήφους (73,91%) επί συνόλου 345 ψήφων.

Δεκατρία κράτη θα μπορούν να συγκεντρώσουν αυτές τις 255 ψήφους, πράγμα που σημαίνει ότι με 27 κράτη μέλη θα τεθεί σε λειτουργία η ρήτρα που απαιτεί να έχει κάθε απόφαση την υποστήριξη της πλειοψηφίας των κρατών. Κι αυτό με τη σειρά του σημαίνει, ακόμη και με 255 ψήφους, θα χρειάζεται η υποστήριξη άλλου ένα κράτους μέλους και επίσης ότι 14 κράτη μέλη μπορούν να συγκροτήσουν αποτρεπτική μειοψηφία ακόμη κι αν δεν αντιπροσωπεύουν παρά το 11,62% του πληθυσμού.

Οι 255 ψήφοι σημαίνουν ακόμη ένα ελάχιστο ποσοστό 58,39% του πληθυσμού, που διορθώνεται με τη ρήτρα δημογραφικής επαλήθευσης που θα λειτουργεί όπως και στην Ευρώπη των 15.

Εν συμπεράσματι, οι παράμετροι του συστήματος μοιάζουν πολύ με τις σήμερα ισχύουσες. Το ότι το ελάχιστο όριο θα είναι 73,91% των ψήφων, δηλαδή υψηλότερο του σημερινού 71,26%, παύει να έχει σημασία δεδομένου ότι θα στηρίζεται πλέον σε μια διαφορετική κατανομή ψήφων. Δεν θα έχει πλέον σημασία ο αριθμός των ψήφων, αλλά το ποια κράτη τις συγκεντρώνουν. Από αυτή την άποψη, θα απαιτείται μια πλειοψηφία κρατών (14) για τη λήψη μιας απόφασης, όπως και σήμερα. Τα κριτήρια από δημογραφική άποψη επίσης θα είναι όμοια με τα σημερινά, με 58,39%, και το μόνο που αλλάζει με τη ρήτρα δημογραφικής επαλήθευσης, είναι η θέση της Γερμανίας, όπως είδαμε.

Κατά την άποψη των εισηγητών του παρόντος, η λύση που είχε προτείνει το Κοινοβούλιο θα είχε διευκολύνει τη λήψη των αποφάσεων. Η λύση που υιοθετήθηκε τελικά στη Συνθήκη είναι καρπός της συναίνεσης που απαιτούσε ο κανόνας της ομοφωνίας για οποιαδήποτε αναθεώρηση των Συνθηκών. Με αυτή την έννοια, η εν λόγω συναίνεση άνοιξε το δρόμο στη

διεύρυνση. Μόνο ο χρόνος θα αποδείξει την αποτελεσματικότητα ή αναποτελεσματικότητα του συστήματος.

Η Επιτροπή

Σε όλα του τα ψηφίσματα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπερασπίστηκε το ρόλο της Επιτροπής ως κινητήριας δύναμης της ευρωπαϊκής οικοδόμησης και, ειδικότερα, τον κεντρικό της ρόλο στην άσκηση των κανονιστικών αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από την μονοπωλιακή άσκηση του δικαιώματος πρωτοβουλίας και υποβολής προτάσεων. Εξ ου και το ενδιαφέρον του Κοινοβουλίου για τον τρόπο με τον οποίο η Διακυβερνητική θα αντιμετώπιζε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εν γένει και το θέμα της σύνθεσής της ειδικότερα.

Το θέμα της σύνθεσης της Επιτροπής προσέκρουσε κατά τη διακυβερνητική διάσκεψη στις ίδιες δυσκολίες με το θέμα της ειδικής πλειοψηφίας του Συμβουλίου. Εξ αρχής έγινε σαφές ότι η πλειονότητα των κρατών μελών απέρριπτε απερίφραστα την, έστω και προσωρινή, απώλεια της θέσης του Επιτρόπου. Απέναντι στα επιχειρήματα περί αποτελεσματικότητας και προάσπισης του συλλογικού πνεύματος που προέβαλλαν όσοι επιθυμούσαν τον περιορισμό του αριθμού των Επιτρόπων, δινόταν η απάντηση ότι πρέπει να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της Ένωσης και η νομιμότητα της Επιτροπής έναντι των πολιτών. Ακόμη και στο θέμα της διεύρυνσης, πολλοί επέμεναν ότι τα νέα κράτη μέλη θα έπρεπε να έχουν οπωσδήποτε από έναν Επίτροπο, εάν δεν θέλουμε να υπονομεύσουμε την επιτυχή ενσωμάτωσή τους.

Ούτε το Κοινοβούλιο ούτε και η Επιτροπή τάχθηκαν ανοικτά υπέρ της μιας ή της άλλης θέσης. Ο λόγος είναι φανερός. Η συζήτηση για τον αριθμό των Επιτρόπων ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με το θέμα της στάθμισης των ψήφων στο Συμβούλιο. Οποιαδήποτε συμφωνία έπρεπε να καλύπτει και τα δυο θέματα. Λόγω της μη διαπραγματευτικής ιδιότητάς τους στη Διακυβερνητική, ούτε η Επιτροπή ούτε ακόμη περισσότερο το Κοινοβούλιο ήταν σε θέση να προβάλουν κάποια «συμβιβαστική δέσμη». Πάντως, το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή επέμειναν ως προς την επείγουσα ανάγκη ενίσχυσης της θέσης του προέδρου της Επιτροπής και πραγματοποίησης μιας εσωτερικής αναδιοργάνωσης στην περίπτωση που αποφαιζόταν να υπάρξει ένας Επίτροπος από κάθε κράτος μέλος.

Το Πρωτόκολλο περί διεύρυνσης τροποποιεί το άρθρο 213 σε δυο φάσεις:

- με την πρώτη τροποποίηση, που θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2005, η Επιτροπή θα έχει έναν Επίτροπο από κάθε κράτος μέλος
- με τη δεύτερη τροποποίηση, που θα τεθεί σε ισχύ όταν η Ένωση αποκτήσει το 27ο κράτος μέλος (μετά την υπογραφή της τελευταίας Συνθήκης Ένταξης), το Συμβούλιο θα καθορίσει ομόφωνα τον αριθμό των Επιτρόπων, που θα πρέπει να είναι μικρότερος του αριθμού των κρατών μελών, καθώς και τους όρους ισότιμης εναλλαγής εθνικοτήτων. Το Πρωτόκολλο προσθέτει ότι η εναλλαγή θα γίνεται κατά τρόπον ώστε κανένα κράτος μέλος να μην απουσιάζει από το Σώμα των Επιτρόπων παραπάνω από μια περίοδο θητείας, τα δε διαδοχικά Σώματα Επιτρόπων να αντανakλούν με ικανοποιητικό τρόπο τη δημογραφική και γεωγραφική ποικιλομορφία της Ένωσης.

Ακόμη κι αν καθυστερήσει η εφαρμογή των ανωτέρω, πράγμα που πολλοί θα θεωρήσουν ενδεδειγμένο, λόγω κυρίως του ότι αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να διασφαλιστεί ότι

κάθε νέο κράτος μέλος θα έχει έναν Επίτροπο από τη στιγμή της ένταξής του, όπως ορίζει το Πρωτόκολλο, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η Διακυβερνητική Διάσκεψη κατάφερε να λάβει απόφαση για ένα από τα πιο δύσκολα ζητήματα που είχε να αντιμετωπίσει.

Ακόμη πιο σημαντικές είναι όμως οι άλλες τροποποιήσεις της Συνθήκης, που αφορούν το διορισμό του Προέδρου και των Επιτρόπων και την ενίσχυση της θέσης του Προέδρου.

Η επιλογή και ο διορισμός του προέδρου της Επιτροπής από το Συμβούλιο, που θα συνεδριάζει σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων και θα αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, πέρα από το ότι προσφέρει περισσότερες εγγυήσεις για μια ορθολογική επιλογή που δεν θα εξαρτάται από αρνησικυρίες, θα προσδώσει μεγαλύτερη σπουδαιότητα και στην έγκριση του Κοινοβουλίου. Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για την επιλογή των Επιτρόπων όπως και για την ψηφοφορία εγκατάστασης του Σώματος των Επιτρόπων συνολικά.

Εξ ίσου ενδεικτική είναι και η ενίσχυση του ρόλου του Προέδρου, την οποία επίμονα είχε ζητήσει το Κοινοβούλιο:

- ο Πρόεδρος αποφασίζει την εσωτερική οργάνωση της Επιτροπής
- ο Πρόεδρος μπορεί να τροποποιήσει την κατανομή χαρτοφυλακίων στη διάρκεια της θητείας
- ο Πρόεδρος ορίζει τους αντιπροέδρους με την έγκριση του Σώματος των Επιτρόπων
- ο Πρόεδρος μπορεί να ζητήσει την παραίτηση ενός Επιτρόπου αφού λάβει την έγκριση του Σώματος των Επιτρόπων.

Εν συμπεράσματι, με τις συμφωνίες της Νίκαιας η Επιτροπή αποκτά εντονότερο χαρακτήρα υπερεθνικού και ανεξάρτητου θεσμού και αποτρέπεται έτσι ο κίνδυνος, που ήταν εγγενής σε ορισμένες προτάσεις, να μετατραπεί η Επιτροπή σε απλή γραμματεία του Συμβουλίου. Κατά τη δική μας άποψη, με την έναρξη ισχύος της νέας Συνθήκης, η Επιτροπή θα είναι σε καλύτερη θέση για να καθορίζει με πλήρη ευθύνη και αμεροληψία το κοινοτικό συμφέρον.

Η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Σήμερα, η σύνθεση του Κοινοβουλίου στηρίζεται σε ένα σύστημα φθίνουσας αναλογικής. Στο ψήφισμά του της 13ης Απριλίου το Κοινοβούλιο είχε ζητήσει μια κατανομή εδρών περισσότερο σύμφωνη με το δημογραφικό μέγεθος του κάθε κράτους μέλους. Χωρίς να υπεισέλθουμε στη συζήτηση της ανά κράτος κατανομής των εδρών που, όπως ήδη είπαμε σε σχέση με το Συμβούλιο, είναι καρπός συναίνεσης, εκείνο που μπορούμε να τονίσουμε είναι η απουσία οποιασδήποτε λογικής, είτε φθίνουσας είτε αναλογικής, στην περίπτωση όπου για Τσεχία και Ουγγαρία προβλέπονται λιγότερες έδρες από ό,τι για άλλα κράτη με συγκρίσιμο πληθυσμό. Η ανωμαλία αυτή θα πρέπει να ρυθμιστεί κατά τη διαπραγμάτευση των ενταξιακών Συνθηκών, μια και η Δήλωση περί διεύρυνσης που περιέχει τον πίνακα κατανομής των εδρών στην Ευρώπη των 27 έχει απλώς αξία πολιτικού συμβιβασμού.

Ως προς τη διαδικασία διεύρυνσης, η αναπροσαρμογή της σύνθεσης του Κοινοβουλίου σε κάθε νέα ένταξη είναι περίπλοκη, μάλλον αβέβαιη και περικλείει κινδύνους. Το Πρωτόκολλο περί διεύρυνσης, που τροποποιεί το άρθρο 190 Τ της ΣΕΚ από 1ης Ιανουαρίου 2004 και με παραγωγή αποτελεσμάτων από την κοινοβουλευτική θητεία 2004-2009, ορίζει τον αριθμό βουλευτών του κάθε κράτους μέλους, αλλά ταυτόχρονα προβλέπει ότι όσο δεν έχει επιτευχθεί το ανώτατο όριο των 732, οι έδρες της κάθε χώρας θα αυξάνονται αναλογικά, με ένα μόνο

περιορισμό: ότι καμία χώρα δεν θα μπορεί να διαθέτει περισσότερους βουλευτές από όσους διαθέτει στην τρέχουσα κοινοβουλευτική θητεία 1999-2004, που σημαίνει ότι εάν δεν υπογραφεί καμία συνθήκη προσχώρησης πριν από την 1η Ιανουαρίου 2004, ο αριθμός των βουλευτών του κάθε κράτους θα παραμείνει ίδιος με το σημερινό.

Ως προς τις διευρύνσεις που πιθανόν να γίνουν στη διάρκεια μιας κοινοβουλευτικής θητείας, τα νέα κράτη μέλη θα αποκτούν τον προβλεπόμενο από τη Δήλωση περί διεύρυνσης αριθμό βουλευτών και θα έχουν την ίδια αναλογική προσαύξηση με τα άλλα κράτη μέλη. Το όριο των 732 εδρών μπορεί να ξεπεραστεί προσωρινά μέχρι το τέλος της συγκεκριμένης κοινοβουλευτικής θητείας (κάτι που το Κοινοβούλιο το αποδέχτηκε με το ψήφισμά του της 30ής Νοεμβρίου 2000). Τούτο σημαίνει ότι, εάν δεν υπάρξουν διευρύνσεις πριν από το 2004 ή εάν ενταχθούν πολύ λίγα κράτη και εάν ενταχθούν πολλά κράτη στο διάστημα μεταξύ 2004 και 2009, η υπέρβαση του ορίου των 732 βουλευτών θα μπορούσε να είναι μεγάλη, με όλα τα προβλήματα που κάτι τέτοιο συνεπάγεται.

Το Συμβούλιο είναι εκείνο που θα αποφασίζει το συγκεκριμένο αριθμό βουλευτών ανά χώρα για κάθε κοινοβουλευτική θητεία. Καθώς το Πρωτόκολλο παραδόξως δεν λέγει τίποτε, θα πρέπει να υποθέσουμε ότι το Συμβούλιο θα αποφασίζει με απλή πλειοψηφία.

Με το σύστημα που εισάγει η Συνθήκη της Νίκαιας, είναι αδύνατον να υπολογίσουμε εκ των προτέρων είτε τον αριθμό των βουλευτών ανά κράτος μέλος είτε το συνολικό αριθμό των βουλευτών, και τούτο μέχρι την κοινοβουλευτική θητεία που έπεται εκείνης στη διάρκεια της οποίας θα ολοκληρωθεί η διαδικασία ένταξης των 12 κρατών με τα οποία διεξάγονται διαπραγματεύσεις. Θα μπορούσε κάλλιστα να συμβεί να μην εφαρμοστεί μέχρι το 2014 το πλαίσιο που προβλέπει η Δήλωση.

Όσο δύσκολο είναι να βρούμε οποιοδήποτε «συνταγματικό» κριτήριο στο σύστημα ειδικής πλειοψηφίας του Συμβουλίου, ακόμη πιο δύσκολο είναι να μαντέψουμε τη λογική που υποκρύπτεται στη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία, κατά την άποψη των συντακτών του παρόντος, χρησίμευσε στην πραγματικότητα ως αντίβαρο στην απόφαση για τη στάθμιση των ψήφων του Συμβουλίου. Για τον ίδιο μάλλον λόγο αυξήθηκε το ανώτατο όριο των βουλευτών σε σχέση με εκείνο που προέβλεπε η Συνθήκη του Άμστερνταμ και θα είναι στο εξής 732.

Το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο

Η μεταρρύθμιση του Δικαστηρίου είναι μια από τις αδιαμφισβήτητες επιτυχίες της Νίκαιας. Σκοπός της μεταρρύθμισης ήταν να επιταχυνθεί η απονομή της κοινοτικής δικαιοσύνης χωρίς να διαταραχθεί η ενότητα του κοινοτικού δικαίου.

Η μεταρρύθμιση αφορά τόσο το Δικαστήριο όσο και το Πρωτοδικείο. Θα μπορούσαμε μάλιστα να πούμε ότι έχει σχέση με το νέο ρόλο αυτού του τελευταίου.

Το Δικαστήριο θα συγκροτείται από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος, πράγμα που στην πράξη συνεχίζει την κατάσταση όπως αυτή σιωπηρώς προβλέπεται από τη σημερινή Συνθήκη. Η μεγάλη καινοτομία είναι η δημιουργία, δίπλα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, ενός Μεγάλου Τμήματος οι όροι λειτουργίας του οποίου περιέχονται στο προσαρτημένο στη Συνθήκη καταστατικό.

Το Πρωτοδικείο θα συγκροτείται επίσης από ένα δικαστή ανά κράτος μέλος. Οι δυο μεγάλες καινοτομίες ως προς το Πρωτοδικείο είναι η δυνατότητα δημιουργίας ειδικών τμημάτων και η σημαντική αύξηση των αρμοδιοτήτων του με σκοπό την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου. Επί πλέον των προσφυγών για τον έλεγχο της νομιμότητας, των προσφυγών επί παραλείψει, των προσφυγών για τη συμβατική ευθύνη της Κοινότητας και για τις διαφορές μεταξύ της Κοινότητας και των υπαλλήλων της, το Πρωτοδικείο θα μπορεί να έχει αρμοδιότητα και για την εξέταση μέρους των προδικαστικών ερωτημάτων. Θα μπορεί επίσης να αποφαινεται επί των προσφυγών κατά των αποφάσεων των ειδικών τμημάτων. Οι αποφάσεις αυτές θα μπορούν να επανεξετάζονται κατ' εξαίρεση από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όποτε υπάρχει σοβαρός κίνδυνος για τη συνοχή ή την ενότητα του κοινοτικού δικαίου.

Η μεγάλη καινοτομία για το Κοινοβούλιο, είναι ότι η Συνθήκη του αναγνώρισε ενεργό δικαιοπρακτική ικανότητα να καταθέτει προσφυγές για έλεγχο νομιμότητας (άρθρο 230) εναντίον των κοινοτικών οργάνων υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και για τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και την Επιτροπή. Ομοίως θα μπορεί να ζητάει από το Δικαστήριο την έκδοση απόφασης περί συμβατότητας μιας υπό ετοιμασία διεθνούς συμφωνίας με τις Συνθήκες (άρθρο 300, σημείο 6).

Σε αυτή τη μεταρρύθμιση που συμπίπτει σε γενικές γραμμές με τα αιτήματα του Κοινοβουλίου, υπάρχει κάτι που τραβάει την προσοχή: δεδομένου ότι οι Επίτροποι και ο Πρόεδρος της Επιτροπής θα επιλέγονται και θα διορίζονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο θα είναι, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Νίκαιας, τα μόνα κοινοτικά θεσμικά όργανα των οποίων τα μέλη θα διορίζονται κατόπιν κοινής συμφωνίας των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Οι δικαστές των ειδικών τμημάτων αντίθετα, θα διορίζονται από το Συμβούλιο με ομοφωνία.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Οι κυριότερες τροποποιήσεις που επιφέρει η Συνθήκη αφορούν:

- τη σύνθεσή του: το Ελεγκτικό Συνέδριο θα συγκροτείται από έναν υπήκοο του κάθε κράτους μέλους. Σήμερα, είναι 15, που στην πράξη είναι το ίδιο. Αν και το Κοινοβούλιο είχε ζητήσει με το ψήφισμά του της 13ης Απριλίου 2000 ένα σταθερό αριθμό μελών, δεν είχε εντούτοις προσδιορίσει ποιος έπρεπε να είναι αυτός
- τη διαδικασία διορισμού των μελών: το Συμβούλιο θα αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία
- το δικαίωμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου να συγκροτεί ειδικά τμήματα
- την έκδοση από το ίδιο το Ελεγκτικό Συνέδριο του εσωτερικού κανονισμού του, που θα πρέπει να εγκρίνεται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία
- τη δήλωση αξιοπιστίας που θα μπορεί να συμπληρώνεται με ειδικό σχολιασμό για κάθε τομέα της κοινοτικής δραστηριότητας.

Οι τροποποιήσεις αυτές σημαίνουν μια ενίσχυση της θέσης του Ελεγκτικού Σώματος. Επί πλέον, μια Δήλωση προσαρτημένη στη Συνθήκη καλεί το Ελεγκτικό Συνέδριο και τα εθνικά όργανα ελέγχου να βελτιώσουν τη συνεργασία τους και επιτρέπει στο Ελεγκτικό Συνέδριο να συστήσει μια επιτροπή επαφής με τους προέδρους των εθνικών οργάνων, κάτι που αντιστοιχεί αρκετά σε αυτό που το Κοινοβούλιο είχε ζητήσει με το προαναφερθέν ψήφισμά του: την ενίσχυση των ελεγκτικών εξουσιών του Ελεγκτικού Σώματος έναντι των εθνικών και

περιφερειακών αρχών.

Δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε ότι η πρόταση της Επιτροπής, την οποία υποστήριζε και το Κοινοβούλιο, περί δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής εισαγγελίας ως ανεξάρτητου οργάνου ειδικευμένου στη δίωξη της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ενώπιον των εθνικών αρχών, δεν είχε καμία τύχη στη νέα Συνθήκη.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

Η πρόταση της Επιτροπής, που υποστηρίχθηκε και από το Κοινοβούλιο, περί ενσωμάτωσης των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών στην ΟΚΕ, ανευρίσκεται, έστω και με λιγότερο φιλόδοξη μορφή από εκείνη που εμείς προτείναμε, στην τελική διατύπωση του άρθρου 257 ΣΕΚ, που ορίζει ότι η ΟΚΕ θα συναποτελείται από τους διάφορους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Στις διάφορες κατηγορίες που απαριθμούσε το άρθρο, προστέθηκαν πλέον και οι καταναλωτές.

Ενόψει της διεύρυνσης, το μέγιστο όριο των μελών της ΟΚΕ αυξήθηκε σε 350, που σημαίνει ότι ο σημερινός αριθμός των εκπροσώπων του κάθε κράτους μέλους της Ευρώπης των 15 δεν θα αλλάξει. Διατηρήθηκε στην ΟΚΕ ο ίδιος αριθμός μελών, λόγω της ανάγκης διατήρησης του σημερινού αριθμού μελών και στην Επιτροπή των Περιφερειών, της οποίας η σύνθεση αποτελεί πολύ πιο μεγάλο πρόβλημα. Αλλάζει επίσης η διαδικασία διορισμού των μελών, για τα οποία το Συμβούλιο θα αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία.

Η Επιτροπή των Περιφερειών

Οι τροποποιήσεις που επιφέρει η νέα Συνθήκη είναι πολύ πιο σημαντικές σε ό,τι αφορά την ΕτΠ.

Εν πρώτοις, ως προς τα μέλη της θα πρέπει στο εξής να είναι εκλεγμένα σε κάποιο περιφερειακό ή τοπικό σώμα ή να φέρουν πολιτική ευθύνη ενώπιον κάποιας εκλεγμένης συνέλευσης. Ήταν ένα παλιό αίτημα του Κοινοβουλίου. Η προϋπόθεση αυτή ενισχύεται ακόμη περισσότερο από τη διάταξη του άρθρου 263 περί αντικατάστασης οποιουδήποτε μέλους της ΕτΠ που εκπίπτει της εντολής του.

Ο αριθμός των εκπροσώπων του κάθε κράτους μέλους στην ΕτΠ δεν άλλαξε, ενώ αυξήθηκε ο συνολικός αριθμός των μελών που, μετά τις διευρύνσεις, θα ανέρχονται σε 350 κατά μέγιστο όριο. Τούτο επέβαλε η ανάγκη διατήρησης της εκπροσώπησης των συνταγματικώς ανεγνωρισμένων περιφερειών των ομοσπονδιακής ή έντονα περιφερειακής δομής κρατών. Να θυμίσουμε ότι, για τον ίδιο λόγο, το Κοινοβούλιο είχε ταχθεί, στο προαναφερθέν ψήφισμά του του Απριλίου, υπέρ της διατήρησης του σημερινού αριθμού μελών.

Το Συμβούλιο θα εγκρίνει στο εξής με ειδική πλειοψηφία τον κατάλογο των μελών της ΕτΠ.

Να επισημάνουμε ότι οι αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία για τους διορισμούς στο Ελεγκτικό Συνέδριο και στις δυο Επιτροπές (ΟΚΕ και ΕτΠ) θα λαμβάνονται, όπως και να έχει, σύμφωνα με τις προτάσεις του κάθε κράτους μέλους. Η διευκρίνιση αυτή, που προστέθηκε στα αντίστοιχα άρθρα της Συνθήκης, προκαλεί μια κάποια αμηχανία και ερωτηματικά ως προς την αυθεντικότητα αυτής της ειδικής πλειοψηφίας.

II. Η επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας

Μια δήλωση προσαρτημένη στη Συνθήκη του Άμστερνταμ και υπογεγραμμένη από το Βέλγιο, την Ιταλία και τη Γαλλία, διαπίστωνε την ανάγκη ενίσχυσης των κοινοτικών οργάνων και ειδικότερα την ανάγκη διεύρυνσης των τομέων στους οποίους οι αποφάσεις λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία. Η δήλωση εξέφραζε στην πραγματικότητα την απογοήτευση των συγκεκριμένων κρατών για τα αποτελέσματα εκείνης της ανεπαρκούς μεταρρύθμισης των Συνθηκών. Ομοίως, η παράγραφος 14 του ψηφίσματος του Κοινοβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1997 κατήγγειλε τις ανεπάρκειες εκείνης της Συνθήκης.

Το θέμα προστέθηκε στην πρόσφατη Διακυβερνητική με δειλό αρχικά και σταθερό αργότερα τρόπο, για να γίνει τελικά, από στατιστική τουλάχιστον άποψη, το θέμα που στοίχισε τις περισσότερες ώρες εργασίας στους προσωπικούς εκπροσώπους των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στη Διάσκεψη.

Η αύξηση των κρατών μελών μέχρι τον αριθμό των 27 θα σημάνει μια διαφοροποίηση των συμφερόντων και μια μεγαλύτερη ανομοιογένεια της πολιτικής κουλτούρας, σε βαθμό ικανό να παραλύσει τη λήψη αποφάσεων στους τομείς εκείνους όπου απαιτείται ομοφωνία στο Συμβούλιο. Δεν είναι μόνο το Κοινοβούλιο ή η Επιτροπή που έχουν επίγνωση του κινδύνου. Πολλά κράτη μέλη έχουν την ίδια ανησυχία. Απόδειξη τούτου είναι το ενδιαφέρον που επιδείχθηκε και η προσπάθεια που έγινε στη Διακυβερνητική προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή του μηχανισμού της ενισχυμένης συνεργασίας. Ένα ενδιαφέρον που μεγάλωνε όσο πιο φανερές γίνονταν οι δυσκολίες στην επίτευξη κάποιας αξιόλογης προόδου στο θέμα της επέκτασης του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας. Ορισμένοι έκαναν λες και η ενισχυμένη συνεργασία θα μπορούσε να αντισταθμίσει τη νομοθετική παραλυσία: εάν η ενοποίηση του συνόλου δεν μπορεί να προχωρήσει, έμοιαζαν να λένε, ας μην παρεμποδιστεί τουλάχιστον η ενοποίηση εκείνων που έχουν την περισσότερη θέληση για κάτι τέτοιο.

Κατά την άποψη του Κοινοβουλίου η επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας έπρεπε να εγγραφεί στο πλαίσιο μιας προσπάθειας εξορθολογισμού και εκδημοκρατισμού των διαδικασιών λήψης αποφάσεων της Ένωσης. Εφαρμόζοντας πάντοτε τη θεμελιώδη (και συναινετική) αρχή της διπλής νομιμότητας της Ένωσης στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, το Κοινοβούλιο κατέληξε στη θέση ότι γενικός κανόνας στις υποθέσεις νομοθετικού χαρακτήρα έπρεπε να είναι η ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο, με συναπόφαση από το Κοινοβούλιο. Συμφιλιωνόταν έτσι η αποτελεσματικότητα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων με τη δημοκρατική νομιμότητα των διαδικασιών. Μόνο τα ζητήματα συνταγματικού χαρακτήρα, που είναι όσα απαιτούν επικύρωση από τα εθνικά κοινοβούλια, θα έπρεπε να συνεχίσουν να διέπονται από τον κανόνα της ομοφωνίας.

Όχι μόνο η μεταρρύθμιση των θεσμών δεν υπάκουσε σε γενικές αρχές, αλλά εξ ίσου ατυχής ήταν και η διευθέτηση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων στη Διακυβερνητική. Και τούτο παρά τις προσπάθειες της Πορτογαλικής Προεδρίας να δώσει έναν ορθολογικό χαρακτήρα στη συζήτηση εκκινώντας από μια κάποια ταξινόμηση των διατάξεων των Συνθηκών. Η απόπειρα αυτή απέτυχε και η Διάσκεψη εξέτασε περίπτωση προς περίπτωση τον ήδη περιορισμένο κατάλογο των νομικών βάσεων που είχαν εγγραφεί προς συζήτηση. Το Άμστερνταμ ήταν επί πλέον πολύ πρόσφατο και ένα μεγάλο ποσοστό κρατών ήταν αντίθετο

στο να ξανανοίξει η συζήτηση. Για παράδειγμα, μπορούμε να θυμίσουμε ότι η Πορτογαλική Προεδρία, στην προαναφερθείσα ταξινόμηση, είχε παρουσιάσει υπό τον τίτλο «θεσμικές ανωμαλίες» τις νομικές εκείνες βάσεις που απαιτούσαν ομοφωνία στο Συμβούλιο και συναπόφαση από το Κοινοβούλιο. Ορισμένες αντιπροσωπείες υποστήριξαν ότι, εάν οι περιπτώσεις αυτές έπρεπε να θεωρηθούν ως ανωμαλίες, θα μπορούσαν κάλλιστα να διορθωθούν με την αντικατάσταση της συναπόφασης με μια απλή γνωμοδότηση του Κοινοβουλίου.

Να σκεφθούμε επίσης ότι, στην προσπάθεια για την κατάργηση της διαδικασίας συνεργασίας που εξακολουθεί να ισχύει για τέσσερις διατάξεις του νομισματικού κεφαλαίου της Συνθήκης ΕΚ, η ομόφωνη θέση της Διάσκεψης ήταν να αντικατασταθεί με απλή γνωμοδότηση του Κοινοβουλίου. Χρειάστηκε να έρθει το Συμβούλιο ECOFIN, δυο μόλις εβδομάδες πριν από την έναρξη της διάσκεψης κορυφής της Νίκαιας, για να αντιταχθεί σε αυτό το σχέδιο, χαρακτηρίζοντάς το ως μια θεσμική οπισθοδρόμηση. Εάν το «θα μπορούσε να είναι και χειρότερα» ήταν ένα από τα κριτήρια για την αξιολόγηση του σχεδίου Συνθήκης – πράγμα που δεν ισχύει επ' ουδενί για τους συντάκτες του παρόντος - τότε η επιβίωση της διαδικασίας συνεργασίας θα μπορούσε να αποτελεί επαρκή λόγο ικανοποίησης.

Από το Συμβούλιο δόθηκε έμφαση στα ποσοτικά στοιχεία της προσπάθειας επέκτασης του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας. Η ειδική πλειοψηφία θα εφαρμοστεί σε 35 νέες περιπτώσεις, εκ των οποίων οι 22 αμέσως μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης και οι υπόλοιπες αργότερα ή ακόμη μετά από ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου, ώστε να αποφευχθεί μια νέα διακυβερνητική διάσκεψη.

Όμως, ποια είναι η ποιοτική σημασία της μεταρρύθμισης; Οκτώ τουλάχιστον από τα νέα άρθρα που προβλέπουν ειδική πλειοψηφία αφορούν διορισμούς, εκ των οποίων ο σημαντικότερος είναι ο διορισμός του Προέδρου της Επιτροπής και των Επιτρόπων. Οι υπόλοιπες διατάξεις είναι άνισης σπουδαιότητας. Στα θέματα που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως ουσιώδη, τα αποτελέσματα ήταν επίσης άνισα, λόγω μεταξύ άλλων του ότι πέρα από τη συζήτηση «περίπτωση προς περίπτωση», εν συνεχεία άρχισαν διαπραγματεύσεις και ανά τμήματα. Εκείνο όμως που ξεχωρίζει στ' αλήθεια, είναι η ποσότητα δηλώσεων, εξαιρέσεων, ασφαλιστικών ρητρών, παρατάσεων που συνοδεύουν τις περισσότερες σημαντικές νομικές βάσεις επί των οποίων μπόρεσε να ληφθεί απόφαση, και τούτο όχι μέχρι κάποια συγκεκριμένη ημερομηνία, αλλά σε συνάρτηση με την έγκριση συναφών αποφάσεων.

Βλέπουμε για άλλη μια φορά τις εγγενείς δυσκολίες της διακυβερνητικής μεθόδου οι οποίες, στη συγκεκριμένη διάσκεψη, επιτάθηκαν από την ανάγκη επίτευξης κάποιας συμφωνίας στο θεσμικό πεδίο, πράγμα που άνοιξε το δρόμο στις διασταυρούμενες αρνησικυρίες για την επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας.

Η συναπόφαση του Κοινοβουλίου απετέλεσε δευτερεύον ζήτημα κατά τη διάσκεψη και τα αποτελέσματα είναι μπροστά μας. Η Συνθήκη προβλέπει 6 νέες περιπτώσεις συναπόφασης (εάν συμπεριλάβουμε τις διατάξεις του Τίτλου IV της ΣΕΚ, στις οποίες η συναπόφαση, μαζί με την ειδική πλειοψηφία, προϋποθέτουν ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου). Από τις νέες περιπτώσεις ειδικής πλειοψηφίας, μόνο τρεις, που είναι νομοθετικού χαρακτήρα, παραμένουν έξω από το πεδίο της συναπόφασης: οι δημοσιονομικοί κανονισμοί, τα εσωτερικά μέτρα εφαρμογής των συμφωνιών συνεργασίας, και τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής,

για τα οποία δυο τελευταία θα συνεχίσει να απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου. Πρόκειται για θέματα ιδιαίτερης σπουδαιότητας, λόγω των σημαντικών δημοσιονομικών τους επιπτώσεων. Ο αποκλεισμός τους από το πεδίο της συναπόφασης διαιωνίζει μια αδικαιολόγητη ανισομέρεια μεταξύ των δημοσιονομικών εξουσιών του Κοινοβουλίου αφενός και των νομοθετικών του αρμοδιοτήτων αφετέρου. Η πολιτική ευαισθησία των κρατών μελών απέναντι στα δημοσιονομικά ζητήματα εκδηλώνεται εντονότερα στην περίπτωση των διαρθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής, όπου η εφαρμογή του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας όχι μόνο μετατίθεται για μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης (1η Ιανουαρίου 2007), αλλά και εξαρτάται από ένα επιπλέον όρο: να έχουν εγκριθεί οι επόμενες δημοσιονομικές προοπτικές.

Στην πραγματικότητα, το πιο σοβαρό είναι ότι η Διάσκεψη, απορρίπτοντας ακόμη και την παραμικρότερη σκέψη υπαγωγής στο πεδίο της συναπόφασης των θεμάτων εκείνων που προηγουμένως υπάγονταν στο πεδίο της ειδικής πλειοψηφίας, αγνόησε μια βασική θεσμική αρχή επί της οποίας είχε σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στο Άμστερνταμ: την αρχή ότι η συναπόφαση του Κοινοβουλίου πρέπει να συνοδεύει ως γενικός κανόνας τις αποφάσεις εκείνες του Συμβουλίου που λαμβάνονται με ειδική πλειοψηφία στις υποθέσεις νομοθετικού χαρακτήρα.

Αν και η σημαντικότερη μορφή συμμετοχής του Κοινοβουλίου στις νομοθετικές διαδικασίες είναι η συναπόφαση, εντούτοις αυτή δεν είναι η μοναδική. Μόνο δυο νέες περιπτώσεις σύμφωνης γνώμης (όπως θα δούμε παρακάτω) προστέθηκαν. Το Κοινοβούλιο διεκδικούσε αυτό το δικαίωμα σύμφωνης γνώμης για τους περισσότερους διορισμούς, αλλά και για την επικύρωση διεθνών συμφωνιών, ένα θέμα όπου στη σύγχυση αρμοδιοτήτων προστίθεται ο διφορούμενος χαρακτήρας των διαδικασιών, με αποτέλεσμα όλα αυτά να συμβάλλουν στην εξασθένηση της διεθνούς θέσης της Ένωσης (το γεγονός αυτό είναι έντονο όσον αφορά την εμπορική πολιτική δεδομένου ότι οι σχετικές τροποποιήσεις που επήλθαν στο άρθρο 133 αποδεικνύονται καταφανώς ανεπαρκείς).

Κατά την άποψη των εισηγητών του παρόντος, η επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας ήταν ένα από τα κομβικά στοιχεία της Διακυβερνητικής, τόσο υπό το πρίσμα της διεύρυνσης όσο και υπό το πρίσμα της εμβάθυνσης της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η εξίσωση "ειδική πλειοψηφία = εφαρμογή της διαδικασίας της συναπόφασης" είναι μια δημοκρατική απαίτηση. Διαβάζοντας τις συμφωνίες της Νίκαιας, οι εισηγητές του παρόντος θεωρούν τελείως ανεπαρκή τα αποτελέσματα.

III. Η ενισχυμένη συνεργασία

Παρά την καθυστερημένη ενσωμάτωσή της στην ημερήσια διάταξη της Διάσκεψης, η ενισχυμένη συνεργασία έγινε ένα από τα βασικά θέματα της μεταρρύθμισης, προκαλώντας ένα ασυνήθιστο ενδιαφέρον, εάν αναλογιστούμε ότι, λόγω της πρόσφατης ενσωμάτωσής της στις Συνθήκες, δεν είχε μπορέσει ακόμη να εφαρμοστεί ούτε μια φορά.

Όπως είπαμε πιο πάνω, για πολλά κράτη μέλη η ενισχυμένη συνεργασία μπορούσε να αντισταθμίσει την ανεπαρκή επέκταση του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας και να εμποδίσει μια ενδεχόμενη παράλυση μετά τη διεύρυνση. Το Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 25ης Οκτωβρίου 2000, στο πλαίσιο της έκθεσης Gil Robles, προειδοποιούσε ακριβώς για αυτή τη ψευδαίσθηση ότι οι ενισχυμένες συνεργασίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως μια

εναλλακτική λύση απέναντι στον κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας.

Βασικός σκοπός της μεταρρύθμισης ήταν να διευκολύνει την εφαρμογή του μηχανισμού, εξαλείφοντας το δικαίωμα αρνησικυρίας μέσω της προσφυγής στην ετυμηγορία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ο στόχος επετεύχθη πλήρως ως προς τον πρώτο και τον τρίτο πυλώνα, τους δυο τομείς για τους οποίους η Συνθήκη του Άμστερνταμ είχε προβλέψει την ενισχυμένη συνεργασία.

Ο ρόλος του Κοινοβουλίου στη διαδικασία της έγκρισης ενισχύθηκε, αν και όχι τόσο όσο το ίδιο θα επιθυμούσε. Το Κοινοβούλιο θεωρούσε ότι η σύμφωνη γνώμη του αποτελούσε τη δημοκρατική εγγύηση που πρέπει να συνοδεύει την κατάργηση του δικαιώματος αρνησικυρίας. Στον τρίτο πυλώνα, το δικαίωμα ενημέρωσης μετατρέπεται σε υποχρεωτική γνωμοδότηση. Στον πρώτο πυλώνα, διατηρείται ως γενικός κανόνας η γνωμοδότηση, αλλά απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου όποτε η ενισχυμένη συνεργασία αφορά ένα από τα θέματα που υπάγονται στη διαδικασία της συναπόφασης. Αν και είναι αλήθεια ότι τούτο διασφαλίζει έναν παραλληλισμό ανάμεσα στις «συνήθειες» αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου και στο ρόλο του στο θέμα της έγκρισης των ενισχυμένων συνεργασιών, εντούτοις δεν παύει να αποτελεί παραδοξολογία, δεδομένου ότι στο προαναφερθέν ψήφισμα του Οκτωβρίου 2000 το Κοινοβούλιο ζητούσε να μην μπορούν τα θέματα που υπάγονται στον κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας (και κατ' επέκταση της συναπόφασης) να αποτελούν αντικείμενο ενισχυμένης συνεργασίας.

Το τρίτο ικανοποιητικό στοιχείο της μεταρρύθμισης, είναι η ενσωμάτωση της ενισχυμένης συνεργασίας στο δεύτερο πυλώνα, αν και η ικανοποίηση είναι μόνο σχετική. Πρώτον, διότι η ενισχυμένη συνεργασία περιορίζεται στην «εφαρμογή» των κοινών δράσεων και θέσεων, ενώ η εφαρμογή κοινών στρατηγικών όπως και –πολύ ενδεικτικό- η αμυντική πολιτική παραμένουν στο περιθώριο. Δεύτερον, διότι προβλέπεται η δυνατότητα αρνησικυρίας μέσω της προσφυγής στην ετυμηγορία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Τρίτον, διότι ο ρόλος του Κοινοβουλίου παραμένει περιορισμένος σε ένα απλό δικαίωμα ενημέρωσης και, τέταρτον και τελευταίον, διότι ο ρόλος της Επιτροπής παραμένει περιορισμένος σε μια απλή γνωμοδότηση εστιασμένη στη συμβατότητα ή μη της εκάστοτε ενισχυμένης συνεργασίας με τις διατάξεις των Συνθηκών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε επιμείνει να συγκεντρωθούν σε ένα κείμενο και να γίνουν ομοιόμορφοι οι κανόνες του πρώτου και του τρίτου πυλώνα. Μπορεί κάτι τέτοιο να μην έγινε ως προς τις διαδικασίες, όμως έγινε ένας εξορθολογισμός και μια ενοποίηση των προϋποθέσεων έγκρισης της κάθε ενισχυμένης συνεργασίας. Θα πρέπει ίσως εδώ να θυμίσουμε ότι το Κοινοβούλιο, αν και στο πλαίσιο της τελευταίας αυτής μεταρρύθμισης των Συνθηκών είχε ταχθεί υπέρ της διευκόλυνσης της εφαρμογής των ενισχυμένων συνεργασιών, εντούτοις είχε εκφράσει επανειλημμένα την αντίθεσή του προς αυτό το μηχανισμό. Μια αντίθεση θεμελιωμένη στην επιθυμία του να αποτραπεί μια «Ευρώπη α λα καρτ». Γι' αυτό και επέμεινε να διατηρηθούν οι προϋποθέσεις που ήδη ορίζονταν από τις Συνθήκες.

Η επιδίωξη αυτή του Κοινοβουλίου στέφθηκε από επιτυχία. Όντως, οι προϋποθέσεις διατηρήθηκαν και, μεταξύ αυτών, δυο αξίζουν ιδιαίτερη μνεία. Τα κράτη που απαιτούνται για την έναρξη μιας ενισχυμένης συνεργασίας θα είναι οκτώ, ένας αριθμός που μπορεί σήμερα να αντιπροσωπεύει το ήμισυ του συνολικού αριθμού των κρατών μελών (όπως ορίζει ο τρέχων κανόνας), αλλά σε μια Ευρώπη των 27 θα αντιστοιχεί σε λιγότερο από το εν τρίτον των

κρατών (το αίτημα του Κοινοβουλίου). Η ρήτρα της "ύστατης λύσης" που το Κοινοβούλιο ήθελε να είναι νομικά δεσμευτική, αν και παραμένει σε πολιτικό επίπεδο, εντούτοις διατυπώθηκε με πολύ αγνό τρόπο, μέσω της μνείας ότι μια ενισχυμένη συνεργασία μπορεί να εγκριθεί μόνο εφόσον αποδειχθεί ότι οι στόχοι της δεν μπορούν να επιτευχθούν «μέσα σε λογική προθεσμία».

IV. Η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Από το Άμστερνταμ και μετά, το άρθρο 7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπει την αναστολή των δικαιωμάτων ενός κράτους που απορρέουν από τη συμμετοχή του στην Ένωση όταν σε αυτό διαπιστωθεί εξακολούθητική και σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Η αδυναμία αντίδρασης στο πλαίσιο της νομιμότητας των Συνθηκών στην αυστριακή «περίπτωση» αποκάλυψε ένα κενό που η νέα Συνθήκη κάλυψε μέσω ενός μηχανισμού «επαγρύπνησης» που επιτρέπει να διαπιστωθεί με απόφαση του Συμβουλίου (λαμβανόμενη με πλειοψηφία τριών τετάρτων των μελών) η ύπαρξη σοβαρού κινδύνου για το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε κάποιο κράτος μέλος της Ένωσης. Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι η Αυστρία (που αντιμετώπισε κατάσταση υπερασπιστικής αδυναμίας μπροστά σε αυτό το κενό της Συνθήκης) είναι η πρώτη που παρουσίασε μια πρόταση προς αυτή την κατεύθυνση.

Πέρα από το δικαίωμα πρωτοβουλίας που διαθέτει το Κοινοβούλιο σε αυτό το θέμα, είναι δεσμευτική και η γνωμοδότησή του. Γνωμοδότηση εκδιδόμενη με πλειοψηφία δυο τρίτων των ψηφίζόντων εφόσον αυτοί αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία του Σώματος.

V. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Συνέλευση στην οποία είχε ανατεθεί η επεξεργασία ενός Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενέκρινε με συναίνεση των τεσσάρων ομάδων που τη συγκροτούσαν ένα σχέδιο που οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων εξέτασαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μπιαρίτζ στις 14 Οκτωβρίου 2000 και το ενέκριναν ομόφωνα. Αργότερα, το Κοινοβούλιο, με το ψήφισμά του της 14ης Νοεμβρίου 2000 (θεμελιωμένο στην έκθεση Duff-Voggenhuber) επίσης ενέκρινε το Χάρτη, ο οποίος προκηρύχθηκε με επισημότητα από τα τρία θεσμικά όργανα στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια.

Από το ψήφισμα Duff-Voggenhuber της 16ης Μαρτίου 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάχθηκε απερίφραστα υπέρ της ενσωμάτωσης του Χάρτη στις Συνθήκες. Η θέση του Κοινοβουλίου στηριζόταν στην απλή λογική. Εάν το περιεχόμενο του Χάρτη είναι θετικό –κι έτσι έπρεπε να είναι αφού το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το είχε εγκρίνει ομόφωνα- δεν υπήρχε τίποτε καλύτερο από το να του αναγνωριστεί πλήρης νομική ισχύς. Όμως, η απλή λογική δεν κερδίζει πάντα από μόνη της στη διαδικασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης και έξη κυβερνήσεις –της Μεγάλης Βρετανίας, της Ιρλανδίας, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Σουηδίας και της Ολλανδίας- αντιτάχθηκαν στην ενσωμάτωση του Χάρτη καθώς και στη συμβιβαστική λύση που είχε προτείνει το Κοινοβούλιο και συνίστατο στην εγγραφή μιας μνείας στο Χάρτη στο άρθρο 6.2 της ΣΕΕ. Η αρνητική αυτή στάση είχε την αντιφατικότητα

της απόρριψης της μνείας αυτής, τη στιγμή που το εν λόγω άρθρο μνημονεύει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών, της οποίας την υπογραφή επίσης απέρριψε η Διακυβερνητική.

Η μη ενσωμάτωση της Συνθήκης δεν σημαίνει επ' ουδενί ότι ο Χάρτης δεν παράγει αποτελέσματα. Αποτελέσματα πολιτικά, όπως αποδεικνύουν οι μνείες τις οποίες κάνει στο Χάρτη η έκθεση των κυρίων Ahtisaari, Frowein και Oreja σχετικά με την κατάσταση στην Αυστρία, αποτελέσματα κανονιστικά που απορρέουν από τη σταθερή δέσμευση που το Κοινοβούλιο και η Επιτροπή ανέλαβαν να θεωρούν το Χάρτη ως υποχρεωτικό σημείο αναφοράς ολόκληρης της νομοθεσίας τους. Ή ακόμη δικαιοδοτικά αποτελέσματα, όπως προκύπτει από τις πρώτες αποφάσεις των Συνταγματικών Δικαστηρίων της Γερμανίας ή της Ισπανίας, που χρησιμοποίησαν το Χάρτη ως κείμενο αναφοράς.

Η μη ενσωμάτωση του Χάρτη στις Συνθήκες είναι ένα απογοητευτικό αποτέλεσμα για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Διακυβερνητική του 2004, θα αποτελέσει την ευκαιρία για να επανεξεταστεί αυτό το ζήτημα, που δεν βρήκε λύση στη Νίκαια.

VI. Άλλες τροποποιήσεις της Συνθήκης

Ως προς την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, καθώς και ως προς την αμυντική πολιτική, η Διακυβερνητική Διάσκεψη απλώς έθιξε, κατά τις προπαρασκευαστικές της εργασίες, αφενός το θέμα της εφαρμογής του κανόνα της ειδικής πλειοψηφίας στο διορισμό ειδικών εκπροσώπων (άρθρο 23 ΣΕΕ) και στη σύναψη διεθνών συμφωνιών (άρθρο 24 ΣΕΕ) και, αφετέρου, το θέμα της ενσωμάτωσης του μηχανισμού των ενισχυμένων συνεργασιών στο δεύτερο πυλώνα.

Μια ευρύτερη συζήτηση διεξήχθη παράλληλα με τη Διακυβερνητική, στο πλαίσιο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων. Οι δυο εκθέσεις που υποβλήθηκαν από την Πορτογαλική και από τη Γαλλική Προεδρία αντιστοίχως, απέδωσαν τις -αρκετά περιορισμένες- τροποποιήσεις που έγιναν στη Συνθήκη της Ένωσης. Έτσι, το άρθρο 17 αλλάζει, με την εξαφάνιση των διατυπώσεων για την ενσωμάτωση της ΔΕΕ στην ΕΕ.

Το πραγματικά σημαντικό όμως, είναι η πρόβλεψη της Συνθήκης (άρθρο 25) περί δημιουργίας της νέας Επιτροπής Πολιτικών Υποθέσεων και Ασφάλειας, που θα είναι επιφορτισμένη με την παρακολούθηση της διεθνούς κατάστασης και παροχή συνδρομής για το σχεδιασμό της πολιτικής στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Ακόμη, η εν λόγω επιτροπή θα επιβλέπει την εκτέλεση των ήδη συμπεφωνημένων πολιτικών "με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων της Προεδρίας και της Επιτροπής". Η ενσωμάτωση της εν λόγω επιτροπής στη Συνθήκη αποτελούσε τεχνική αναγκαιότητα, διότι οι σημερινές διατάξεις δεν της επιτρέπουν να αναλαμβάνει πλήρη εξουσία για τη διαχείριση μιας κρίσης, αλλά επί πλέον έτσι θα βελτιωθεί κατά πάσα πιθανότητα και ο συντονισμός των αποφάσεων.

Η εγκριθείσα από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη Δήλωση (υπ' αριθ. 1) περί της ευρωπαϊκής πολιτικής στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας απηχεί τα κείμενα που ενέκρινε επί του ιδίου θέματος το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας και επισημαίνει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει μια απόφαση προκειμένου να τεθεί σε ενέργεια η πολιτική

αυτή το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο στο Laeken, και τούτο βάσει των ισχυουσών διατάξεων της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς η έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Νίκαιας να αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση.

Ως προς τη δικαστική συνεργασία, ενσωματώθηκε στη Συνθήκη (άρθρα 29 και 31) η **Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust)**. Θα αποτελείται από εκπροσώπους των εθνικών δικαστικών αρχών και η Συνθήκη της αναθέτει το καθήκον του να συμβάλει στον κατάλληλο συντονισμό των αρμοδίων για τη δίωξη του εγκλήματος αρχών των κρατών μελών, να συνεργάζεται στις έρευνες που αφορούν υποθέσεις σοβαρής διαμεθοριακής εγκληματικότητας, και ειδικότερα σε περιπτώσεις οργανωμένου εγκλήματος, χρησιμοποιώντας κυρίως τις αναλύσεις της Europol, και να συνεργάζεται με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο με σκοπό κυρίως τη διευκόλυνση του έργου των ανακριτικών επιτροπών και της εκτέλεσης των αιτήσεων απέλασης.

Ασφαλώς θα είναι χρήσιμο να προβλέπει η Συνθήκη της Ένωσης μια νέα μορφή δικαστικής συνεργασίας, είναι όμως λυπηρό το ότι οι νέες διατάξεις δεν προβλέπουν συγκεκριμένες διοικητικές αρμοδιότητες, η δε διαχείρισή της θα γίνεται βάσει της διακυβερνητικής μεθόδου.

Ιδιαίτερη μνεία, λόγω της σημασίας της για το Κοινοβούλιο, αξίζει η εισαγωγή στη Συνθήκη μιας νέας νομικής βάσης που θα επιτρέψει την έγκριση, με ειδική πλειοψηφία και με διαδικασία συναπόφασης, ενός **καταστατικού για τα ευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα** και, ειδικότερα, των κανόνων των σχετικών με τη χρηματοδότησή τους. Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε με ικανοποίηση ότι η έγκριση του **καθεστώτος των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** μεταφέρθηκε στο πεδίο των αποφάσεων που απαιτούν ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο. Δυστυχώς, οι κανόνες οι σχετικοί με το φορολογικό καθεστώς θα συνεχίσουν να διέπονται από τον κανόνα της ομοφωνίας.

Η Συνθήκη της Νίκαιας περιλαμβάνει και άλλα θέματα που, λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, θα απαιτούσαν μια πολύ πιο λεπτομερή ανάλυση από αυτήν που κάνει το παρόν έγγραφο.

Η ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Δήλωση για το μέλλον της Ένωσης αντιπροσωπεύει ταυτόχρονα την επιτυχία και την αποτυχία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης της Νίκαιας.

Αντιπροσωπεύει την αποτυχία, διότι οι διατάξεις της Δήλωσης αυτής είναι στην πραγματικότητα μια απάντηση σε όλα όσα δεν έγιναν στη Νίκαια. Η ίδια η ύπαρξή της είναι ένα είδος «mea culpa» (ομολογία ενοχής) που απηχεί τη δυσαρέσκεια των ίδιων των συντακτών της Συνθήκης. Αφετέρου, αντιπροσωπεύει την επιτυχία, διότι είναι μια αντίδραση που ανοίγει το δρόμο σε ένα νέο τρόπο θεώρησης της «Ευρώπης». Θα το δούμε στην ανάλυση των διαφόρων στοιχείων της Δήλωσης.

Η Νίκαια σηματοδότησε την εξάντληση της διακυβερνητικής μεθόδου μεταρρύθμισης των Συνθηκών ως μεθόδου προώθησης της Ένωσης. Το επίπεδο των συζητήσεων αυτής της

διάσκεψης απέδειξε ότι το άθροισμα δεκαπέντε εθνικών συμφερόντων δεν ισούται αναγκαστικά με το κοινό συμφέρον.

Η Δήλωση προτείνει μια διακυβερνητική για το 2004. Δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς, αφού η Συνθήκη της Νίκαιας δεν τροποποίησε τη διαδικασία αναθεώρησης των Συνθηκών, όπως την ορίζει το άρθρο 48 ΣΕΕ, με αποτέλεσμα τη συνέχιση μιας θεσμικής ανωμαλίας που το Κοινοβούλιο επανειλημμένα έχει καταγγείλει. Στην παρούσα φάση της πολιτικής ένωσης, δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να θεωρούμε την Ευρωπαϊκή Ένωση έναν κλασικό διεθνή οργανισμό. Ταυτόχρονα όμως η Δήλωση ορίζει ότι της νέας αυτής διακυβερνητικής θα προηγηθεί μια «ανοιχτή διαδικασία» της οποίας τις λεπτομέρειες δεν ξεκαθαρίζει αλλά στην οποία αναθέτει συγκεκριμένα καθήκοντα και απαριθμεί αυτούς που θα συμμετάσχουν σε αυτήν.

Αυτή η ανοιχτή διαδικασία σημαίνει όπως και να έχει το πράγμα ότι πρόκειται να γίνει μεγάλη δημόσια συζήτηση για την προετοιμασία της διακυβερνητικής του 2004. Αποσκοπεί αυτό στο να αποτραπεί η σχιζοειδής κατάσταση στην οποία περιέπεσε η συζήτηση για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση; Θα θυμίσουμε ότι όντως οι δυο διασκέψεις που ετοίμασαν τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ξεκίνησαν με φιλόδοξους στόχους. Θα μπορούσαμε λοιπόν να μιλήσουμε για στρατηγική. Οι τρεις Συνθήκες της περασμένης δεκαετίας προώθησαν αποσπασματικά αυτή τη στρατηγική.

Περίεργως, από την άνοιξη του 2000 και παράλληλα με τη διεξαγωγή μιας διακυβερνητικής διάσκεψης με μικρή απήχηση και μικρές φιλοδοξίες, ξεκινούσε σε διάφορους πολιτικούς χώρους (και τα μέσα ενημέρωσης της έδωσαν ευρεία δημοσιότητα) μια συζήτηση ουσίας για το μέλλον της Ένωσης στο ανώτερο επίπεδο. Ανώτεροι πολιτικοί ιθύνοντες εμφανίστηκαν στην πολιτική σκηνή μιλώντας για τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής οικοδόμησης και παρουσιάζοντας τις δικές τους ιδέες για το μέλλον.

Εν τω μεταξύ, η Διακυβερνητική συνέχιζε τις εργασίες της επιδεικνύοντας μια επίμονη αδιαφορία για τους καρπούς αυτής της δημόσιας συζήτησης. Βέβαια, ας μην αυταπατώμεθα, σε τελευταία ανάλυση οι πρωταγωνιστές της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ήταν τα ίδια πρόσωπα που συμμετείχαν σε αυτή την υψηλού επιπέδου στρατηγική συζήτηση.

Σημαίνει μήπως η Δήλωση το τέλος αυτής της σχιζοφρενικής κατάστασης που βλέπουμε από το Μάαστριχτ και μετά, όπου η στρατηγική συζήτηση ακολουθεί μέσα από μακρινές διαδρομές τις μεταπτώσεις των διαδοχικών μεταρρυθμίσεων των Συνθηκών; Ο στρατηγικός χαρακτήρας των θεμάτων που επελέγησαν (όχι εξαντλητικά) στη Δήλωση για να αποτελέσουν αντικείμενο της επόμενης μεταρρύθμισης, μάλλον δίνει μια θετική απάντηση στο ερώτημα.

Η Δήλωση αναγνωρίζει τα όρια της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας της Νίκαιας επισημαίνοντας ακριβώς το κυριότερο θετικό της στοιχείο: το ότι άνοιξε το δρόμο για τη διεύρυνση. Η Δήλωση μοιάζει να λέγει το εξής: τώρα που ξεπεράσαμε τα τελευταία εμπόδια που απέμεναν και που συμφωνήσαμε στα βασικά προκειμένου να γίνουν δεκτές οι εντάξεις, τώρα ας μιλήσουμε στ' αλήθεια για το μέλλον.

Ένα μέλλον στο οποίο ήδη συμμετέχουν και οι υπονήφιες χώρες. Η Δήλωση, και αυτό είναι ενδεικτικό, προβλέπει ήδη την παρουσία των χωρών αυτών στη διακυβερνητική του 2004 με

την ιδιότητα των παρατηρητών (όσες βέβαια δεν θα έχουν ακόμη ενταχθεί μέχρι τότε στην Ένωση). Θα πρέπει επίσης να γίνουν τα αναγκαία ώστε να συμμετάσχουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στη διαδικασία πριν από τη διακυβερνητική του 2004.

Η μέριμνα της Δήλωσης για τις υποψήφιες χώρες μπορεί κατά κάποιο τρόπο να ερμηνευθεί ως έκφραση πολιτικής θέσης υπέρ της ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού οράματος του οποίου βασικό στοιχείο θα είναι η ένταξη όλων και όχι κάποια προκαθορισμένη συνταγματική δομή που θα μπορούσε να οδηγήσει στον αποκλεισμό ορισμένων.

Η Δήλωση μεριμνά επίσης για την ανάγκη διασφάλισης της δημοκρατικής νομιμότητας και της διαφάνειας, καθώς και για την ανάγκη του να έρθει η Ένωση κοντύτερα στους πολίτες της. Τούτο θα πρέπει να το αντιληφθούμε διττώς: ενόψει των μεταρρυθμίσεων που θα γίνουν αλλά και εν όψει της ίδιας της διαδικασίας της ανοικτής συζήτησης που θα πρέπει να προηγηθεί και να τις προετοιμάσει.

Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η δημοκρατική νομιμότητα των συμμετεχόντων σε μια διακυβερνητική διάσκεψη, που είναι οι κυβερνήσεις των κρατών μελών. Όμως η δημοκρατική νομιμότητα δεν σταματάει σε αυτές, διότι τα εθνικά κοινοβούλια και το Ευρωπαϊκό, που εκπροσωπούν απ' ευθείας τους πολίτες, διαθέτουν μια νομιμότητα απαραίτητη για την πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αν και η Δήλωση έχει ήδη το προτέρημα ότι αναγνωρίζει για πρώτη φορά ότι η κοινοβουλευτική διάσταση – ευρωπαϊκή και εθνική – πρέπει να είναι παρούσα στον προβληματισμό για το μέλλον της Ένωσης, εντούτοις η φάση προπαρασκευής της Διακυβερνητικής την οποία εγκαινιάζει θα πρέπει να δώσει στη συμμετοχή των κοινοβουλίων στο έργο της διατύπωσης προτάσεων το πολιτικό και θεσμικό κύρος που αυτά αξίζουν.

Η κοινοβουλευτική διάσταση σημαίνει από μόνη της ότι η διαδικασία προπαρασκευής της μεταρρύθμισης έρχεται πιο κοντά στους πολίτες των οποίων την άμεση έκφραση αποτελούν τα κοινοβούλια. Αλλά η Δήλωση δεν αρκείται σε αυτά και ορίζει μια διεργασία ευρύτερης δημόσιας συζήτησης, στην οποία θα πρέπει να μπορεί να συμμετάσχει η κοινή γνώμη εν γένει: οι οικονομικοί, πολιτικοί, ακαδημαϊκοί κύκλοι ή οι μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η δημόσια αυτή συζήτηση από τη βάση προς τα πάνω (bottom up), που είναι θεμελιώδης για τη διεργασία συλλογικού προβληματισμού, δεν πρέπει να συγχέεται (η Δήλωση επιτρέπει ένα τέτοιο λάθος) με τον τυποποιημένο θεσμικό ρόλο που πρέπει να έχουν στη διεργασία τα κοινοβούλια.

Τρία ζητήματα πρέπει να υπογραμμιστούν ως προς τη διεργασία μεταρρύθμισης που ορίζει η Δήλωση: η ημερήσια διάταξη, η μέθοδος και το χρονοδιάγραμμα της διεργασίας.

1. Η Δήλωση καθορίζει μεν τα θέματα της επόμενης μεταρρύθμισης, αλλά με ανοικτό, μη εξαντλητικό τρόπο. Η Δήλωση καθιστά σαφέστατο ότι στα ρητώς αναφερόμενα τέσσερα θέματα μπορούν να προστεθούν και άλλα. Τα τέσσερα αυτά θέματα είναι ήδη από μόνα τους πολύ χαρακτηριστικά. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων, ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων, η απλοποίηση των Συνθηκών και η νομική αξία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, είναι θέματα που μπορούν να επηρεάσουν βαθιά τη θεσμική δομή της Ένωσης, ακόμη και τις θεμελιώδεις αρχές της. Κατά την άποψη των εισηγητών του παρόντος, το να μην υπάρξει κλειστός αριθμός θεμάτων στην ημερήσια διάταξη της

Διακυβερνητικής του 2004 πρέπει να αποτελέσει θέμα αρχής για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αλλιώς, η συζήτηση που ορίζει η Δήλωση θα έχει καθαρά τυπικό χαρακτήρα. Θέλουμε να επισημάνουμε ότι, εν πάση περιπτώσει, αυτά τα τέσσερα θέματα, και κυρίως τα δυο εξ αυτών, απαιτούν μια ριζική επανάσταση στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση. Εννοούμε μια σαφέστερη οριοθέτηση των αμοιβαίων αρμοδιοτήτων Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών μελών, βάσει της αρχής της επικουρικότητας αφενός και, αφετέρου, τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στη δομή λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το πρώτο από τα θέματα αυτά μοιάζει να οδηγεί στην κατάρτιση ενός καταλόγου αρμοδιοτήτων, που είναι το γνώρισμα των ομοσπονδιακών συστημάτων. Εάν το εφαρμόσουμε στην περίπτωση της Ένωσης, τότε θα έχουμε έναν κατάλογο αποκλειστικών αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έναν άλλο κατάλογο αποκλειστικών αρμοδιοτήτων των κρατών μελών και έναν τρίτο κατάλογο κοινών αρμοδιοτήτων για την άσκηση των οποίων θα πρέπει σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση να εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας.

Εάν επιβεβαιωθεί αυτό το σενάριο, τότε θα έχουμε μια ριζική ανατροπή ορισμένων από τα χαρακτηριστικά στοιχεία της κοινοτικής μεθόδου, μια και η σταδιακή ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Ένωση θα αντικατασταθεί με τον οριστικό καθορισμό – σαν μια αμετακίνητη φωτογραφία – των διαφόρων τομέων αρμοδιοτήτων. Καμία σχέση λοιπόν με τα όσα ίσχυαν μέχρι τώρα ενώ πρόκειται για κάτι ανεφάρμοστο για το λόγο ότι θα δημιουργούσε ουσιαστικά ένα σύστημα τριών Βουλών.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα έχει την ευκαιρία να αποφανθεί πάνω σε αυτό το σημαντικό ζήτημα με την έκθεση που η Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων έχει αναθέσει στον κ. Lamassoure να εκπονήσει.

Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για το δεύτερο από τα θέματα αυτά, το ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων στη δομή λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από ιστορική άποψη, οι εθνικοί βουλευτές συγκροτούσαν την Κοινοβουλευτική Συνέλευση των Κοινοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία μόλις από το 1979 και μετά. Η εξέλιξη αυτή ανταποκρίνεται τόσο στην αρχή της δημοκρατικής νομιμότητας όσο και στη μετατροπή του Κοινοβουλίου από καθαρά συμβουλευτικό όργανο σε συναποφασιστικό. Η ενδεχόμενη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο νομοθετικό τομέα –όπως ζητούν ορισμένοι– θέτει πολλά ερωτήματα που θα απαιτήσουν μια σε βάθος συζήτηση. Η έκθεση την εκπόνηση της οποίας η Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων έχει αναθέσει στον πρόεδρό της κ. Napolitano αποτελεί το ενδεδειγμένο διαδικαστικό σημείο για τον προβληματισμό αυτό.

Παρόλα αυτά, οι εισηγητές του παρόντος θέλουμε να επιστήσουμε την προσοχή των πολιτών ως προς τη ριζική αλλαγή που η υιοθέτηση αυτών των δυο προτάσεων θα σήμαινε για τον «τρόπο κατασκευής της Ευρώπης». Μια αλλαγή τέτοιων διαστάσεων απαιτεί μια μεγάλη δημόσια συζήτηση σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση που επιθυμούν να έχουν οι πολίτες της. Γι' αυτό, η Διακυβερνητική του 2004 δεν θα είναι μια αναθεώρηση Συνθηκών όπως οι παλαιότερες, αλλά θα έχει συντακτικό χαρακτήρα.

Έχουμε μια συζήτηση σχετικά με τη φύση της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Τα θέματα που

θα τεθούν προς συζήτηση και τα οποία –επιμένουμε και πάλι- δεν περιορίζονται υποχρεωτικά στα τέσσερα που προβλέπει η Δήλωση, θα πρέπει να δώσουν απάντηση σε δυο ερωτήματα: Τι θέλουμε να κάνουμε μαζί; και ποιο ρόλο θέλουμε να έχει η Ευρώπη στον κόσμο;

2. Η Δήλωση καθορίζει μια διεργασία σε τρεις φάσεις:

Η πρώτη φάση, που αναμένεται ότι θα υλοποιηθεί κατά τη σουηδική και τη βελγική προεδρία το 2001, θα συνίσταται σε μια ευρεία συζήτηση στην οποία θα συμμετάσχουν τόσο τα ευρωπαϊκά όργανα και τα εθνικά κοινοβούλια όσο και η κοινή γνώμη, οι πολίτες εν γένει. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει μια απαραίτητη ευθύνη που δεν εξαντλείται με τη συμμετοχή του σε αυτή τη συζήτηση, αλλά που το υποχρεώνει να ασχοληθεί και με την οργάνωση και την τεκμηρίωση της συζήτησης, σε στενή συνεργασία με τις διαδοχικές προεδρίες του Συμβουλίου και με την Επιτροπή.

Κύριος στόχος αυτής της πρώτης φάσης, πέρα από του να γίνει δέκτης των απόψεων και πρωτοβουλιών που θα εμφανιστούν στο πλαίσιο της συζήτησης, είναι να σχεδιάσει τη στρατηγική της δεύτερης φάσης την οποία θα διαμορφώσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken με τα συμπεράσματά του.

Η δεύτερη φάση, πέρα από το ότι θα συνεχίσει τη δημόσια συζήτηση που θα έχει αρχίσει από το 2001, θα πρέπει και να την επισημοποιήσει. Για να μπορέσει η ανοικτή διαδικασία για την οποία μιλάμε να αποτελέσει μια πραγματική προπαρασκευαστική φάση της Διακυβερνητικής του 2004, ικανή να επηρεάσει τη φύση της διακυβερνητικής αντίληψης των πραγμάτων, θα πρέπει να επισημοποιηθεί αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε "χώρο σύνταξης και διατύπωσης προτάσεων".

Η Συνέλευση που επεξεργάστηκε το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έμεινε στη μνήμη όλων μας ως μια εναλλακτική δυνατότητα απέναντι στην απλή διακυβερνητική διαπραγμάτευση.

Κατά την άποψη των εισηγητών του παρόντος, το μοντέλο της Συνέλευσης έχει πολλά πλεονεκτήματα. Αφενός επιτρέπει να εργαστούν από κοινού οι εκπρόσωποι των κρατών (κυβερνήσεων και εθνικών κοινοβουλίων) με τους εκπροσώπους των κοινοτικών οργάνων (Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Επιτροπής). Η σύνθεση αυτή επέτρεψε να συνδυασθεί η πολιτική αντιπροσωπευτικότητα με τη νομική κατάρτιση, στοιχεία που και τα δυο είναι απαραίτητα για την επεξεργασία ενός κειμένου προοριζόμενου να ενσωματωθεί στις Συνθήκες. Έτσι, η Συνέλευση μπόρεσε να εργαστεί "σαν να επρόκειτο να ενσωματωθεί ο Χάρτης στις Συνθήκες".

Το καλύτερο επιχείρημα υπέρ του μοντέλου της Συνέλευσης είναι το αποτέλεσμά της: μετά από εννέα μόνο μήνες εργασιών, επεξεργάστηκε και διατύπωσε την πρόταση για το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, πρόταση η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα από το Συμβούλιο του Μπιαρίτζ και με συντριπτική πλειοψηφία από την ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Θα χρειαστεί να κάνουμε μια κριτική ανάλυση -και αυτός είναι επίσης ο σκοπός των αναλύσεων της πρώτης φάσης που ήδη έχει ξεκινήσει- σχετικά με την προσαρμογή της

μεθόδου εργασίας της νέας αυτής Συνέλευσης στις ανάγκες της μεταρρύθμισης των Συνθηκών. Στο παρόν στάδιο, οι συντάκτες του ανά χείρας εγγράφου έχουν κυρίως να διατυπώσουν κάποια ερωτήματα:

- η σύνθεση αυτού του οργάνου σύνταξης και υποβολής προτάσεων θα μπορούσε να προκαλέσει όσο το δυνατόν λιγότερες τριβές. Εφόσον η μεγάλη καινοτομία αυτής της ανοικτής διαδικασίας είναι η ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας, επιβάλλεται μια τετραμερής σύνθεση -εθνικά κοινοβούλια, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή και εκπρόσωποι των κυβερνήσεων- πράγμα που κανονικά δεν θα έπρεπε να δημιουργήσει μείζονα προβλήματα. Θα πρέπει να αναρωτηθούμε ως προς τις διαστάσεις του και ειδικότερα ως προς τη δυνατότητα αύξησης του αριθμού των κοινοβουλευτικών (σε σχέση με τη Συνέλευση που χρησιμοποιούμε ως πρότυπο) για τη διασφάλιση μεγαλύτερου πολιτικού πλουραλισμού.
- Ο ρόλος του δεν μπορεί να είναι αποφασιστικός, διότι το απαγορεύει η Συνθήκη. Υπ' αυτή την έννοια, δυο δυνατότητες διανοίγονται: να κάνει ένα έργο προπαρασκευής της Διακυβερνητικής, παρουσιάζοντας εναλλακτικές λύσεις στα διάφορα θέματα και έτσι να υπάρχει τουλάχιστον μια συμφωνία με την ημερήσια διάταξη της Διακυβερνητικής (κατά τα πρότυπα της Ομάδας Westendorp), ή να επεξεργαστεί ένα σχέδιο με κοινή συναίνεση (κατά τα πρότυπα της Συνέλευσης που επεξεργάστηκε το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων). Όπως και να έχει όμως, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Laeken θα πρέπει να του αναθέσει μια σαφή εντολή.

Η τρίτη φάση, θα είναι η Διακυβερνητική Διάσκεψη που προβλέπεται για το 2004 από τη Δήλωση. Εάν θέλουμε να είναι αποτελεσματική η νέα μέθοδος αναθεώρησης των Συνθηκών που θα σχεδιάσουμε, τότε η νέα Διακυβερνητική δεν μπορεί να αρκестεί στην αντιγραφή του σχήματος των προηγούμενων διακυβερνητικών. Πρέπει να αποτελέσει την αποκορύφωση των εργασιών που θα έχει ήδη πραγματοποιήσει αυτή η συνέλευση για την οποία μιλήσαμε παραπάνω και με την έννοια αυτή θα πρέπει να απηχεί το αποτέλεσμα της δημόσιας και ανοικτής συζήτησης που θα έχει διεξαχθεί κατά τα προηγούμενα έτη.

3. Όπως ήδη επισημάναμε, η Διακυβερνητική που θα κλείσει τη μεταρρυθμιστική διεργασία πρόκειται, σύμφωνα με τη Δήλωση, να γίνει το 2004. Θα συμπέσει με τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μια αποτελεσματική προεργασία θα επέτρεπε τη διεξαγωγή μιας γρήγορης και αποφασιστικής Διακυβερνητικής. Κατά την άποψη των συντακτών του παρόντος, η Διακυβερνητική θα πρέπει να συγκληθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2003, ώστε οι εκλογές να αποτελέσουν μια ευκαιρία για να κινητοποιηθούν οι πολίτες και να εκφράσουν την υποστήριξή τους προς το ευρωπαϊκό όραμα. Όπως και να έχει όμως, θα πρέπει να γίνουν τα δέοντα ώστε οι εκλογές να δώσουν μια ώθηση και όχι να παρεμποδίσουν τις μεταρρυθμίσεις. Τα κοινοτικά όργανα θα πρέπει να συμμετάσχουν υπό τις καλύτερες προϋποθέσεις στη Διακυβερνητική: ούτε οι εκλογές θα πρέπει να ζημιώσουν το ρόλο του Κοινοβουλίου ούτε η επικείμενη λήξη της εντολής της θα πρέπει να ζημιώσει την Επιτροπή.

Παραμένει το ζήτημα της συμμετοχής της κοινής γνώμης σε όλη αυτή τη διεργασία. Η συμμετοχή δεν πρέπει να αρκестεί στην πρώτη φάση. Πρέπει να συνεχιστεί σε όλη τη διάρκεια της διεργασίας. Η μεγάλη δημόσια ακρόαση της Επιτροπής Συνταγματικών

Υποθέσεων, με εκπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων των κρατών μελών και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών, που θα γίνει στις 20 Μαρτίου, είναι ένα πρώτο βήμα, που θα πρέπει να έχει και συνέχεια. Υπ' αυτή την έννοια, επείγει να διευκρινίσουμε τους όρους της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και με τη Σουηδική και τη Βελγική Προεδρία.

Όμως, πέρα από τη συμμετοχή τους στα μεγάλα βήματα συζητήσεων, το Κοινοβούλιο αλλά και τα άλλα όργανα θα πρέπει να προσπαθήσουν σε όλη τη διάρκεια της διεργασίας προπαρασκευής της Διακυβερνητικής του 2004 να έρθουν σε απ' ευθείας επαφή με τους πολίτες και να πραγματοποιήσουν επί τόπου εκστρατείες συζήτησης και ενημέρωσης σχετικά με την ευρωπαϊκή οικοδόμηση. Τα σχετικά δημοσιονομικά κονδύλια θα πρέπει να προβλεφθούν ήδη από το οικονομικό έτος 2001.

ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ

του κ. José Ribeiro e Castro

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι αυτό που φέρει το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης για την απογοήτευση που έχει καταλάβει πολλούς μετά τη Νίκαια. Για ένα περίπου χρόνο, με τις εκθέσεις Δημητράκου/Leinen και τα ψηφίσματα που επακολούθησαν, το Κοινοβούλιο αφιέρωσε τις προσπάθειές του στην κατασκευή απολύτως ανεδαφικών σεναρίων σχετικά με τη θεσμική εξέλιξη της Ένωσης. Υπήρξαν βουλευτές που επισήμαναν το γεγονός αυτό, προειδοποιώντας για όσα είχαν πράγματι κατά νου οι κυβερνήσεις, και τα οποία θα διαμόρφωναν ουσιαστικά τη Διακυβερνητική Διάσκεψη. Ωστόσο, η πλειοψηφία προτίμησε μια απρόσφορη μέθοδο.

Το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να δηλώνει έκπληκτο, δεδομένου ότι αποποιήθηκε τη συμμετοχή, σύμφωνα με τον ακριβή ορισμό αρμοδιοτήτων που παρέχει η Συνθήκη ΕΕ στο άρθρο 48. Ουσιαστική συμμετοχή έχει μόνον όποιος όχι μόνο είναι διατεθειμένος να μιλά, αλλά κυρίως να ακούει και να ξέρει να ακούει.

Η έκθεση αυτή θα έπρεπε να αποτελεί την αποδοχή όλων αυτών από το Κοινοβούλιο και να εγκαινιάζει, από την πλευρά μας, ακριβώς στην προοπτική της ουσιαστικής εξέλιξης της "Δήλωσης 23" που προσαρτάται στη Συνθήκη της Νίκαιας, μια επωφελή μέθοδο και ένα νέο πνεύμα προσέγγισης της θεσμικής μεταρρύθμισης. Ο σεβασμός της δημοκρατίας, που εκφράζεται καλύτερα σε εθνικό επίπεδο και από τους συναδέλφους μας των εθνικών κοινοβουλίων, απαιτούσε από εμάς ακριβώς αυτό.

Δυστυχώς, η πλειοψηφία εξακολουθεί να προτιμά μια γλώσσα η οποία, σε πολλά σημεία, ακούγεται υπεροπτική, πράγμα που ζημιώνει την ευρωπαϊκή οικοδόμηση. Εμμένοντας στο σφάλμα, δηλαδή ουσιαστικά σε ένα "διάλογο κωφών", είναι αναμενόμενο να αποκομίσουμε αρνητικά αποτελέσματα.

Επιπλέον, εμμένουμε στην επιθυμία να προσδώσουμε μορφή κράτους στην Ένωση, ενώ δεν υπάρχει ένας ευρωπαϊκός λαός, αλλά επιμέρους λαοί με εθνικά χαρακτηριστικά. Πρόκειται για σοβαρό πολιτικό ατόπημα, στρέβλωση της φύσης της ευρωπαϊκής οικοδόμησης και πηγή ανισοτήτων και εντάσεων που θα έπρεπε να αποσοβηθούν.

10 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΚΟΙΝΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: Elmar Brok

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κοινής Ασφάλειας και Αμυντικής Πολιτικής όρισε συντάκτη γνωμοδότησης τον κ. Elmar Brok.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 27 Μαρτίου και 10 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία ως άνω συνεδρίαση, η επιτροπή ενέκρινε τα κατωτέρω συμπεράσματα με 41 ψήφους υπέρ, 5 ψήφους κατά και 1 αποχή.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: William Francis Newton Dunn, ασκών την προεδρία· Catherine Lalumière, αντιπρόεδρος· Elmar Brok, εισηγητής· Αλέξανδρος Αλαβάνος (αναπλ. Andre Brie), Ole Andreasen (αναπλ. Bertel Haarder), Danielle Auroi (αναπλ. Daniel Marc Cohn-Bendit), Αλέξανδρος Μπαλτάς, Bastiaan Belder, Gunilla Carlsson, John Walls Cushnahan, Joseph Daul (αναπλ. The Lord Bethell), Rosa M. Díez González, Andrew Nicholas Duff (αναπλ. Paavo Väyrynen), Olivier Dupuis (αναπλ. Francesco Enrico Speroni), Giovanni Claudio Fava (αναπλ. Jannis Sakellariou), Francesco Fiori (αναπλ. Franco Marini σύμφωνα με το άρθρο 153, παράγραφος 2 του Κανονισμού), Monica Frassoni (αναπλ. Elisabeth Schroedter), Michael Gahler, Per Gahrton, Gerardo Galeote Quecedo, Jas Gawronski, Vitaliano Gemelli (αναπλ. Ingo Friedrich), Alfred Gomolka, Vasco Graça Moura (αναπλ. Hugues Martin), Klaus Hänsch, Magdalene Hoff, Γιώργος Κατηφόρης (αναπλ. Ιωάννης Σουλαδάκης), Ευστράτιος Κόρακας, Alain Lamassoure, Pedro Marset Campos, José María Mendiluce Pereiro (αναπλ. Hannes Swoboda), Philippe Morillon, Pasqualina Napolitano, Raimon Obiols i Germà, Arie M. Oostlander, Reino Paasilinna (αναπλ. Jan Marinus Wiersma), Hans-Gert Poettering, Jacques F. Poos, Jacques Santer, Jacques Santkin, Jürgen Schröder, Ursula Stenzel, Ilkka Suominen (αναπλ. José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra), Gary Titley, Johan Van Hecke, Geoffrey Van Orden και Χρήστος Ζαχαράκης.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

I. Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ: ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ

1. Κατά την παρουσίαση των **αποτελεσμάτων** της Νίκαιας, θα πρέπει να γίνεται διπλή διάκριση.

Αφενός, δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι η ΔΚΚ συζήτησε τα θέματα της ΚΕΠΠΑ μόνο σε σχέση με:

- το άρθρο 23 της ΣΕΕ (*ορισμός ειδικών εντεταλμένων για την ΚΕΠΠΑ*). Ως εξαίρεση στο γενικό κανόνα της ομοφωνίας, το άρθρο 23, παρ. 2 τροποποιήθηκε προκειμένου να προβλεφθεί η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία και για τον *ορισμό ειδικού εντεταλμένου σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ. 5*.
 - το άρθρο 24 της ΣΕΕ (*σύναψη διεθνών συμφωνιών στον τομέα της ΚΕΠΠΑ και της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων*) ουσιαστικώς αντικαταστάθηκε ώστε να απαιτείται ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο προκειμένου να εφαρμοσθεί μια κοινή δράση ή κοινή θέση· ωστόσο απαιτείται ομοφωνία όταν η συμφωνία καλύπτει την έγκριση εσωτερικών αποφάσεων. Τούτο σημαίνει ότι η νέα Συνθήκη αγνοεί παντελώς το ΕΚ κατά τη σύναψη συμφωνιών σε διακυβερνητικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ΚΕΠΠΑ.
2. Αφετέρου, διεξήχθησαν **παράλληλες συζητήσεις** στο πλαίσιο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων κατά την προετοιμασία της Νίκαιας. Στην έκθεση της Γαλλικής Προεδρίας διατυπώνονται κατευθυντήριες γραμμές για τις αναγκαίες αλλαγές στις Συνθήκες. Κατά συνέπεια:
 - το άρθρο 17 της ΣΕΕ τροποποιήθηκε – δηλαδή, διεγράφη η αναφορά στην τελευταία ενσωμάτωση της ΔΕΕ στην Ένωση·
 - το άρθρο 25 της ΣΕΕ σχετικά με τον ρόλο της Πολιτικής Επιτροπής παρέχει πλέον τη δυνατότητα στο Συμβούλιο να επιτρέπει στην εν λόγω επιτροπή να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τον πολιτικό έλεγχο και τη στρατηγική κατεύθυνση·
 - *επισυνάφθηκε Δήλωση* στην Τελική Πράξη της ΔΚΚ, σχετικά με την ΕΠΑΑ (Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας) η οποία ορίζει ότι, προκειμένου να μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να αναλαμβάνει γρήγορα επιχειρήσεις, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα λάβει απόφαση το 2001, και όχι αργότερα από τη σύνοδό του στο Laeken των Βρυξελλών, σχετικά με τη βάση των σημερινών διατάξεων της Συνθήκης. Η θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Νίκαιας δεν αποτελεί, ως εκ τούτου, προϋπόθεση.

3. Επιπροσθέτως, η Συνθήκη της Νίκαιας επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της **ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της ΚΕΠΠΑ (δεύτερος πυλώνας)**. Καίτοι πρόκειται για βήμα προόδου, σε σύγκριση με την προηγούμενη κατάσταση, εξακολουθούν να υφίστανται ορισμένα πολύ σημαντικά μειονεκτήματα:
 - το πεδίο εφαρμογής είναι άκρως περιορισμένο· *αφορά αποκλειστικά και μόνο την εφαρμογή των κοινών δράσεων και των κοινών θέσεων και δεν μπορεί να επεκταθεί στην πολιτική ασφάλειας και άμυνας*.

- η διαδικασία έγκρισης αποτελεί οπισθοδρόμηση σε σχέση με τη διαδικασία που έχει καθιερωθεί για τον πρώτο πυλώνα και, ειδικότερα, δεν έχει προβλεφθεί κανένας πραγματικός δημοκρατικός έλεγχος μέσω της διαβούλευσης με το ΕΚ·
- το Συμβούλιο λαμβάνει την απόφασή του μετά από ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία, αλλά κάθε κράτος μέλος διαθέτει δικαίωμα αρνησικυρίας.

II. ΕΙΔΙΚΗ ΜΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑΣ (ΚΕΠΑΑ)

4. Όπως έχει ζητήσει το ΕΚ, η μία και μοναδική αναφορά στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση έχει απαλειφθεί από το νεοδιατυπωθέν άρθρο 17 της ΣΕΕ, στο οποίο ορίζεται ότι η ΚΕΠΠΑ θα περιλαμβάνει επίσης τη σταδιακή πλαισιοθέτηση μιας κοινής πολιτικής στον τομέα της άμυνας. Εντούτοις, μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, όλες οι αποφάσεις που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Κολωνία, Ελσίνκι, Φέιρα και Νίκαια) αναφέρονται στα στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του Petersberg. Η άμυνα αυτή καθεαυτή εξακολουθεί να αποτελεί εθνική αρμοδιότητα.
5. Τα "*Καθήκοντα Petersberg*" (ανθρωπιστικές αποστολές, αποστολές διάσωσης και διατήρησης της ειρήνης, επέμβαση μάχιμων δυνάμεων για τη διαχείριση κρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης της ειρήνης) συμπεριελήφθησαν στη Συνθήκη της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 17 παρ. 2 και, ως εκ τούτου, έχουν γίνει τμήμα της ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ. Ήδη στο Ελσίνκι είχε αποφασισθεί ότι τα κράτη μέλη, συνεργαζόμενα εκουσίως στις επιχειρήσεις υπό την ηγεσία της ΕΕ, πρέπει, έως το 2003, να μπορούν να αναπτύξουν εντός 60 ημερών στρατιωτικές δυνάμεις 50.000-60.000 ατόμων. Αποφασίσθηκε επίσης να ιδρυθούν *νέοι πολιτικοί και στρατιωτικοί φορείς και δομές* εντός του Συμβουλίου και, κατά την απόφαση της Νίκαιας, συστήνονται βαθμιαία οι ακόλουθοι φορείς: α) *μόνιμη πολιτική επιτροπή η οποία είναι αρμόδια και για θέματα ασφαλείας*, β) *στρατιωτική επιτροπή και γ) στρατιωτικό προσωπικό*.
6. Η έκθεση της Προεδρίας σχετικά με την ΚΕΠΑΑ, όπως εγκρίθηκε στη Νίκαια, αναφέρει ότι αναπτύσσοντας "αυτόνομη ικανότητα λήψης αποφάσεων και, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το ΝΑΤΟ στο σύνολό του δεν έχει δεσμευθεί να δρομολογήσει και να συντονίσει στρατιωτικές επιχειρήσεις υπό την ηγεσία της ΕΕ ως απάντηση στις διεθνείς κρίσεις, η ΕΕ θα μπορεί να φέρει εις πέρας ολόκληρο το φάσμα των 'Καθηκόντων του Petersberg' όπως ορίζονται στη Συνθήκη της ΕΕ", καθώς και ότι "τούτο δεν συνεπάγεται την ίδρυση ευρωπαϊκού στρατού". Το ΝΑΤΟ παραμένει η βάση της συλλογικής άμυνας των μελών του.
7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα εντόπισε τέσσερις τομείς προτεραιότητας (αστυνομία, ενίσχυση του κράτους δικαίου, ενίσχυση της διοίκησης των πολιτών και προστασία των πολιτών) στους οποίους η Ένωση πρέπει να αναπτύξει τις ικανότητές της για τη διαχείριση κρίσεων με μη στρατιωτικά μέσα, τόσο στο πλαίσιο επιχειρήσεων του ΟΗΕ και του ΟΑΣΕ όσο και στο πλαίσιο ιδίων πρωτοβουλιών της ΕΕ. Η έγκριση κανονισμού σχετικά με το μηχανισμό ταχείας αντίδρασης στις 26 Φεβρουαρίου 2001 αποτελεί το πρώτο, πολύ σημαντικό βήμα προόδου που αποσκοπεί στην ενίσχυση της μη στρατιωτικής ικανότητας της ΕΕ για ταχεία και

αποτελεσματική επέμβαση σε καταστάσεις κρίσης σε τρίτες χώρες και θα παράσχει τη δυνατότητα να κινητοποιούνται κοινοτικά μέσα με ταχύτητα.

III. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ ΜΕΤΑ ΤΗ ΝΙΚΑΙΑ

8. Οι ελλείψεις μετά το Άμστερνταμ και τη Νίκαια καταδεικνύουν σαφή έλλειψη πολιτικής φιλοδοξίας και θέλησης εκ μέρους των περισσότερων κρατών μελών. Όπως πρότεινε και παλαιότερα το ΕΚ, ο καλύτερος τρόπος για την ενίσχυση της συνοχής της ΚΕΠΠΑ είναι, αναμφίβολα, η ενσωμάτωσή της στον κοινοτικό πυλώνα.
9. Η αρνητική έκβαση της Νίκαιας περιλαμβάνει, ειδικότερα, *δικαίωμα αρνησικυρίας* των κρατών μελών για σημαντικούς λόγους εθνικής πολιτικής στις ψηφοφορίες με ειδική πλειοψηφία, και παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για ομόφωνη απόφαση (άρθρο 23, παρ. 2.2). Όπως και πριν από τη Νίκαια *η ομοφωνία από κοινού με την εποικοδομητική αποχή* – αντί της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία όπως ζήτησε το ΕΚ – *εξακολουθεί να αποτελεί το γενικό κανόνα για τα ζητήματα της ΚΕΠΠΑ*, παρά την προαναφερθείσα εξαίρεση.
10. Δεδομένου ότι δεν υφίσταται πραγματική συναπόφαση για τον προϋπολογισμό στα θέματα της ΚΕΠΠΑ, είναι ανάγκη να επικαλεσθούμε τη *δημοσιονομική αλληλεγγύη* εφόσον το άρθρο 28 αφορά τη χρηματοδότηση επιχειρησιακών δαπανών για τα Καθήκοντα Petersberg. Εντούτοις, ακόμη και αν τα έξοδα των στρατευμάτων που αναπτύσσονται για τη διαχείριση κρίσεων και του εξοπλισμού τους επιβαρύνουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη, οι κοινές δράσεις στο σύνολό τους χρηματοδοτούνται από τον κοινοτικό προϋπολογισμό.
11. Εάν ληφθεί υπόψη ότι οι δαπάνες που προκύπτουν από τις μελλοντικές της επιχειρήσεις δεν θα έχουν στρατιωτικές ή αμυντικές επιπτώσεις, αλλά περισσότερο μη στρατιωτικό χαρακτήρα, φαίνεται αναγκαίο, *οι διοικητικές και επιχειρησιακές δαπάνες για τη μελλοντική αστυνομική δύναμη των 5.000 ανδρών για διεθνείς αποστολές να επιβαρύνουν επίσης τον κοινοτικό προϋπολογισμό (ως μη υποχρεωτικές δαπάνες)*. Με τον τρόπο αυτό το Συμβούλιο θα είναι υποχρεωμένο να διαπραγματεύεται με το Κοινοβούλιο την τυχόν αύξηση του ανωτάτου ορίου της κατηγορίας 4 των δημοσιονομικών προοπτικών για την περίοδο 2001-2006 έτσι ώστε να ενισχυθεί το σημερινό κεφάλαιο για την ΚΕΠΠΑ (B8-01).

IV. ΚΑΠΟΙΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ

12. Σε γενικές γραμμές, το άρθρο 21 της ΣΕΕ προβλέπει σαφώς *διαβούλευση εκ μέρους της Προεδρίας σχετικά με τα κύρια ζητήματα και τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ (συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων με αμυντικές συνέπειες, σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ. 1)*, με την υποχρέωση να εξασφαλίζεται ότι λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις του ΕΚ. Επιπλέον, η Προεδρία και η Επιτροπή πρέπει να κρατούν το ΕΚ *ενήμερο* για τις εξελίξεις της ΚΕΠΠΑ. Το ΕΚ έχει τη δυνατότητα να *θέτει ερωτήσεις ή να διατυπώνει συστάσεις* προς το Συμβούλιο και να *διεξάγει ετήσια συζήτηση* για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στον τομέα της ΚΕΠΠΑ.

13. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το ΕΚ πρέπει να ασκεί κοινοβουλευτικό έλεγχο επί των "Καθηκόντων του Petersberg" σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην πράξη, τούτο ασκείται με ικανοποιητικό τρόπο βάσει των διατάξεων του άρθρου 21 της ΣΕΕ μέσω των τακτικών εκθέσεων της Προεδρίας του Συμβουλίου μετά από κάθε συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών Γενικών Υποθέσεων και των ανά τρίμηνο εμφανίσεων του κ. Solana ενώπιον της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων και της Ολομέλειας του ΕΚ, καθώς και μέσω του ρόλου του ΕΚ ως αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής. Το ΕΚ ασκεί έναν επιπρόσθετο και ενισχυμένο κοινοβουλευτικό έλεγχο μέσω των λειτουργιών του στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα για τη μη στρατιωτική διαχείριση των κρίσεων.
14. Λαμβάνοντας υπόψη τις σαφείς δημοσιονομικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες του ΕΚ στα θέματα της ΚΕΠΑΑ/ΚΕΠΠΑ, δεν δημιουργείται κανένα χάσμα λόγω της ενσωμάτωσης ορισμένων καθηκόντων της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο της ΕΕ. Επομένως, και αντίθετα προς τις απόψεις που εκφράστηκαν στη συνέλευση της ΔΕΕ, δεν υπάρχει καμία ανάγκη για νέα "προσωρινή" ευρωπαϊκή συνέλευση για την ΚΕΠΑΑ.
15. Προφανώς, τα εθνικά κοινοβούλια εξακολουθούν να διατηρούν και να ασκούν τις δικές τους αρμοδιότητες στο βαθμό που πρόκειται για στρατιωτικές δαπάνες και επιχειρησιακά ζητήματα των αντίστοιχων εθνικών στρατών. Είναι, συνεπώς, απαραίτητη μια στενότερη σχέση μαζί τους για τα θέματα της ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων, Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Κοινής Ασφάλειας και Αμυντικής Πολιτικής καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- 1) Σε ό,τι αφορά την ΚΕΠΠΑ, τα αποτελέσματα της Συνθήκης της Νίκαιας είναι πολύ απογοητευτικά παρά τις ενθαρρυντικές προόδους στον τομέα της ΚΕΠΑΑ ως επακόλουθο των αποφάσεων των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων της Κολωνίας, του Ελσίνκι, της Φέιρα και της Νίκαιας, στις συζητήσεις των οποίων ωστόσο, σε αυτές που έγιναν και σε αυτές που είναι υπό εξέλιξη, το ΕΚ δεν έλαβε μέρος.

Η άρνηση να διαδραματίσει το Κοινοβούλιο οιονδήποτε σημαντικό ρόλο στη διεθνή εμπορική πολιτική, σύμφωνα με το άρθρο 133, αποβαίνει επίσης εις βάρος της ανάπτυξης μιας συνεπούς κοινής εξωτερικής πολιτικής.

Πρέπει ωστόσο να επικροτήσουμε την τροποποίηση του άρθρου 300, παρ. 6, προκειμένου να αποκτήσει το Κοινοβούλιο ισότιμη θέση με το Συμβούλιο και την Επιτροπή σε ό,τι αφορά την αμφισβήτηση της εγκυρότητας των διεθνών συνθηκών στο Δικαστήριο.

- 2) Ο κύριος στόχος για την **περαιτέρω ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ** είναι να επιτευχθεί ευρύτερη μεταρρύθμιση της Συνθήκης της ΕΕ που θα πρέπει να περιλαμβάνει τα

ακόλουθα στοιχεία:

- α) συγκεκριμένη διάταξη στη Συνθήκη βάσει της οποίας θα αναγνωρίζονται ανεπιφύλακτα οι αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
 - β) την ενσωμάτωση της ΚΕΠΠΑ στον κοινοτικό πυλώνα, συγκεντρώνοντας σε ένα και μοναδικό κεφάλαιο όλες τις διατάξεις που αφορούν τις διάφορες πτυχές της εξωτερικής πολιτικής·
 - γ) διεθνής νομική προσωπικότητα για την Ένωση (για τις τρεις Κοινότητες και για την ΕΕ)·
 - δ) τη διπλωματική εκπροσώπηση της ΕΕ σε χώρες μη μέλη στις οποίες λιγότερα από τέσσερα κράτη μέλη διατηρούν διπλωματικές αποστολές, με σκοπό τη σταδιακή δημιουργία διπλωματικού σώματος της ΕΕ·
 - ε) οι σημερινές αρμοδιότητες του Υπατου Εκπροσώπου για την ΚΕΠΠΑ καθώς και εκείνες του Επιτρόπου για τις εξωτερικές σχέσεις πρέπει να ανατεθούν σε έναν και μόνον αντιπρόεδρο της Επιτροπής αρμόδιο για τις εξωτερικές σχέσεις·
 - στ) δημιουργία ενός διπλωματικού σώματος της ΕΕ στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό την ευθύνη του αντιπροέδρου της Επιτροπής·
 - ζ) καθιέρωση πλαισίου στο οποίο η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία θα αποτελεί τον κανόνα και όχι την εξαίρεση για την ΚΕΠΠΑ.
- 3) Σε ό,τι αφορά την **ΚΕΠΑΑ**, θα πρέπει να αναθεωρηθούν οι διατάξεις του άρθρου 17 της ΣΕΕ ώστε να προβλεφθεί:
- α) θεσμοποίηση του Συμβουλίου Υπουργών Άμυνας το οποίο θα ασχολείται με τεχνικά και επιχειρησιακά ζητήματα·
 - β) προσθήκη της ρήτρας περί αμοιβαίας αρωγής στο πλαίσιο του άρθρου V της Συνθήκης της ΔΕΕ στη Συνθήκη για την ΕΕ υπό μορφήν πρωτοκόλλου, στο οποίο κάθε κράτος μέλος θα είναι ελεύθερο να προσχωρήσει·
 - γ) ενισχυμένη συνεργασία που θα καλύπτει ολόκληρο τον τομέα της ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την ασφάλεια και την άμυνα.

Πρέπει να αναθεωρηθεί ή να καταργηθεί το άρθρο 296 της ΣΕΚ προκειμένου να ενθαρρυνθεί ο εξορθολογισμός της ευρωπαϊκής βιομηχανία εξοπλισμών και να υπαχθεί στους κανόνες της ενιαίας αγοράς και της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ.

Η ίδρυση υπηρεσίας εξοπλισμών της ΕΕ θα προωθήσει την τυποποίηση και την οικονομική αποδοτικότητα.

- 4) Σε ό,τι αφορά την **κοινοβουλευτική διάσταση της ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ**:

- α) το ΕΚ πρέπει να καλείται να γνωμοδοτεί, εκτός των σημερινών διατάξεων του άρθρου 21, παρ. 1, της ΣΕΕ, και επί όλων των μέσων ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ, συμπεριλαμβανομένων των κοινών στρατηγικών και των βασικών κατευθυντηρίων γραμμών·
 - β) προκειμένου να ενσωματωθεί πλήρως η ΚΕΠΠΑ στην κανονική διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα ώστε να διασφαλισθεί ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει στη λήψη των σημαντικότερων αποφάσεων και έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στον καθορισμό των γενικών κατευθυντηρίων γραμμών της ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ·
 - γ) Θα πρέπει να εξασφαλιστεί τακτική ανταλλαγή απόψεων μεταξύ του ΕΚ και των εθνικών κοινοβουλίων για τα θέματα ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ (σε αυτή τη συνεργασία θα μπορούσαν να συμμετέχουν και οι υποψήφιες χώρες καθώς και οι χώρες μέλη του ΝΑΤΟ που δεν είναι και μέλη της ΕΕ).
- 5) Εν τω μεταξύ, και **σε ό,τι αφορά τις πρόσφατες συζητήσεις εντός του Συμβουλίου για τα θέματα ΚΕΠΑΑ**, συνιστούμε τα εξής:
- α) Το ΝΑΤΟ θα πρέπει να συμφωνήσει με τα αιτήματα της ΕΕ για "εγγυημένη μόνιμη πρόσβαση" (νομικώς δεσμευτική αυτόματη πρόσβαση χωρίς ad hoc απόφαση του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου) στις δυνατότητες *στρατιωτικού σχεδιασμού* της Συμμαχίας όταν συντονίζει επιχειρήσεις υπό την ηγεσία της ΕΕ. Εάν όχι, η ΕΕ θα πρέπει να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα ώστε να διαθέτει πρόσθετες στρατιωτικές δυνάμεις υπό τον δικό της αποκλειστικό έλεγχο·
 - β) σε ό,τι αφορά τα *άλλα κοινά πλεονεκτήματα ΝΑΤΟ* (κοινές και ελεγκτικές δυνατότητες, αεροσκάφη AWACS, κλπ.), θα ήταν επιθυμητή μια "εγγυημένη πρόσβαση" χωρίς κατά περίπτωση απόφαση του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου·
 - γ) όλες οι χώρες μέλη του ΝΑΤΟ που δεν είναι μέλη της ΕΕ πρέπει να προσδιορίσουν τα *εθνικά πλεονεκτήματα και τις δυνατότητες* (συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών) που τίθενται στη διάθεση της ΕΕ, μετά από κατά περίπτωση απόφαση του Βορειοατλαντικού Συμβουλίου·
 - δ) Σε ό,τι αφορά τη σχέση μεταξύ της ΕΕ, του ΟΗΕ και του ΟΑΣΕ σε αυτόν τον τομέα, υποστηρίζουμε την άποψη ότι, μόλις καταστεί έτοιμη η Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης, τα *Ηνωμένα Έθνη* θα μπορούν να ζητούν βοήθεια για τη διαχείριση μιας κρίσης· θα εκδίδεται εντολή και η ΕΕ θα μπορεί να αποφασίζει για τη συμμετοχή της· η Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης θα μπορεί να χρησιμοποιείται εκτός της ευρωπαϊκής επικράτειας, κατόπιν αιτήματος των Ηνωμένων Εθνών ή του ΟΑΣΕ, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών·
 - ε) *οι διοικητικές και επιχειρησιακές δαπάνες που προκύπτουν από τη μελλοντική αστυνομική δύναμη 5.000 ανδρών που θα συσταθεί για διεθνείς αποστολές και θα χρησιμοποιείται για την πρόληψη και τη διαχείριση κρίσεων, θα πρέπει να επιβαρύνουν επίσης τον κοινοτικό προϋπολογισμό (ως μη υποχρεωτικές δαπάνες).*

25 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: Joan Colom i Naval

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Προϋπολογισμών όρισε τον κ. Joan Colom i Naval συντάκτη γνωμοδότησης.

Κατά τη συνεδρίασή της στις 25 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά τη συνεδρίαση αυτή, η επιτροπή ενέκρινε ομόφωνα, με τροποποιήσεις, τα κάτωθι συμπεράσματα.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Terence Wynn, πρόεδρος· Bárbara Dührkop Dührkop, αντιπρόεδρος· Joan Colom i Naval, συντάκτης γνωμοδότησης· Jean-Louis Bourlanges, Carlos Carnero González (αναπλ. Giovanni Pittella σύμφωνα με το άρθρο 153, παράγραφος 2, του κανονισμού), Carlos Costa Neves, Den Dover, Göran Färm, Markus Ferber, Salvador Garriga Polledo, Catherine Guy-Quint, Jutta D. Haug, Anne Elisabet Jensen, John Joseph McCartin, Juan Andrés Naranjo Escobar, Bernhard Rapkay (αναπλ. Constanze Angela Krehl σύμφωνα με το άρθρο 153, παράγραφος 2, του κανονισμού), Heide Rühle, Kyösti Tapio Virrankoski, Ralf Walter και Brigitte Wenzel-Perillo.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

1. Η έκθεση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων αφορά την τοποθέτηση του Κοινοβουλίου επί της Συνθήκης της Νίκαιας. Η παρούσα γνωμοδότηση θα περιοριστεί στις δημοσιονομικές συνέπειες της Συνθήκης, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, απορρέουν από τις περί **διεύρυνσης** διατάξεις της. Σύντομος σχολιασμός θα υπάρξει όμως και για άλλες αλλαγές που επιφέρει η Συνθήκη.

Υπενθύμιση της τοποθέτησης του Κοινοβουλίου

2. Ο εισηγητής υπενθυμίζει ότι οι προτάσεις του Κοινοβουλίου σχετικά με τη ΔΔ¹ περιελάμβαναν και την καθιέρωση της διαδικασίας συναπόφασης για το σύνολο των νομοθετικών προτάσεων (συμπεριλαμβανομένων και των δημοσιονομικών κανονισμών στο πλαίσιο του άρθρου 279), καθώς και τις προτάσεις για της περί προϋπολογισμού διατάξεις της Συνθήκης (βλέπε παράγραφο 51 του ψηφίσματος της 13^{ης} Απριλίου).
3. **Όσον αφορά τον δημοσιονομικό κανονισμό**, ο εισηγητής επισημαίνει ότι η Επιτροπή πρότεινε πράγματι τη διαδικασία συναπόφασης και την ειδική πλειοψηφίας (ΕΠ) στο Συμβούλιο, αλλά ότι, ουσιαστικά, τα κράτη μέλη αρνήθηκαν να αποδεχθούν οιαδήποτε αλλαγή. Η έγκριση των δημοσιονομικών κανονισμών θα παραμείνει στη διαδικασία της απλής διαβούλευσης, σε κατάφωρη αντίφαση με τις περί προϋπολογισμού εξουσίες του Κοινοβουλίου. Επίσης, η ΕΠ θα εφαρμοστεί μόνο από το 2007 και εφεξής, πολύ μετά την ολοκλήρωση της σημαντικότητας αναδιατύπωσης του δημοσιονομικού κανονισμού. Στο σημείο αυτό, ο εισηγητής μπορεί απλώς να επαναλάβει τα συμπεράσματα που διετύπωνε το Κοινοβούλιο σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές της διαδικασίας του προϋπολογισμού για το 2002.²
4. **Όσον αφορά της προτάσεις του Κοινοβουλίου στο δημοσιονομικό πεδίο**, είναι επίσης λυπηρό το γεγονός ότι τα κράτη μέλη δεν αξιοποιούν τώρα την ευκαιρία να προχωρήσουν σε μεταρρύθμιση του συστήματος πριν από τη διεύρυνση. Το Κοινοβούλιο μπορεί να νοιώσει ανακούφιση με την προοπτική αυτή. Αν τα κράτη μέλη δεν επιθυμούν διάλογο επί της μεταρρύθμισης, ας μην υπάρξει διάλογος. Οι εξουσίες του Κοινοβουλίου όσον αφορά τον προϋπολογισμό παραμένουν άθικτες ενώ οιαδήποτε μεταρρύθμιση θα μπορούσε να είχε οδηγήσει σε περισσότερο μοίρασμα των εξουσιών με το Συμβούλιο. Σε σχέση με αυτό, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι οι μη υποχρεωτικές δαπάνες ανέρχονται ήδη

¹ Ψήφισμα της 13^{ης} Απριλίου 2000 που περιέχει τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη ΕΕ C 40, 7.2.2001, σελ. 409.

² Πρακτικά της συνεδρίασης της 3^{ης} Απριλίου, Μέρος II: Κείμενα που εγκρίθηκαν, Σημείο 9: Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διαδικασία του προϋπολογισμού για το 2002 - Τμήμα III – Επιτροπή: §12: «αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα της πρότασης της Επιτροπής για την αναμόρφωση του Δημοσιονομικού Κανονισμού· επικρίνει την απόφαση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΚΔ) να μη θεσπίσει τη συναπόφαση για τις δημοσιονομικές διατάξεις και να εφαρμοστεί στο Συμβούλιο η ειδική πλειοψηφία μόνο από το 2007· εκλαμβάνει το γεγονός αυτό ως ένδειξη ότι τα κράτη μέλη είναι θεμελιωδώς απρόθυμα να συνεργασθούν με το Κοινοβούλιο στα θέματα τέτοιας φύσης και εκφράζει τη βαθιά λύπη του για τη σκιά που ρίχνεται έτσι στη συνεργασία στο πλαίσιο της διαδικασίας του προϋπολογισμού· δεν θα διστάσει να αφήσει τη θέση του για τον δημοσιονομικό κανονισμό να διαφανεί στις αποφάσεις του σχετικά με τον προϋπολογισμό».

στο 59% του ετήσιου προϋπολογισμού της ΕΕ και το μερίδιο αυτό αναμένεται να αυξηθεί. Το υπόλοιπο 41% που αναφέρεται στις δαπάνες της ΚΓΠ, έχει προοπτικές μόνο για συρρίκνωση και πολλά είναι τα επιχειρήματα που συνηγορούν στο ότι το εν λόγω τμήμα του προϋπολογισμού θα πρέπει να τροποποιηθεί πλήρως για να μπορέσει να λειτουργήσει η διεύρυνση.

Καθεστώς της Διοργανικής Συμφωνίας και των Δημοσιονομικών Προοπτικών

5. Ο εισηγητής εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι το καθεστώς της Διοργανικής Συμφωνίας παραμένει αμφιλεγόμενο όσον αφορά τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη βελτίωση της διαδικασίας του προϋπολογισμού της 6^{ης} Μαΐου 1999. Υπενθυμίζει ότι το Κοινοβούλιο είχε προτείνει στο ψήφισμά του της 13^{ης} Απριλίου 2000 (§ 51.3) τη συμπερίληψη των δημοσιονομικών προοπτικών στη Συνθήκη ως μεσοπρόθεσμου οικονομικού σχεδίου που θα εγκριθεί κατόπιν κοινής συμφωνίας του Κοινοβουλίου με το Συμβούλιο.
6. Εν προκειμένω, και πάλι, η έλλειψη φιλοδοξίας που επιδεικνύουν τα κράτη μέλη είναι απογοητευτική. Το Κοινοβούλιο δεν θα αποκόμιζε πολλά από μια τέτοια μεταρρύθμιση, αλλά η διαδικασία του προϋπολογισμού συνολικά θα μπορούσε να αποκομίσει οφέλη. Το Κοινοβούλιο έχει κάθε λόγο να είναι ικανοποιημένο με τη συνέχιση μιας κατάστασης σύμφωνα με την οποία οι δημοσιονομικές προοπτικές εκφράζονται υπό μορφή διοργανικής συμφωνίας η οποία, από νομικής σκοπιάς, δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα και μπορεί να καταγγελθεί από τα μέρη ανά πάσα στιγμή. Αν τα κράτη μέλη είχαν απλώς αξιοποιήσει την ευκαιρία της μεταρρύθμισης, θα μπορούσε να έχει επιλυθεί το αμφιλεγόμενο ζήτημα των πλειοψηφιών που χρειάζονται για τη λήψη αποφάσεων στο θέμα των δημοσιονομικών προοπτικών.
7. Όπως έχουν τώρα τα πράγματα, η ΔΔ το μόνο που πέτυχε ήταν να εντείνει τη σύγχυση. Από τη μια μεριά η Δήλωση για το άρθρο 10 της Συνθήκης ΕΚ παρέχει τη δυνατότητα σύναψης συμφωνιών μεταξύ των θεσμικών οργάνων αλλά επιβεβαιώνει ότι τέτοιου είδους συμφωνίες δεν πρέπει να «τροποποιούν ή να συμπληρώνουν» τις διατάξεις της Συνθήκης, οπότε συμπεριλαμβάνονται και οι διατάξεις που αφορούν τις πλειοψηφίες που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Αυτό όμως, αποτελούσε ανέκαθεν τη μεγαλύτερη πηγή συγχύσεων όσον αφορά τις δημοσιονομικές προοπτικές: υποτίθεται ότι οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, μολοντί θα δεσμεύσουν τα όργανα όσον αφορά τις περί προϋπολογισμού αποφάσεις και, κατά συνέπεια, υπονομεύουν τα θέματα του προϋπολογισμού που κανονικά υπόκεινται στις περί πλειοψηφίας διατάξεις του άρθρου 272.
8. Τα κράτη μέλη, μη όντας ικανοποιημένα από την αμφισημία αυτή, το μόνο που επιτυγχάνουν είναι να επιδεινώσουν την κατάσταση, προσθέτοντας, στο άρθρο 161, αναφορά στις δημοσιονομικές προοπτικές. Είναι η πρώτη φορά που αυτό μνημονεύεται στις Συνθήκες (μολοντί μνημονεύεται ήδη σε ορισμένα νομοθετικά μέτρα)¹. Η Επιτροπή

¹ Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) 2040/2000 της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 2000 σχετικά με τη δημοσιονομική πειθαρχία, ΕΕ L 244 29.09.2000 σελ.27· Απόφαση 182/1999/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με το Πέμπτο Πρόγραμμα Πλαίσιο δράσεων έρευνας τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1998 - 2002), ΕΕ L 026 01.02.1999 σελ.1· και ο ίδιος ο Δημοσιονομικός Κανονισμός, Άρθρο 3, Παράγραφος 3.

Προϋπολογισμών είχε ήδη την ευκαιρία να λάβει γνώση των απόψεων της Νομικής Υπηρεσίας του Κοινοβουλίου σχετικά με την καινοτομία αυτή, η οποία επιβεβαίωσε¹ ότι ούτε μετέβαλλε το νομικό καθεστώς της ΔΟΣ για τις δημοσιονομικές προοπτικές, ούτε μετέβαλλε την κατάσταση σχετικά με τις απαιτούμενες πλειοψηφίες ούτε καθιστούσε υποχρεωτική την έγκριση της ΔΟΣ για τις δημοσιονομικές προοπτικές.

9. Το μόνο που επιτυγχάνει η αναφορά των δημοσιονομικών προοπτικών στη Συνθήκη είναι:

(α) να δυσχεράνει την αναθεώρηση των υφισταμένων δημοσιονομικών προοπτικών, ιδίως στο εξαιρετικά ευαίσθητο θέμα του κεφαλαίου 2 – τα διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία συνοχής· αυτό ισχύει τόσο για την αναθεώρηση πριν από το 2006 ενόψει της διεύρυνσης καθώς και στις διαπραγματεύσεις για το νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο για την περίοδο μετά το 2006·

(β) να διατηρήσει τη σύγχυση όσον αφορά τις πλειοψηφίες που απαιτούνται για την αναθεώρηση των δημοσιονομικών προοπτικών.²

Άλλα θέματα με επίπτωση στον προϋπολογισμό

10. Ο εισηγητής αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας 4/2001 με τίτλο "*Η Συνθήκη της Νίκαιας σε σχέση με τις δημοσιονομικές προοπτικές*",³ που εκπόνησε υπό την ιδιότητα του εισηγητή για τη ΔΟΣ, στο οποίο περιέγραφε ήδη τα βασικά θέματα όσον αφορά το δημοσιονομικό κόστος των αλλαγών που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο της ΔΔ. Γενικώς, ο εισηγητής εκφράζει τη λύπη του για τις μεθόδους εργασίας της ΔΔ, η οποία συζητεί για τις αλλαγές που αναπόφευκτα θα στοιχίσουν κονδύλια χωρίς να υπάρχει αποτελεσματικός έλεγχος οιοδήποτε κοινοβουλίου – είτε εθνικού είτε του Ευρωπαϊκού – ως θεματοφυλάκων των συμφερόντων των ευρωπαίων φορολογουμένων. **Σε σχέση με αυτό, τα αποτελέσματα της ΔΔ όπως εκφράζονται στη Συνθήκη της Νίκαιας, μπορούν να επικριθούν από δύο γενικές οπτικές:**

(α) θεωρούν ως δεδομένη τη χρηματοδότηση των ρυθμίσεων της νέας συνθήκης, με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ως ενός σκέλους της αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής·

(β) προτείνουν ρυθμίσεις στη νέα συνθήκη χωρίς να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τη δυνατότητα χρηματοδότησης στο πλαίσιο των υφισταμένων δημοσιονομικών προοπτικών· πολλές από τις καινοτομίες που συμφωνήθηκαν ασφαλώς δημιουργούν νέες ανάγκες που δεν είχαν προβλεφθεί κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου

¹ Νομική Γνώμη SJ-037/01 της 21^{ης} Φεβρουαρίου 2001.

² Ο εισηγητής αναφέρεται στο έγγραφο εργασίας 6/2001 με τίτλο "*Las Mayorías requeridas en Acuerdo Interinstitucional*" της 4^{ης} Απριλίου 2001, PE 300.047 που εκπόνησε υπό την ιδιότητα του εισηγητή για τη Διοργανική Συμφωνία.

³ PE 294.071 της 17^{ης} Ιανουαρίου 2001.

ή τη σύναψη της ΔΟΣ το 1999.

- 11. Οι αλλαγές της Συνθήκης τις οποίες μπορούν να αφορά η διπλή αυτή κριτική είναι αυτές που αφορούν την ενισχυμένη συνεργασία· την ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ· τη συνεργασία για θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων (τρίτος πυλώνας – άρθρα 29 και 31 της Συνθήκης ΕΕ για τη σύσταση της EUROJUST)· οικονομική βοήθεια προς τα κράτη μέλη σε περίπτωση φυσικών καταστροφών (άρθρο 100, της Συνθήκης ΕΚ)· κοινωνικές διατάξεις (άρθρα 137, 144)· διαρθρωτικές δράσεις (άρθρο 161)· περιβάλλον (άρθρο 175(2))· πολιτικά κόμματα (άρθρο 191) και σύνθεση των οργάνων εν όψει της διεύρυνσης. Ο εισηγητής αναφέρεται λεπτομερέστερα στα θέματα αυτά στο προαναφερθέν έγγραφο εργασίας του. **Το μόνο συμπέρασμα που μπορεί να συναχθεί είναι ότι οι νέες αυτές πρωτοβουλίες απαιτούν νέα χρηματοδότηση στο πλαίσιο των δημοσιονομικών προοπτικών και προϋποθέτουν αναθεώρηση των ανωτάτων ορίων των αντίστοιχων κεφαλαίων.****

Διεύρυνση και σύνθεση των οργάνων

- 12.** Οι βαθύτερες ίσως αλλαγές από δημοσιονομικής σκοπιάς είναι αυτές που αφορούν τη σύνθεση των οργάνων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η συμμετοχή μελών που θα προέλθουν από τη διεύρυνση. Ενόψει της διεύρυνσης, οι σημερινές δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ-15 (Παράρτημα 1 της ΔΟΣ) χρήζουν αναθεώρησης. Οι ενδεικτικές δημοσιονομικές προοπτικές για μια Ένωση των 21 που περιλαμβάνει το Παράρτημα 2 της ΔΟΣ, πρέπει να αποτελέσει τον οδηγό των προς αναθεώρηση σημείων, συμπεριλαμβανομένου και του κεφαλαίου 5 – διοικητικές δαπάνες. Όμως, ασφαλώς, το ενδεικτικό αυτό παράρτημα συνετάγη με βάση την υπόθεση ότι οι προς προσχώρηση χώρες θα είναι 6.
- 13.** Τώρα που τα κράτη μέλη έχουν «έθεσαν επί τάπητος τις παραγγελίες τους» όσον αφορά τη Συνθήκη της Νίκαιας, ο εισηγητής πιστεύει ότι είναι καιρός να δούμε τον «λογαριασμό» όσον αφορά το κόστος που θα προκύψει. Όλα τα θεσμικά όργανα θα επηρεαστούν από τη διεύρυνση και τα περισσότερα, συμπεριλαμβανομένου και του Κοινοβουλίου, πρέπει να αρχίσουν τις προετοιμασίες. **Ο εισηγητής υποστηρίζει λοιπόν, την ιδέα της σύστασης μιας υψηλού επιπέδου διοργανικής ομάδας εργασίας για να μελετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των οργάνων και να υποβάλει τις δέουσες προτάσεις όσον αφορά τις δημοσιονομικές προοπτικές. Η Συνθήκη της Νίκαιας και τα συμπεράσματα της ΔΟΣ δεν αναφέρουν τίποτε σχετικά με τον τρόπο χρηματοδότησης των επιπτώσεων της διεύρυνσης, αν και τα εκκρεμή ερωτήματα είναι πολλά.**

Στάθμιση των ψήφων του Συμβουλίου και καθαρή δημοσιονομική θέση

- 14.** Ο εισηγητής επιθυμεί να επισύρει την προσοχή σε μια πτυχή των αποφάσεων της ΔΔ όσον αφορά τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο που δεν έχει τονιστεί αρκετά μέχρι σήμερα: **η σχέση μεταξύ της προτεινόμενης στάθμισης και οι καθαρές δημοσιονομικές θέσεις των κρατών μελών.** Ο πίνακας του παραρτήματος δείχνει την καθαρή δημοσιονομική θέση των κρατών μελών, σύμφωνα με τους τελευταίους δημοσιευθέντες υπολογισμούς (του 1998), ξεκινώντας με τους μεγαλύτερους χρηματοδότες και τις σχετικές δυνάμεις τους από απόψεως ψήφων πριν και μετά τη

Νίκαια. Σύμφωνα με το ψήφισμα που ενέκρινε το 1997 το Κοινοβούλιο σχετικά με τη χρηματοδότηση της Ατζέντας 2000,¹ ο εισηγητής ήταν πάντα αντίθετος με την αρχή του "*juste retour*" και προέβη στον υπολογισμό αυτό για λόγους συγκέντρωσης στοιχείων, και όχι για λόγους πολεμικής.

- 15. Σύμφωνα με τα στοιχεία, τουλάχιστον στην ΕΕ -15, η Συνθήκη της Νίκαιας διευκολύνει τους μεγαλύτερους χρηματοδότες να συμπήξουν αναστέλλουσα μειοψηφία.** Ενώ πριν από τη Νίκαια για τη σύμπληξη αναστέλλουσας μειοψηφίας ήσαν απαραίτητοι οι ψήφοι των τεσσάρων μεγαλύτερων χρηματοδοτών (29 ψήφοι, που αντιστοιχούν στο 44,2% του πληθυσμού, με 33,33% των ψήφων), μετά τη Νίκαια, οι ψήφοι των τριών μεγαλύτερων χρηματοδοτών αρκούν (D, NL, UK), καθόσον διαθέτουν 71 ψήφους. Το ποσοστό του πληθυσμού και των ψήφων που αντιπροσωπεύουν, στην πραγματικότητα, μειώθηκαν (41,84% και 29,96% αντιστοίχως).
- 16. Επιπλέον, ο νέος «μηχανισμός επαλήθευσης» με βάση τον οποίο ένα κράτος μέλος δικαιούται να ζητήσει επαλήθευση ότι η ειδική πλειοψηφία αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 62% του πληθυσμού της ΕΕ, ευνοεί ιδιαίτερα τη Γερμανία, όπως έχει επανειλημμένως τονιστεί, ενώ το ίδιο ισχύει και σε επίπεδο προϋπολογισμού.** Ως ο μεγαλύτερος χρηματοδότης, η Γερμανία χρειάζεται απλώς να εξασφαλίσει την υποστήριξη του ΗΒ, συν τις ψήφους μιας ακόμη χώρας πλην του Λουξεμβούργου, για να αποτρέψει την επίτευξη ειδικής πλειοψηφίας. Αντιπροσωπεύοντας από κοινού μόνο το 37,64% του πληθυσμού, το ΗΒ και η Γερμανία σχεδόν συγκεντρώνουν το απαραίτητο όριο αποτροπής της ειδικής πλειοψηφίας που αντιπροσωπεύει το 62% του πληθυσμού.
- 17. Αυτές οι περί ψηφοφορίας διατάξεις θα δυσχεράνουν την επίτευξη πλειοψηφίας στη λήψη αποφάσεων για θέματα προϋπολογισμού και θα ενισχύσουν τη διαπραγματευτική ισχύ των καθαρών χρηματοδοτών στις διαπραγματεύσεις για θέματα προϋπολογισμού.** Αυτό κρίνεται ιδιαίτερα ατυχές λαμβάνοντας υπόψη τις διαπραγματεύσεις που θα χρειαστούν για την προσαρμογή των δημοσιονομικών προοπτικών και του ετήσιου προϋπολογισμού ενόψει της διεύρυνσης.
- 18. Η άλλη όψη του νομίσματος είναι ότι οι νέες ρυθμίσεις δεν μεταβάλουν δραματικά τη στάθμιση των ψήφων των τεσσάρων μεγαλύτερων καθαρών δικαιούχων, δηλαδή, των τεσσάρων χωρών «συνοχής».** Καθόσον αδυνατούσαν να συμπήξουν αναστέλλουσα μειοψηφία πριν από τη Νίκαια (διαθέτοντας μόνο 21 ψήφους), η κατάστασή τους δεν μεταβάλλεται και μετά τη Νίκαια, μολονότι το ποσοστό των συνολικών ψήφων που ελέγχουν ουσιαστικά αυξάνεται (από 16,96% σε 24,47%). Η κατάσταση στις δύο περιπτώσεις είναι διαφορετική αν η Ιταλία μετρηθεί ως «επίτιμο» μέλος της ομάδας συνοχής, καθόσον τα συμφέροντά της συχνά συμπίπτουν με αυτά των τεσσάρων χωρών συνοχής.²

¹ Ψήφισμα επί της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την Ατζέντα του 2000: το χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ένωσης για την περίοδο 2000- 2006 και το μελλοντικό σύστημα χρηματοδότησης (COM(97)2000 - C4-0372/97), Πρακτικά της συνεδρίασης της 4^{ης} Δεκεμβρίου 1997.

RR\438824EL.doc

55/101

PE 294.755

² Λόγω της δυσκολίας όσον αφορά την πρόβλεψη των καθαρών θέσεων του προϋπολογισμού των υποψηφίων χωρών, ο εισηγητής δεν προέβη σε προβολή της παρούσας ανάλυσης, μολονότι κάτι τέτοιο θα ήταν ενδιαφέρον.

Weighting of votes in Council in relation to net budget positions

Country	Net position €m	Net % GDP	population (millions)	% population	Pre-Nice		Post-Nice	
	(1997)	(1997)	(2000)	(2000)	Votes	% Votes	Votes	% Votes
D	-11076,20	-0,60	82.038	21,86%	10	11,49%	29	12,24%
NL	-2317,20	-0,73	15.760	4,20%	5	5,75%	13	5,49%
UK	-1882,70	-0,17	59.247	15,79%	10	11,49%	29	12,24%
<i>blocking minority of largest net payers post-Nice</i>			157.045	41,84%	25	28,74%	71	29,96%
S	-1144,70	-0,59	8.854	2,36%	4	4,60%	10	4,22%
<i>blocking minority of largest net payers pre-Nice</i>			165.899	44,20%	29	33,33%	81	34,18%
B	-1.137,60	-0,52	10.213	2,72%	5	5,75%	12	5,06%
F	-971,70	-0,08	58.966	15,71%	10	11,49%	29	12,24%
A	-735,80	-0,41	8.082	2,15%	4	4,60%	10	4,22%
I	-153,10	-0,02	57.612	15,35%	10	11,49%	29	12,24%
L	-52,40	-0,35	429	0,11%	2	2,30%	4	1,69%
DK	36,60	0,03	5.313	1,42%	3	3,45%	7	2,95%
FIN	42,30	0,04	5.160	1,37%	3	3,45%	7	2,95%
IRL	2663,90	4,82	3.744	1,00%	3	3,45%	7	2,95%
P	2710,80	3,11	9.980	2,66%	5	5,75%	12	5,06%
GR	4359,80	4,12	10.533	2,81%	5	5,75%	12	5,06%
E	5911,00	1,27	39.394	10,50%	8	9,20%	27	11,39%
<i>minority of cohesion countries</i>			63.651	16,96%	21	24,14%	58	24,47%

Total population	375.325					
total votes			87	100,00%	237	100,00%
QMV threshold	232.702	62,00%	62	71,26%	169	71,31%
blocking minority	142.624	38,00%	26	28,74%	69	28,69%

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Προϋπολογισμών καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα σημεία:

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι τα κράτη μέλη δεν έκριναν σκόπιμη την ολοκλήρωση μιας μεταρρύθμισης της διαδικασίας του προϋπολογισμού της ΕΕ πριν από την επόμενη διεύρυνση· πιστεύει ότι, όσον αφορά την ΚΓΠ, η διαδικαστική μεταρρύθμιση πρέπει να προχωρήσει εκ παραλλήλου με τη μεταρρύθμιση της πολιτικής· επαναλαμβάνει τη θέση του ότι η διαδικασία συναπόφασης για τους δημοσιονομικούς κανονισμούς και την ΚΓΠ, αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημοκρατική νομιμοποίηση που πρέπει να διακρίνει μια διευρυμένη Ένωση· εκφράζει ιδιαίτερα τη λύπη του για το συνεχιζόμενο αμφιλεγόμενο καθεστώς των δημοσιονομικών προοπτικών, μια ακόμη αβεβαιότητα που καλό θα ήταν να αποσαφηνιστεί πριν από τη διεύρυνση·

επισημαίνει τον αντίκτυπο από απόψεως κόστους των νέων πρωτοβουλιών που περιελήφθησαν στις Συνθήκες, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η ενισχυμένη συνεργασία· η ΚΕΠΠΑ/ΚΕΠΑΑ· η συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων (άρθρα 29 και 31 της Συνθήκης ΕΕ)· οικονομική βοήθεια προς τα κράτη μέλη σε περίπτωση φυσικών καταστροφών (άρθρο 100, της Συνθήκης ΕΚ)· κοινωνικές διατάξεις (άρθρα 137, 144)· διαρθρωτικές δράσεις (άρθρο 161)· περιβάλλον (άρθρο 175(2))· και πολιτικά κόμματα (άρθρο 191)· επισύρει την προσοχή των κρατών μελών στο γεγονός ότι δεν μπορούν να λαμβάνουν μονομερώς αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο χρηματοδότησης του κόστους αυτού, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως σκέλους της αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής· επισημαίνει ότι οι περισσότερες απ' αυτές τις πρωτοβουλίες δεν είχαν προβλεφθεί στις δημοσιονομικές προοπτικές που συμφωνήθηκαν το 1999 και, συνεπώς, θα μπορούσε να συνεπάγεται αναθεώρηση των αντίστοιχων ανωτάτων ορίων·

ζητεί τη σύσταση μιας υψηλού επιπέδου διοργανικής ομάδας εργασίας για να μελετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες των οργάνων όσον αφορά τη σύνθεση των θεσμικών οργάνων ενόψει της διεύρυνσης και το συνεπακόλουθο κόστος, προκειμένου να μελετηθούν οι χρηματοδοτικές ανάγκες των οργάνων και προκειμένου να υποβάλει τις δέουσες προτάσεις όσον αφορά τις δημοσιονομικές προοπτικές και τις αναγκαίες προσαρμογές.

11 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Elena Ornella Paciotti

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Ελευθεριών και Δικαιωμάτων των Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. Elena Ornella Paciotti.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 20 Μαρτίου και 10 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία ως άνω συνεδρίαση, η επιτροπή ενέκρινε τα κατωτέρω συμπεράσματα ομόφωνα.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Graham R. Watson, πρόεδρος· Robert J.E. Evans, αντιπρόεδρος· Elena Ornella Paciotti, συντάκτρια γνωμοδότησης· Niall Andrews, Alima Boumediene-Thiery, Carmen Cerdeira Morterero (αναπλ. Adeline Hazan), Ozan Ceyhun, Carlos Coelho, Marcello Dell'Utri, Giuseppe Di Lello Finuoli, Γιώργος Δημητρακόπουλος, (αναπλ. Charlotte Cederschiöld), Daniel J. Hannan Jorge Salvador Hernández Mollar, Άννα Καραμάνου, Margot Keßler, Alain Krivine, (αναπλ. Pernille Frahm), Hartmut Nassauer, William Francis Newton Dunn (αναπλ. Jan-Kees Wiebenga), Arie M. Oostlander (αναπλ. Timothy Kirkhope), Ingo Schmitt (αναπλ. Eva Klamt), Patsy Sørensen, Sérgio Sousa Pinto, Joke Swiebel, Anna Terrón i Cusi, Anne E.M Van Lancker (αναπλ. Gianni Vattimo), Christian Ulrik von Boetticher.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

1. Για τη σύνταξη της παρούσας γνωμοδότησης ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα έγγραφα:

- η δήλωση για το μέλλον της Ένωσης που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας·
- ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
- το έγγραφο εργασίας για τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ένωσης που συνέταξαν οι βουλευτές Mendez de Vigo και Seguro της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων·
- τα προηγούμενα ψηφίσματα του ΕΚ κατά την προετοιμασία της Διακυβερνητικής Διάσκεψης (18.11.1999 και 03.02.2000) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας (30.11.2000) καθώς και για τα αποτελέσματα της Νίκαιας (14.12.2000)·
- τα ψηφίσματα του ΕΚ σχετικά με τον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης (13.04.1999· 16.09.1999· 15.02.2000).

2. Παρατηρείται καταρχήν ότι το έγγραφο εργασίας που συνέταξαν οι βουλευτές Mendez de Vigo και Seguro είναι έγγραφο μεγάλης πολιτιστικής και πολιτικής εμβέλειας που εξετάζει με ευρύτητα και σε βάθος τα προβλήματα σχετικά με το μέλλον της Ένωσης. Καθήκον της Επιτροπής Δημοσίων Ελευθεριών είναι να προτείνει τις αναγκαίες παρεμβάσεις προκειμένου να διασφαλισθεί ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών σε πνεύμα συνέπειας με την εφαρμογή του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

Υπό το πρίσμα αυτό επαναλαμβάνεται ιδιαίτερα ότι:

- α) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κατέδειξε την ακαταλληλότητα της παραδοσιακής μεθόδου της Διακυβερνητικής Διάσκεψης και καλό θα ήταν ως εκ τούτου το έργο προπαρασκευής των προσεχών μεταρρυθμίσεων των Συνθηκών να ανατεθεί σε μία "Σύνοδο" ή Διοργανική Διάσκεψη παρόμοια με εκείνη που εξεπόνησε τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, στην οποία θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι των υποψηφίων προς ένταξη χωρών και θα εκπονήσει ένα σχέδιο με στόχο να αναθεωρηθούν, να απλουστευθούν και να αναδιοργανωθούν οι συνθήκες, φθάνοντας ακόμη και στον προσδιορισμό των θεμελιωδών αρχών της Ένωσης και στις εξουσίες των θεσμικών οργάνων σε ένα ενιαίο, σαφές, συνοπτικό και καταρχήν σταθερό έγγραφο (όπως ένα Σύνταγμα)¹.
- β) Είναι αναγκαίο ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων να ενταχθεί στις Συνθήκες (στο "συνταγματικό" τμήμα) δεδομένου ότι είναι πλέον παράδοξη η επίκληση στο άρθρο 6 ΣΕΕ της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην οποία η ΕΕ δεν έχει επίσημη προσχωρήσει και όχι στον Χάρτη που προσυπέγραψαν αντίθετα όλα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης².

¹ Ψήφισμα ΕΚ 14.12.2000.

² Ψηφίσματα ΕΚ 18.11.1999, 30.11.2000, 14.12.2000 κλπ.

3. Ως προς τις συγκεκριμένες πτυχές της Συνθήκης της Νίκαιας που άπτονται άμεσα θεμάτων των θεμελιωδών δικαιωμάτων θεωρείται ότι:

- α) Εκτιμάται η τροποποίηση που ενεκρίθη στη Νίκαια, του άρθρου 7 ΣΕΕ, η οποία καλύπτει μία έλλειψη, θεσπίζοντας έναν μηχανισμό επαγρύπνησης για υποθέσεις σοβαρού κινδύνου όσον αφορά το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ένα κράτος μέλος¹.
- β) Εκτιμώνται, έστω και αν εν μέρει ανεπαρκείς, οι μεταρρυθμίσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, του Πρωτοδικείου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Στο τελευταίο αυτό σημείο ζητείται να ληφθούν υπόψη:

- η άμεση προσφυγή του πολίτη στον κοινοτικό δικαστή για παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων².
- η πρόταση της Επιτροπής, που συμμερίζεται το Κοινοβούλιο, να δημιουργηθεί μία ευρωπαϊκή δημόσια αρχή ως ανεξάρτητο όργανο ειδικευμένο στη δίωξη των απατών κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης ενώπιον των εθνικών διοικήσεων³.
- η πρόταση να επιτρέπεται στον ευρωπαίο ελεγκτή για την προστασία των προσωπικών δεδομένων – που θεσπίστηκε με τον κανονισμό ΕΚ 45/2001⁴ – να προσφεύγει στην ευρωπαϊκή δικαστική αρχή (Πρωτοδικείο και/ή Ευρωπαϊκό Δικαστήριο)⁵.

Πρόκειται για προτάσεις που έχει ήδη εγκρίνει η Επιτροπή Δημοσίων Ελευθεριών επ' ευκαιρία της έγκρισης της γνωμοδότησης της κ. Palacio Vallelersundi στις 23 Φεβρουαρίου 2000 (PE 285.880).

Μετά παρέλευση ενός έτους οι εν λόγω ανάγκες παραμένουν επίκαιρες καθόσον ο βασικός στόχος της οικοδόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και επομένως της αναδιοργάνωσης των Συνθηκών, παραμένει το να τεθεί ο πολίτης στο επίκεντρο της οικοδόμησης αυτής. Χρειάζεται επίσης να σκεφθούμε έναν καλύτερο προσδιορισμό της έννοιας του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης που σήμερα οριοθετείται από τα μέτρα που προβλέπονται στους τίτλους IV ΣΕΚ και VI ΣΕΕ προκειμένου να καταστεί συμβατός με τον ορισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων που περιλαμβάνεται στο κείμενο του Χάρτη, ιδιαίτερα στους τομείς όπου ήδη προβλέπονται από τις Συνθήκες συγκεκριμένες αρμοδιότητες των θεσμικών οργάνων της Ένωσης: π.χ., η προώθηση μιας ενεργής πολιτικής κατά των διακρίσεων που προβλέπεται στο άρθρο 13 ΣΕΚ· τα δικαιώματα ιθαγένειας που προβλέπονται από τα άρθρα από 17 έως 22 ΣΕΚ· το δικαίωμα στη διαφάνεια που προβλέπεται από το άρθρο 255 ΣΕΚ· το δικαίωμα στον ιδιωτικό βίο που υπονοείται στο άρθρο 286 ΣΕΚ· το δικαίωμα στη χρηστή διαχείριση που ήδη αναγνωρίζεται

¹ Ψήφισμα ΕΚ 14.12.2000.

² Ψήφισμα ΕΚ 18.11.1999.

³

⁴ ΕΕ L 8 της 12.01.2000, σελ. 1-22.

⁵ Γνωμοδότηση Palacio.

από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Το θέμα ουσιαστικά είναι να καταστεί καταφανής η αναγκαία αλληλεπίδραση μεταξύ ορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενεργοποίησης των αναγκαίων μέτρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την προστασία τους.

Ο προσδιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ευρωπαϊκή ιθαγένεια καθιστά στη συνέχεια επείγον το να εδραιωθεί στον κοινοτικό πυλώνα η αστυνομική και δικαστική συνεργασία στον ποινικό τομέα (σήμερα τρίτος πυλώνας) και τούτο για να διασφαλισθεί η νομική συνοχή στις Συνθήκες, ο αναγκαίος δημοκρατικός έλεγχος και η προστασία των ελευθεριών των πολιτών, να εξαλειφθούν ανώφελες πολυπλοκότητες, να εξασφαλισθεί μία ουσιαστική αλληλεξάρτηση μεταξύ των πολιτικών της Ένωσης όσον αφορά την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη και να καταστούν κατανοητοί οι κανόνες για τους πολίτες.

Υπενθυμίζεται ότι μία τέτοια εδραίωση δεν μπορεί να συνεπάγεται αφ' εαυτής μία τροποποίηση της ισχύουσας κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ κρατών και Ένωσης (δεδομένου ότι σαφώς μπορούν να προσδιορισθούν ακόμη και σε κοινοτικό επίπεδο τομείς αποκλειστικά των κρατών, συμβαδίζουσες αρμοδιότητες κρατών και Ένωσης και αρμοδιότητες αποκλειστικά της τελευταίας) καθώς επίσης και ότι η εδραίωση του πρώτου και του τρίτου πυλώνα αιτιολογείται μεταξύ άλλων γιατί αυτοί – αντίθετα από τον πρώτο πυλώνα – αφορούν πολιτικές που πρέπει να υλοποιηθούν κυρίως εντός της Ένωσης¹.

Η εδραίωση στον πρώτο πυλώνα των θεμάτων που σήμερα περιλαμβάνονται στον τρίτο επιλύει εξάλλου το πρόβλημα που κατ' επανάληψη έθεσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δηλαδή της έλλειψης **δικαιοδοτικού ελέγχου** επί δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στα δικαιώματα των πολιτών. Για να εξασφαλισθεί στη συνέχεια ένας **δημοκρατικός έλεγχος** – που επίσης κατ' επανάληψη εκρίθη αναγκαίος – θα χρειασθεί να προβλεφθεί για το θέμα αυτό η συναπόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου².

Θα χρειασθεί, τέλος, να προσδιορισθεί η δέουσα από θεσμική άποψη τοποθέτηση της Europol κατά τρόπο συνεπή με την Eurojust³.

Στο πλαίσιο αυτό επαναπροτίθεται στη συνέχεια μεγάλο μέρος των συμπερασμάτων της γνωμοδότησης της 26ης Φεβρουαρίου 2000.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Ελευθεριών και Δικαιωμάτων των Πολιτών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματος που θα εγκρίνει τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Ζητεί να συμπεριληφθεί στις Συνθήκες ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να καταστεί νομικά δεσμευτικός και να ενισχύσει την ιθαγένεια της Ένωσης.

¹ Ψήφισμα ΕΚ 16.09.1999.

² Ψήφισμα ΕΚ 15.02.2000.

³ Ψήφισμα ΕΚ 13.04.1999 και επόμενα.

2. Θεωρεί απαραίτητο να εδραιωθούν στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΚ τα θεμελιώδη δικαιώματα (τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 6 της ΣΕΕ και στο Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ), τα δικαιώματα των πολιτών, καθώς και όλες οι άλλες διατάξεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τη δράση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων υπέρ των προσώπων ως κατόχων κάποιου θεμελιώδους δικαιώματος·
3. Διαπιστώνει ότι η ανάπτυξη της Ένωσης ως χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επιβάλλει ουσιαστική απλοποίηση του κανονιστικού και θεσμικού πλαισίου με:
 - τη συγχώνευση στο κοινοτικό πλαίσιο της δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας για ποινικές υποθέσεις με την δικαστική συνεργασία για αστικές υποθέσεις και τα μέτρα που συνδέονται με την κυκλοφορία των προσώπων,
 - την αναγνώριση, κατ' εφαρμογή της αρχής του κράτους δικαίου (άρθρο 6, 1η παράγραφος ΣΕΕ) της πλήρους δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου για όλα τα μέτρα που συνδέονται με την υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, δεδομένου ότι η διαφοροποίηση της δικαστικής προστασίας στον τρίτο πυλώνα έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της ισότητας των ευρωπαίων πολιτών ενώπιον του νόμου,
 - την εφαρμογή της διαδικασίας συναπόφασης και της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία για όλα τα μέτρα που αφορούν την υλοποίηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης δεδομένου ότι η συνυπευθυνότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε επίπεδο Ένωσης πηγάζει από τον ρόλο που ασκούν τα κοινοβούλια των κρατών μελών στους τομείς των ελευθεριών και του ποινικού δικαίου. Ωστόσο, η δημοκρατική αρχή απαιτεί ότι η θέσπιση αναγκαστικού δικαίου στον τομέα αυτό πρέπει να πραγματοποιηθεί από εκλεγμένους αντιπροσώπους του λαού,
 - εκφράζει τη λύπη του διότι δεν τροποποιήθηκε το άρθρο 67 παράγραφος 1 της Συνθήκης του Άμστερνταμ και ζητεί, στο πλαίσιο αυτό, από τα κράτη μέλη να παραιτηθούν του δικαιώματος πρωτοβουλίας τους που προβλέπεται για την πενταετή μεταβατική περίοδο μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ ή τουλάχιστον να κάνουν τη μικρότερη δυνατή χρήση του και να αποδεχθούν ένα συντονιστικό ρόλο από την πλευρά της Επιτροπής, και τούτο προκειμένου να αποφευχθεί η πληθώρα πρωτοβουλιών και η έλλειψη συνεκτικότητάς τους.
4. Σημειώνει τις δυσκολίες στον τομέα των θεωρήσεων, του ασύλου και της μετανάστευσης και τονίζει την ανάγκη ταχείας θέσπισης κοινών ευρωπαϊκών αρχών όσον αφορά τα μέτρα στον τομέα της μετανάστευσης, του ασύλου και της προστασίας των εκτοπισθέντων και των προσφύγων.
5. Ζητεί, για να λάβει πλήρη εφαρμογή στην Ένωση το κράτος δικαίου (άρθρο 6 της ΣΕΕ), την πρόβλεψη αυστηρών δικαστικών εγγυήσεων για κάθε πρόσωπο το οποίο υπόκειται στο δίκαιο της Ένωσης, και κατά συνέπεια ζητεί

- την αναγνώριση σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο του δικαιώματος προσφυγής στο Δικαστήριο σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων του από πράξεις των θεσμικών οργάνων και άλλων υπηρεσιών της Ένωσης·
- τη θέσπιση κατάλληλων δικαστικών εγγυήσεων σε συνάρτηση με τις δραστηριότητες της μελλοντικής Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής, η οποία θα μπορεί να προβαίνει σε δικαστικές ενέργειες για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας ή σε άλλες υποθέσεις που ορίζονται στις Συνθήκες·
- την αναγνώριση στην αρχή που προβλέπεται στο άρθρο 286 ΣΕΚ καθώς και στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή του δικαιώματος να απευθύνονται στο Δικαστήριο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους εκχωρούνται.

6. Ζητεί την τροποποίηση της νομικής βάσης της Europol και την ένταξή της στο θεσμικό πλαίσιο της Ένωσης, προκειμένου να διασφαλισθεί ο κατάλληλος έλεγχος από την πλευρά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ο δικαστικός έλεγχος από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

26 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΈΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022 (INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: Carlos Westendorp y Cabeza

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Βιομηχανίας, Εξωτερικού Εμπορίου, Έρευνας και Ενέργειας όρισε συντάκτη γνωμοδότησης τον κ. Pat the Cope Gallagher.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 20 Μαρτίου 2001, 27 Μαρτίου 2001, 10 Απριλίου 2001 και 24 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Πριν από την τελική ψηφοφορία, ο κ. Pat the Cope Gallagher δήλωσε ότι, δεδομένου ότι οι τροπολογίες που ενέκρινε η επιτροπή αλλάζουν την αρχική του θέση επί του θέματος, δεν μπορούσε να εξακολουθήσει να φέρεται ως συντάκτης της γνωμοδότησης. Κατόπιν αυτού, η επιτροπή όρισε συντάκτη της γνωμοδότησης τον πρόεδρό της, κ. Carlos Westendorp y Cabeza.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε τα κατωτέρω συμπεράσματα με 36 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 2 αποχές.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Carlos Westendorp y Cabeza, πρόεδρος και συντάκτης γνωμοδότησης· Nuala Ahern, αντιπρόεδρος· Κωνσταντίνος Αλυσσανδράκης, Ward Beysen (αναπλ. Willy C.E.H. De Clercq), Guido Bodrato, Massimo Carraro, Giles Bryan Chichester, Nicholas Clegg, Elisa Maria Damião (αναπλ. Erika Mann), Harlem Désir, Concepció Ferrer, Colette Flesch, Glyn Ford, Pat the Cope Gallagher, Lisbeth Grönfeldt Bergman (αναπλ. Marjo Matikainen-Kallström), Michel Hansenne, Roger Helmer, Hans Karlsson, Bashir Khanbhai (αναπλ. Anders Wijkman), Helmut Kuhne (αναπλ. Norbert Glante), Bernd Lange (αναπλ. Rolf Linkohr), Peter Liese (αναπλ. Werner Langen), Eryl Margaret McNally, Nelly Maes, Reino Paasilinna, Elly Plooij-van Gorsel, Samuli Pohjamo (αναπλ. Astrid Thors), John Purvis, Alexander Radwan (αναπλ. Peter Michael Mombaur), Bernhard Rapkay (αναπλ. François Zimeray), Mechtild Rothe, Christian Foldberg Røvsing, Paul Rübig, Umberto Scapagnini, Konrad K. Schwaiger, Esko Olavi Seppänen, Helle Thorning-Schmidt (αναπλ. Imelda Mary Read), W.G. van Velzen, Alejo Vidal-Quadras Roca, Μυρσίνη Ζορμπά.

I. Εισαγωγή

Το παρόν σχέδιο γνωμοδότησης εστιάζεται κυρίως σε δύο πτυχές της Συνθήκης της Νίκαιας. Η πρώτη αφορά το πρωτόκολλο σχετικά με τις δημοσιονομικές συνέπειες από τη λήξη της Συνθήκης ΕΚΑΧ και τη δημιουργία και διαχείρισης του Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και Χάλυβα, ενώ η δεύτερη το άρθρο 133 για την κοινή εμπορική πολιτική. Επίσης θα σχολιασθεί σύντομα το άρθρο 157 παράγραφος 3 σχετικά με συγκεκριμένα μέτρα υποστήριξης στον βιομηχανικό τομέα και το άρθρο 181α σχετικά με την οικονομική, χρηματοδοτική και τεχνική συνεργασία με τρίτες χώρες στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη.

Έχουμε λάβει γνωμοδότηση της Νομικής Υπηρεσίας του οργάνου μας σχετικά με τις νομικές πτυχές των άρθρων 133, 300 παράγραφος 2 και 300 παράγραφος 6 όπως τροποποιούνται από τη Συνθήκη της Νίκαιας. Ο συντάκτης της παρούσας γνωμοδότησης εστιάζεται στις πολιτικές πτυχές του άρθρου 133.

II. Πρωτόκολλο σχετικά με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ

Το πρωτόκολλο σχετικά με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) ορίζει τα εξής:

Πρώτον, όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού της ΕΚΑΧ μεταβιβάζονται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 24 Ιουλίου 2002 (Άρθρο 1(1)).

Δεύτερον, όλα τα στοιχεία ενεργητικού μετά την εκκαθάριση της ΕΚΑΧ "προορίζονται για την έρευνα στους τομείς τους σχετικούς με τη βιομηχανία του άνθρακα και του χάλυβα" και επομένως τα στοιχεία αυτά αποτελούν τους πόρους του "Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα" (Άρθρο 1(2)).

Τρίτον, δημιουργείται με τον τρόπο αυτό ένα νέο Ταμείο Έρευνας για τον Άνθρακα και τον Χάλυβα, τα έσοδα του οποίου προέρχονται από τη διαχείριση των εκκαθαρισθέντων περιουσιακών στοιχείων της ΕΚΑΧ. Το εν λόγω νέο Ταμείο Έρευνας έχει δικούς του πόρους η διαχείριση των οποίων θα γίνεται κατά τρόπον ώστε να παράγονται έσοδα που θα χρηματοδοτούν την έρευνα στους τομείς της βιομηχανίας άνθρακα και χάλυβα, υπό τον όρο ότι η εν λόγω έρευνα θα διεξάγεται "εκτός του προγράμματος πλαισίου έρευνας" (Άρθρο 1(3)).

Τέταρτον, το άρθρο 2 ορίζει το είδος αποφάσεων που θα λαμβάνονται. Το Συμβούλιο θα αποφασίζει με ομοφωνία. Η Επιτροπή θα συντάσσει τις κατάλληλες νομικές προτάσεις, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απλώς θα καλείται να γνωμοδοτεί.

Αν και η ημερομηνία εκπνοής της Συνθήκης ΕΚΑΧ ορίζεται στις 23 Ιουλίου 2002 (ύστερα από περίοδο 50 ετών από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης ΕΚΑΧ στις 23 Ιουλίου 1952) θα υπάρξει παράταση για το στατιστικό σύστημα της ΕΚΑΧ, το οποίο θα συνεχισθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002.

III. Άρθρο 133 σχετικά με την Κοινή Εμπορική Πολιτική

Ο συντάκτης γνωμοδότησης εστιάζεται στις νέες προσθήκες:

Η παράγραφος 3, εδάφιο 1 παρέχει στο Συμβούλιο (και μόνο) την αρμοδιότητα να "εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να αρχίσει τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις" για τη σύναψη διεθνούς συμφωνίας. Ωστόσο, η Συνθήκη της Νίκαιας προσέθεσε νέα πρόταση στην παράγραφο 3: "Το Συμβούλιο και η Επιτροπή μεριμνούν ώστε οι κατόπιν διαπραγματεύσεως συναπτόμενες συμφωνίες να συνάδουν προς τις εσωτερικές πολιτικές και τους εσωτερικούς κανόνες της Κοινότητας." Με άλλα λόγια, μια διεθνής συμφωνία δεν μπορεί να καταργήσει "εσωτερικές πολιτικές και εσωτερικούς κανόνες της Κοινότητας" ούτε να οδηγήσει σε τροποποιήσεις τους. Αυτή η ρήτρα διασφάλισης είναι σημαντική, διότι η λογική της επαναλαμβάνεται στις νέες παραγράφους 5 έως 7.

Η παράγραφος 3, εδάφιο 2 δημιουργεί τη μυστικοπαθή επιτροπή του άρθρου 133, ρόλος της οποίας είναι "να επικουρεί την Επιτροπή στο έργο αυτό [της διεξαγωγής διαπραγματεύσεων με τρίτες χώρες]". Ωστόσο, η Συνθήκη της Νίκαιας προχωρεί περισσότερο προσθέτοντας μια νέα πρόταση: η Επιτροπή υποβάλει τακτικά στην ειδική επιτροπή έκθεση για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Η τροποποίηση αυτή θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως ενίσχυση του ρόλου του Συμβουλίου, λόγω του ότι η Επιτροπή θεωρείται υπόλογη προς την "επιτροπή άρθρου 133".

Η παράγραφος 3, εδάφιο 3 διατηρείται άθικτη, αλλά οι οικείες διατάξεις του άρθρου 300 δεν έχουν βοηθήσει στην προώθηση της κοινής εμπορικής πολιτικής. Παρομοίως αμετάβλητη παραμένει η παράγραφος 4: "Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία".

Η παράγραφος 5 είναι νέα και σημαντική: το πρώτο εδάφιο ορίζει ότι: α) το εμπόριο υπηρεσιών και β) οι εμπορικές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας διέπονται πλέον από τις διατάξεις του άρθρου 133 παράγραφοι 1 έως 4, και κατά συνέπεια εφαρμόζεται η ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία αλλά "με την επιφύλαξη της παραγράφου 6". Κατά συνέπεια, οι επενδύσεις περιλαμβάνονται εν μέρει μόνον, στο βαθμό που ο τρόπος 3 της ΓΣΕΥ ορίζεται ως εμπόριο υπηρεσιών.

Το δεύτερο εδάφιο προσδιορίζει αμέσως και περιορίζει την εφαρμογή της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία, δεδομένου ότι η ομοφωνία θα ισχύει σε δύο περιπτώσεις, δηλαδή όποτε α) πρόκειται να θεσπισθούν εσωτερικοί κανόνες, και β) πρόκειται να αναγνωρισθεί στην Κοινότητα νέα αρμοδιότητα σε τομέα που δεν καλύπτεται ακόμη από τη Συνθήκη. Ωστόσο, η περίπτωση β) θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί με την επίκληση του άρθρου 308 ως νομικής βάσης και κατά συνέπεια να γνωμοδοτήσει το Κοινοβούλιο.

Το τρίτο εδάφιο ορίζει ότι "το Συμβούλιο αποφασίζει επίσης ομόφωνα για θέματα οριζοντίου φύσεως". Πρόκειται για πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση, δεδομένου ότι πρόκειται να έχουμε αρκετές "οριζόντιες συμφωνίες" και θα πρέπει να τις εξετάσουμε προσεκτικά. Είναι πολύ πιθανό οι "οριζόντιες συμφωνίες" να καλύπτουν περισσότερους από έναν τομείς, κάτι που συνεπάγεται περισσότερες από μία νομικές βάσεις. Η κατάσταση αυτή θα δημιουργήσει κατά πάσα πιθανότητα δίλημμα: για θέματα τα οποία εμπίπτουν στην κατηγορία της εσωτερικής αγοράς το Συμβούλιο θα αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία και το Κοινοβούλιο θα είναι συν-νομοθέτης αλλά τα ίδια θέματα όταν αντιμετωπίζονται ως εξωτερική υπόθεση, θα αποφασίζονται με ομοφωνία χωρίς συμμετοχή του Κοινοβουλίου.

Το τέταρτο εδάφιο αναγνωρίζει στα κράτη μέλη το δικαίωμα "να διατηρούν και να συνάπτουν συμφωνίες με τρίτες χώρες" υπό τον όρο ότι "οι εν λόγω συμφωνίες τηρούν το

κοινοτικό δίκαιο". Βάσει της Συνθήκης της Νίκαιας και των άλλων διατάξεων του άρθρου 133, παρέχεται στις διμερείς συμφωνίες μια νέα διορία ζωής. Το έργο της Επιτροπής θα είναι να εξετάζει σχολαστικά τις συμφωνίες αυτές ώστε να εξακριβώνει κατά πόσον περιέχουν διατάξεις που δεν τηρούν το κοινοτικό δίκαιο ή ακόμη και αντίκεινται σε αυτό.

Σε μια περίπτωση όπου η Επιτροπή καταλήξει ότι μία διμερής συμφωνία μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας περιέχει όρους οι οποίοι "δεν τηρούν απολύτως το κοινοτικό δίκαιο", τι πρόκειται να κάνει η Επιτροπή; Βάσει της παραγράφου 3, η Επιτροπή θα πρέπει να υποβάλει έκθεση στην επιτροπή του άρθρου 133. Στη συνέχεια αυτή η έκθεση θα μπορεί να γίνει δεκτή, να απορριφθεί ή να μη ληφθεί υπόψη ως "μη αιτιολογημένη και αβάσιμη".

Η **παράγραφος 6** είναι νέα και ιδιαίτερα σημαντική διότι επικαλείται την περίπτωση του παραλληλισμού:

Το πρώτο εδάφιο απαγορεύει τη σύναψη συμφωνιών οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εναρμόνιση θεμάτων της εσωτερικής αγοράς υποχρεώνοντας τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τις εσωτερικές διατάξεις τους σύμφωνα με τις εμπορικές συμφωνίες.

Το δεύτερο εδάφιο αφορά την περίπτωση της από κοινού αρμοδιότητας (ή των μικτών συμφωνιών) μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και κρατών μελών στον τομέα του εμπορίου υπηρεσιών για τις οποίες θα απαιτείται κοινή συμφωνία των κρατών μελών. Επομένως, το εμπόριο υπηρεσιών στον πολιτιστικό και οπτικοακουστικό τομέα, των εκπαιδευτικών υπηρεσιών και των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας θα απαιτεί για τη λήψη απόφασης τις διατάξεις του άρθρου 300. Οι δε διαπραγματεύσεις συμφωνιών σε αυτούς τους τρεις τομείς πραγματοποιούνται "από κοινού με την Κοινότητα και τα κράτη μέλη" (δηλαδή από κοινού αρμοδιότητα).

Αυτή η διττή απαίτηση (δηλαδή από κοινού αρμοδιότητα και ομοφωνία) δικαιολογείται από την Επιτροπή επειδή "δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν οι εμπορικές διαπραγματεύσεις ως όχημα για την κατάργηση των πολιτιστικών, εκπαιδευτικών ή κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών". Ωστόσο, η λογική της θέσης της Επιτροπής σχετικά με "την από κοινού αρμοδιότητα και την ομοφωνία" μπορεί να αμφισβητηθεί στο φως των παραμέτρων που ορίζουν τις παγκόσμιες διεργασίες. Το εμπόριο είναι ένας από τους τέσσερις παράγοντες που ορίζουν την παγκοσμιοποίηση. Οι άλλοι τρεις παράγοντες, δηλαδή επενδύσεις, τεχνολογία και χρηματοδότηση είναι ισχυρότεροι για "να ανοίξουν την πίσω πόρτα της εναρμόνισης" σε τομείς πολιτικής όπου θα εφαρμόζονται η από κοινού αρμοδιότητα και η ομοφωνία. Οι ρυθμιστικοί φραγμοί μέσω εμπορικών διαπραγματεύσεων και συμφωνιών δεν μπορούν να αντέξουν στις δυνάμεις των επενδύσεων, της τεχνολογίας και των αγορών κεφαλαίου.

Το τρίτο εδάφιο αφορά την "διαπραγμάτευση και σύναψη διεθνών συμφωνιών στον τομέα των μεταφορών", οι οποίες υπόκεινται στον Τίτλο V και στο άρθρο 300 ΣΕΚ. Τούτο σημαίνει ότι ο Τίτλος V και το άρθρο 300 θα είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ενδεχομένως ως διττή νομική βάση για διεθνείς συμφωνίες. Ωστόσο, πρέπει να είμαστε προσεκτικοί σχετικά με το ενδεχόμενο χρησιμοποίησης του άρθρου 71 (ειδική πλειοψηφία και συναπόφαση) σε συνδυασμό με το άρθρο 300, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο (ειδική πλειοψηφία και ενδεχομένως συναπόφαση).

Η **παράγραφος 7** είναι νέα και ενδιαφέρουσα για δύο λόγους: Πρώτον, δημιουργεί μία δυνατότητα επέκτασης των διατάξεων του άρθρου 133 σε πτυχές της πνευματικής

ιδιοκτησίας πλην των εμπορικών. Δεύτερον, μνημονεύεται ο συνήθης τύπος διαδικασίας: "Ομοφωνία" σε επίπεδο Συμβουλίου και "διαβούλευση" με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής.

IV. Άρθρο 157 για τη Βιομηχανία

Το άρθρο αυτό της Συνθήκης εισήχθη στη Συνθήκη του Μάαστριχτ και περιέχει τρεις παραγράφους αλλά δεν συνιστά κοινοτική πολιτική. Η Συνθήκη της Νίκαιας τροποποίησε μόνο την παράγραφο 3, αλλά κατά ουσιαστικό τρόπο. Τώρα εισάγει τη συναπόφαση – ενώ προηγουμένως απαιτούσε ομοφωνία ύστερα από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο – σε σχέση με την απόφαση για μέτρα που αποβλέπουν στην υλοποίηση των τεσσάρων στόχων. Η Συνθήκη της Νίκαιας εισάγει και μια δεύτερη τροποποίηση στο κείμενο του Μάαστριχτ. Αφορά τον "θεμιτό ανταγωνισμό". Έχουν υπάρξει παράπονα ότι τα "ευνοϊκά φορολογικά μέτρα" και "οι αισθητές διαφορές στα δικαιώματα και τα συμφέροντα των εργαζομένων στα κράτη μέλη" έχουν δημιουργήσει αθέμιτο ανταγωνισμό. Έτσι, απαγορεύοντας τέτοιες διατάξεις ενδέχεται να μειωθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, τούτη δε είναι η λογική της τροποποίησης του άρθρου 157 παράγραφος 3.

V. Άρθρο 181α που αφορά τις Σχέσεις με Τρίτες Χώρες

Η Συνθήκη της Νίκαιας εισήγαγε τον νέο Τίτλο XXI μέσω ενός νέου Άρθρου 181α. Οι στόχοι που ορίζονται στο νέο αυτό άρθρο άπτονται εν μέρει των αρμοδιοτήτων των εξής επιτροπών του Κοινοβουλίου. Ανάπτυξης, Βιομηχανίας, Εξωτερικών Υποθέσεων καθώς και Προϋπολογισμών και Ελέγχου του Προϋπολογισμού.

Η παράγραφος 1 ορίζει το πεδίο εφαρμογής του άρθρου αναφέροντας ότι η Κοινότητα αναλαμβάνει δράσεις σε τρεις τομείς: α) Οικονομική, β) Χρηματοοικονομική και γ) Τεχνική συνεργασία. Οι δράσεις του είδους αυτού πρέπει, σύμφωνα με τη Συνθήκη, να συμβάλουν "στο γενικό στόχο της ανάπτυξης και της εδραίωσης της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου καθώς και στο στόχο του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών."

Η παράγραφος 2 ορίζει τη διαδικασία: ειδική πλειοψηφία ύστερα από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, για τη θέσπιση των απαραίτητων μέτρων. Αλλά και πάλι, για τις συμφωνίες σύνδεσης που καλύπτονται από το άρθρο 310 θα απαιτείται ομοφωνία.

Η παράγραφος 3 επισημοποιεί τις συμφωνίες συνεργασίας της Κοινότητας με τρίτες χώρες και με διεθνείς οργανισμούς. Νομική βάση για τη σύναψή τους είναι το άρθρο 300, κάτι το οποίο υποβιβάζει το ρόλο του Κοινοβουλίου στην απλή διαβούλευση.

VI. Σύγκριση της εμπορικής πολιτικής με άλλες κοινές πολιτικές της ΕΚ

Η Συνθήκη της Ρώμης η οποία ετέθη σε ισχύ το 1957 προέβλεπε τέσσερις κοινές πολιτικές: 1. Γεωργία, 2. Μεταφορές, 3. Ανταγωνισμός και 4. Εμπορική πολιτική. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προσέθεσε μια πέμπτη κοινή πολιτική, την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Οι βασικές νομικές βάσεις που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη του πεδίου εφαρμογής και των στόχων αυτών των πέντε κοινών πολιτικών, καθώς και ο ρόλος του Κοινοβουλίου σε κάθε κοινή πολιτική, εκτίθενται στον **Πίνακα 1** ο οποίος επισυνάπτεται στο ανά χείρας σημείωμα με το σκοπό να καταστήσει ευκολότερη τη σύγκριση της κοινής εμπορικής πολιτικής με τις άλλες τέσσερις κοινές πολιτικές.

Η σύλληψη της ιδέας της κοινής εμπορικής πολιτικής έγινε στα μέσα της δεκαετίας του 50 όταν υπήρχαν μόνο έξι κράτη μέλη και το εξωτερικό εμπόριο δεν ήταν σημαντικό. Αλλά από την εποχή εκείνη, ο κόσμος και η ΕΕ έχουν αλλάξει.

Table 1¹

Nice Treaty Provisions concerning Community Common Policies

Common Policies	Main Legal Base	European Parliament's Role
1. Agriculture	Art. 37 (2) and (3) - QMV on - making regulations - issuing directives - taking decisions - establishing common organisation	Consultation
2. Transport	Art. 71 (1) on common rules and conditions - QMV Art. 71 (2) on standards of living (as derogation from QMV) - Unanimity	Co-decision Consultation
3. Competition	Art. 83 on definition of prohibitions and detailed rules - QMV Art. 87 (3) on Categories of State Aids - QMV Art. 89 on application of aids granted - QMV	Consultation No role Consultation
4. EMU	Art. 99 (5) on multilateral surveillance - QMV Art. 100 on financial assistance - Unanimity Art. 102(2) on access to financial institutions - QMV Art. 103 (2) on No guarantees, nor liability assumed by EC - QMV Art. 104 (14) on excessive deficits: - Unanimity on replacing the relevant Protocol - QMV on Rules and definitions Art. 105 (6) on prudential supervision - unanimity Art. 106 (2) technical specifications of euro coins - QMV Art. 107 (6) on the ESCB Statute - QMV Art. 111 (1) on International Agreements on an exchange-rate system - Unanimity - QMV if changes of euro central rates Art. 111 (2) on Orientations - QMV Art. 111 (3) and (4) on concluding an agreement on monetary and exchange policy with IMF - QMV Art. 111 (5) on EMU representation - Unanimity	Cooperation To be informed Cooperation Cooperation Consultation Assent Cooperation Consultation Consultation To be informed No role No role No role
5. Common Commercial Policy	Art. 132 (1) on aid for exports - QMV Art. 132 (3) and (4) on mandate to Commission to open negotiations - QMV Art. 133 (5) to (7) See sections III and V, which <u>also</u> comment on Art. 181 (new) that falls in the competence of Development Cooperation, and Art. 300 on the conclusion of agreements	No role No role

¹ Παραμένει αμετάφραστος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Βιομηχανίας, Εξωτερικού Εμπορίου, Έρευνας και Ενέργειας καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

Όσον αφορά τη Βιομηχανία, το Εξωτερικό Εμπόριο, την Έρευνα και την Ενέργεια

1. Λαμβάνει υπό σημείωση τη Συνθήκη της Νίκαιας και, ιδίως, τις τροποποιήσεις στα άρθρα 133 και 157, καθώς και το άρθρο 181Α και το Πρωτόκολλο για τη Συνθήκη ΕΚΑΧ, και αποδοκιμάζει το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις δεν κατόρθωσαν να συμφωνήσουν ως προς την ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας και της ευθύνης για τις πολιτικές που καλύπτονται από τα άρθρα αυτά.
2. Χαιρετίζει το γεγονός ότι η ΔΔ έλαβε υπόψη της τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το άρθρο 157 για τη βιομηχανία, όπως αυτές είχαν εκφραστεί στο ψήφισμά του της 13ης Απριλίου 2000.
3. Εκφράζει τη λύπη του διότι η ΔΚΔ δεν έλαβε υπόψη τις προτάσεις για αυξημένη συμμετοχή στο νομοθετικό τομέα και μεγαλύτερο δημοκρατικό έλεγχο στους εξής τομείς:
 - α. λήψη αποφάσεων, χρηματοδότηση και διαχείριση του νέου Ταμείου Έρευνας για τον Άνθρακα και το Χάλυβα·
 - β. το άρθρο 181 α) που προσαρτάται στη Συνθήκη καθορίζει κανόνες για τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με την οικονομική, χρηματοδοτική και τεχνική συνεργασία, αλλά παρά τις σημαντικές επιπτώσεις συμφωνιών τέτοιου είδους στον προϋπολογισμό, προβλέπει μόνον διαβούλευση με το Κοινοβούλιο και, συνεπώς, συντελεί στην περαιτέρω αποδυνάμωση των δικαιωμάτων του Κοινοβουλίου όσον αφορά τον προϋπολογισμό και των δυνατοτήτων συμμετοχής του κατά τη χάραξη πολιτικής·
 - γ. η Συνθήκη της Νίκαιας δεν συμβάλλει στην επιτακτική ανάγκη βελτίωσης της ικανότητας δράσης της Κοινότητας στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής· αποδοκιμάζει, ειδικότερα, το γεγονός ότι δεν έχουν αναληφθεί οι απαιτούμενες ενέργειες στους τομείς των επενδύσεων, των υπηρεσιών και της πνευματικής ιδιοκτησίας· τούτο θα ήταν η προϋπόθεση για ένα ενεργό ρόλο ανταποκρινόμενο στην οικονομική σπουδαιότητα της Κοινότητας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και στις πολυμερείς εμπορικές σχέσεις· επισημαίνει ότι οι τροποποιήσεις που έχουν επέλθει στο άρθρο 133 της Συνθήκης θα μπορούσαν επίσης να είχαν επέλθει στο πλαίσιο ομόφωνης απόφασης του Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 133, παρ. 5 της Συνθήκης μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο·
 - δ. δεν έχουν προβλεφθεί διατάξεις όσον αφορά την πληροφόρηση και τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου κατά τη σύναψη διεθνών συμφωνιών σύμφωνα με τα άρθρα 133 και

300 της Συνθήκης¹· καλεί, στο πλαίσιο αυτό, το Συμβούλιο να διαπραγματευθεί μαζί του σχετική διοργανική συμφωνία για τη συμμετοχή και την ενημέρωση στον τομέα της σύναψης διεθνών συμφωνιών (βλ. Παράρτημα 1 του παρόντος ψηφίσματος).

4. Καλεί την Επιτροπή να διατυπώσει προτάσεις στην επόμενη αναθεώρηση των Συνθηκών που να αποβλέπουν σε μεγαλύτερη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στους τέσσερις προαναφερθέντες τομείς.
5. Εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η ΔΔ δεν ενσωμάτωσε στη Συνθήκη τις τροποποιήσεις που απαιτούνται για τη δημιουργία μιας κοινής ενεργειακής πολιτικής.

¹ Βλ. παράγραφο 33 της έκθεσης σχετικά με τις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη, A5-0086/2000.

Διοργανική συμφωνία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της κοινής εμπορικής πολιτικής

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο,

- α) λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τροποποιήσεις της Συνθήκης περί ιδρύσεως της ΕΚ που προτείνονται από το Σχέδιο Συνθήκης της Νίκαιας και, ειδικότερα, στο άρθρο 133, θα αυξήσουν το δημοκρατικό έλλειμμα και θα μεταβάλλουν τη θεσμική ισορροπία,
- β) λαμβάνοντας υπόψη ότι το Σχέδιο Συνθήκης της Νίκαιας έχει προσθέσει ένα νέο άρθρο 181α) που θα διέπει τη συμφωνία συνεργασίας κυρίως σε τρεις τομείς, της οικονομικής, χρηματοδοτικής και τεχνικής συνεργασίας, αλλά επιτρέπει μόνο τη διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρά τις σοβαρές δημοσιονομικές επιπτώσεις των συμφωνιών τέτοιου είδους,
- γ) λαμβάνοντας υπόψη ότι το άρθρο 133, όπως έχει τροποποιηθεί από το Σχέδιο Συνθήκης της Νίκαιας, ενισχύει ουσιαστικά τον διακυβερνητισμό θεωρώντας την Επιτροπή υπόλογη στην επιτροπή του άρθρου 133 και όχι σε ένα κοινοτικό θεσμικό όργανο, και μια τέτοιου είδους τροποποίηση έχει προστατεύσει τόσο την Επιτροπή όσο και το Συμβούλιο από τον ενδελεχή κοινοβουλευτικό έλεγχο,
- δ) λαμβάνοντας υπόψη ότι οι τροποποιήσεις που έχει επιφέρει το Σχέδιο Συνθήκης της Νίκαιας στο άρθρο 133 δεν έχουν καταστήσει την κοινή πολιτική τόσο ανοιχτότερη όσο και διαφανέστερη από ό,τι είχε αρχικά συλληφθεί στο πλαίσιο της Συνθήκης της Ρώμης το 1957, μην κατορθώνοντας, συνεπώς, να αυξήσουν την αξιοπιστία μιας κοινής πολιτικής της ΕΕ, και δεν ενισχύουν τη δημοκρατική νομιμότητα της ΕΕ,
- ε) λαμβάνοντας υπόψη ότι η κοινή εμπορική πολιτική στο ευρύτερό της πλαίσιο (με κοινή θεώρηση των άρθρων 133, 181α) και 300), αν συγκριθεί με τις λοιπές 4 κοινές πολιτικές της ΕΕ, αποτελεί μόνον κατ' όνομα κοινή πολιτική δεδομένου ότι διατηρεί όλα τα σημαντικά στοιχεία του διακυβερνητισμού, γεγονός που αναιρεί την ουσία μιας κοινοτικής κοινής πολιτικής και δεν παρέχει στην ΕΕ μηχανισμούς ή πολιτικές που μπορούν να αντιμετωπίσουν τις παγκόσμιες προκλήσεις,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΑΝ ΤΑ ΕΞΗΣ:

1. Σύμφωνα με το σύστημα που προβλέπει η Συνθήκη, η εντολή προς την Επιτροπή, η σύναψη και εκτέλεση διεθνώς συμφωνιών, όπως είναι οι συμφωνίες σύνδεσης, συνεργασίας και οι εμπορικές συμφωνίες, ακολουθούν, στο μέτρο του δυνατού, κοινοτική προσέγγιση που καθορίζεται από τα σχετικά άρθρα της Συνθήκης και την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία.
2. Για όλες τις προτάσεις της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 133 (1), η διαδικασία που αναφέρεται στην πρώτη υποπαράγραφο του άρθρου 300 (3), που διασφαλίζει τη συμμετοχή του ΕΚ, θα χρησιμοποιείται ως δεύτερη νομική βάση.

3. Το Συμβούλιο θα καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να γνωμοδοτήσει προτού δώσει εντολή στην Επιτροπή να αρχίσει τις απαιτούμενες διαπραγματεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 133 (3). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί εντός προθεσμίας που μπορεί να καθορίσει το Συμβούλιο ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος.
4. Τα σύντομα ενημερωτικά δελτία, οι εκθέσεις και τα ενημερωτικά έγγραφα που υποβάλλει η Επιτροπή στην επιτροπή του άρθρου 133 θα διαβιβάζονται ταυτόχρονα προς ενημέρωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το Παράρτημα VII (σχετικά με τα εμπιστευτικά έγγραφα) του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να καλεί τον Πρόεδρο της επιτροπής του άρθρου 133 να παρουσιασθεί ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του για το εξωτερικό εμπόριο με στόχο την ανταλλαγή απόψεων, η οποία ενδέχεται, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, να πραγματοποιηθεί κεκλεισμένων των θυρών.
5. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων σχετικά με εμπορική συμφωνία ή συμφωνία συνεργασίας ή σύνδεσης, και όποτε κρίνεται απαραίτητο από το Κοινοβούλιο, η Επιτροπή θα ενημερώνει το Κοινοβούλιο κεκλεισμένων των θυρών σχετικά με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων. Το Κοινοβούλιο μπορεί, στο πλαίσιο αυτό, να αποφασίσει να ασκήσει την εξουσία που του παρέχει το άρθρο 8 της Απόφασης του Συμβουλίου αριθ. 1999/468/EK.
6. Κάθε αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων σχετικά με αγαθά και υπηρεσίες που διέπονται από το άρθρο 133 θα διαβιβάζεται στο Κοινοβούλιο προκειμένου να διατυπώσει τη σύμφωνη γνώμη του δυνάμει της διαδικασίας που προβλέπεται στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο του άρθρου 300 (3).
7. Η διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 300 (3) θα ακολουθείται για όλες τις συμφωνίες σύνδεσης σύμφωνα με το άρθρο 310 και τις συμφωνίες συνεργασίας σύμφωνα με διάφορους τίτλους της Συνθήκης που θα διαπραγματεύεται και θα συνάπτει η Κοινότητα με τρίτες χώρες ή αρμόδιες διεθνείς συμφωνίες, όποτε οι συμφωνίες αυτές περιλαμβάνουν σημαντικές δημοσιονομικές, οικονομικές και εμπορικές επιπτώσεις για την Κοινότητα ή τα κράτη μέλη.
8. Η Επιτροπή θα ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτού ζητήσει την εξουσιοδότηση του Συμβουλίου για την έναρξη της διαδικασίας εμπορικών διαφορών, ενώ το Συμβούλιο θα ενημερώνει το Κοινοβούλιο σχετικά με το αποτέλεσμα της απόφασης.

25 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001//2022(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Elspeth Attwool

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 15 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. Elspeth Attwool.

Κατά τη συνεδρίασή της στις 24-25 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά τη συνεδρίαση αυτή, η επιτροπή ενέκρινε τα ακόλουθα συμπεράσματα με 36 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 3 αποχές.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Michel Rocard, πρόεδρος· Winfried Menrad, Marie-Thérèse Hermange και José Ribeiro e Castro, αντιπρόεδροι· Elspeth Attwooll, συντάκτρια γνωμοδότησης· María Antonia Avilés Perea, Regina Bastos, Philip Bushill-Matthews, Chantal Cauquil (αναπλ. Arlette Laguiller), Alejandro Cercas, Luigi Cocilovo, Elisa Maria Damião, Proinsias De Rossa, Carlo Fatuzzo, Ilda Figueiredo, Hélène Flautre, Fiorella Ghilardotti, Marie-Hélène Gillig, Anne-Karin Glase, Ian Stewart Hudghton, Stephen Hughes, Karin Jöns, Piia-Noora Kauppi (αναπλ. Ρόδης Κράτσα-Τσαγκαροπούλου), Ιωάννης Κουκιάδης, Jean Lambert, Thomas Mann, Mario Mantovani, Claude Moraes, Mauro Nobilia, Manuel Pérez Álvarez, Bartho Pronk, Tokia Saïfi, Herman Schmid, Peter William Skinner (αναπλ. Jan Andersson), Miet Smet, Ilkka Suominen, Helle Thorning-Schmidt, Bruno Trentin (αναπλ. Harald Ettl), Ieke van den Burg, Anne E.M. Van Lancker και Barbara Weiler.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Οι αλλαγές στη Συνθήκη τις οποίες ζήτησε η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων πριν τη Διάσκεψη Κορυφής της Νίκαιας είχαν νόημα μόνο σε σχέση με τη θέσπιση της συναπόφασης για κίνητρα βάσει του άρθρου 13. Η επιτροπή εξακολουθεί να είναι της άποψης ότι οι αλλαγές τις οποίες συνέστησε είναι επιθυμητές και τις επαναλαμβάνει στα συμπεράσματα.

Σε σχέση με τη Δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιτροπή υποστηρίζει την άποψη ότι θα πρέπει να υπάρξουν ευρείας κλίμακας συζητήσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Κατά τη γνώμη της αυτό θα πρέπει να επεκταθεί στα ενδιαφερόμενα μέρη στις υποψήφιες χώρες. Όπου υπάρχουν θέματα που αφορούν την κοινωνία των πολιτών ένα κύριο ζήτημα είναι η επίσημη δέσμευσή της στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η νομική βάση που θα μπορούσε να προβλεφθεί γι' αυτή.

Από τα τέσσερα ουσιαστικά ζητήματα για συζήτηση – καθορισμός αρμοδιοτήτων, καθεστώς του Χάρτη, απλοποίηση των Συνθηκών και ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων – μόνον τα πρώτα τρία αφορούν ειδικότερα την επιτροπή:

- 1) Ζητήματα που σχετίζονται με την απασχόληση και τις κοινωνικές υποθέσεις επί του παρόντος αποτελούν καταμερισμένη αρμοδιότητα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών και θεωρείται ότι θα πρέπει να παραμείνουν έτσι.
- 2) Θα ήταν χρήσιμο για την ανάπτυξη των κοινωνικών δικαιωμάτων ο Χάρτης να είχε δεσμευτικό χαρακτήρα για τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 3) Πριν τη Νίκαια η επιτροπή ζήτησε να περιληφθούν στις Συνθήκες αναφορές στον αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και σε ορισμένες βασικές συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών και της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO). Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απλοποίησης. Αυτή η διαδικασία θα μπορούσε επίσης να αποσαφηνίσει τη σχέση μεταξύ διαφόρων στόχων της Ένωσης, για παράδειγμα μεταξύ της οικονομικής πολιτικής της και της κοινωνικής πολιτικής της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να περιλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

1. ζητεί όπως ένα όργανο τύπου «συνέλευσης», στο οποίο θα συμμετέχουν στενά οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών, διατυπώσει προτάσεις ενόψει της προσεχούς ΔΔ, και όπως τα κράτη μέλη ενθαρρυνθούν να δημιουργήσουν φόρουμ όπου οι πολίτες διαλέγονται με τα κοινοβούλιά τους για το μέλλον της Ευρώπης·

2. εκφράζει λύπη για το γεγονός ότι η Συνθήκη της Νίκαιας δεν επέκτεινε τη λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία σε όλους τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής, διαγράφει τις εξαιρέσεις βάσει του άρθρου 137(6) της Συνθήκης ΕΚ ή θέτει το Κοινοβούλιο σε ίση βάση με το Συμβούλιο σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από τα άρθρα 13, 42, 138 και 139 της Συνθήκης ΕΚ· ωστόσο εκφράζει ικανοποίηση για το γεγονός ότι αυτό συνέβη σε σχέση με την πρόβλεψη κινήτρων βάσει του άρθρου 13 της Συνθήκης ΕΚ·
3. εκφράζει επίσης λύπη για το γεγονός ότι δεν υπήρξε επέκταση της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, όπως απαιτείται από την αρχή της ισότητας της αμοιβής που αναφέρεται στο άρθρο 141 της Συνθήκης ΕΚ, σε όλα τα ζητήματα της αγοράς εργασίας και για το γεγονός ότι στο άρθρο 137(1) δεν προστέθηκε καμία αναφορά για το συμβιβασμό των οικογενειακών με τις επαγγελματικές υποχρεώσεις τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες·
4. ζητεί να ενισχυθούν οι διατάξεις της Συνθήκης (άρθρο 16) για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, προκειμένου να διασφαλισθεί η επιτυχία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου στο πλαίσιο μιας πλουραλιστικής οικονομίας·
5. ζητεί όπως οι μελλοντικές προτάσεις για τροποποίηση των Συνθηκών επανορθώσουν τις ελλείψεις αυτές·
6. ζητεί η συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης να περιλάβει το ζήτημα της πρόβλεψης νομικής βάσης για τη δέσμευση της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων· ως εκ τούτου ζητεί την ευρύτερη δυνατή διαβούλευση επί του θέματος αυτού, τόσο εντός της ΕΕ όσο και εντός των υποψηφίων χωρών·
7. παραπέμπει στο άρθρο 128 της ΣΕΚ ως νομική βάση για την ανοικτή μέθοδο συντονισμού στην πολιτική απασχόλησης και τονίζει την ανάγκη να προστεθεί στη Συνθήκη ανάλογη νομική βάση για την πολιτική κοινωνικής προστασίας·
8. πιστεύει ότι ένας επακριβέστερος καθορισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, που θα εκφράζει την αρχή της επικουρικότητας, πρέπει να περιλαμβάνει αφενός ένα στοιχείο ευελιξίας και αφετέρου έναν αριθμό καταμερισμένων αρμοδιοτήτων, και ότι όσον αφορά την απασχόληση και τις κοινωνικές υποθέσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται όλα τα υφιστάμενα κοινοτικά μέτρα: νομοθεσία, η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, ο κοινωνικός διάλογος, τα διαρθρωτικά ταμεία, τα προγράμματα στήριξης, η προσέγγιση της ολοκληρωμένης πολιτικής, η ανάλυση και η έρευνα· κρίνει ότι, ως φορέας της ευρωπαϊκής νομοθετικής εξουσίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να συμμετέχει πλήρως στο σύνολο των συγκεκριμένων πολιτικών διαδικασιών και μέσων·
9. εκφράζει τη λύπη του διότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν συμπεριελήφθη στις Συνθήκες· ζητεί ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος εγκρίθηκε επίσημα στη Νίκαια να έχει δεσμευτικό χαρακτήρα για τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τα κράτη μέλη στην εφαρμογή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης· θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της προσεχούς Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

10. ζητεί την αναθεώρηση των Συνθηκών ώστε να περιληφθούν αναφορές στον αναθεωρημένο Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και στις βασικές συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) και των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού η οποία υπεγράφη στις 20 Νοεμβρίου 1989·
11. ζητεί τη διεξαγωγή ετήσιας κοινής συνάντησης των αντιπροσωπειών των επιτροπών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κοινοβουλίων των κρατών μελών, των κοινοβουλίων των υποψηφίων προς ένταξη χωρών και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

25 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ
προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2001/2022 (INI)

Συντάκτρια γνωμοδότησης: María Rodríguez Ramos

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. María Rodríguez Ramos.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 21 και 27 Μαρτίου και 24 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία ως άνω συνεδρίαση, η επιτροπή ενέκρινε ομόφωνα τα κατωτέρω συμπεράσματα.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf, πρόεδρος· Joseph Daul, αντιπρόεδρος· Vincenzo Lavarra, αντιπρόεδρος· Georges Garot, συντάκτης γνωμοδότησης, αναπλ. María Rodríguez Ramos· Gordon J. Adam, Danielle Auroi, Αλέξανδρος Μπαλτάς (αναπλ. Bernard Poignant), António Campos, Giorgio Celli, Michl Ebner, Jonathan Evans (αναπλ. Elisabeth Jeggle), Anne Ferreira (αναπλ. Michel J.M. Dary), Christel Fiebigier, Lutz Goepel, Willi Görlach, María Izquierdo Rojo, Salvador Jové Peres, Hedwig Keppelhoff-Wiechert, Δημήτριος Κουλουριάνος, Albert Jan Maat, Xaver Mayer, Jan Mulder (αναπλ. Giovanni Procacci), James Nicholson (αναπλ. Francesco Fiori), Neil Parish, Mikko Pesälä, Agnes Schierhuber, Struan Stevenson, Robert William Sturdy.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

1. Η Συνθήκη της Νίκαιας και η Κοινή Γεωργική Πολιτική

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, ενώ είχε ως πρωταρχικό στόχο της την προσαρμογή των θεσμικών οργάνων στην πρόκληση της διεύρυνσης, δεν κατάφερε να δώσει απάντηση σε τρία ζωτικά ερωτήματα που αφορούσαν τη σύνθεση και το μέγεθος της Επιτροπής, τη διεύρυνση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία και τη νέα στάθμιση των ψήφων.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να είμαστε ικανοποιημένοι που, τελικά, η Διάσκεψη της Νίκαιας κατάφερε μετά από δύσκολες διαπραγματεύσεις να εγκρίνει μία θεσμική μεταρρύθμιση που αφήνει το δρόμο ανοιχτό για τις προσεχείς προσχωρήσεις. Όμως, η συντάκτρια της παρούσας γνωμοδότησης της Επιτροπής Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου θεωρεί ότι αυτό το επίτευγμα κηλιδώνεται από άλλα στοιχεία:

α) Κατ' αρχήν, η διαπραγμάτευση των θεσμικών ζητημάτων είχε ως αποτέλεσμα την απλή και ξεκάθαρη εγκατάλειψη άλλων θεμάτων, όπως ιδίως η γενική επικράτηση της συναπόφασης σε όλα τα θέματα επί των οποίων προβλέπεται τώρα η ειδική πλειοψηφία. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις για να διευρυνθεί η συναπόφαση και στους τομείς της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, της πολιτικής ανταγωνισμού και των εθνικών ενισχύσεων, χωρίς όμως να εγγραφούν ποτέ τα θέματα αυτά στην ημερήσια διάταξη της Διάσκεψης.

β) Η μη καθιέρωση της συναπόφασης στην ΚΓΠ συνιστά μία από τις βασικές εκκρεμότητες που άφησε η Νίκαια, και η οποία διατηρεί έτσι μία αρνητική μεταχείριση της γεωργίας σε σύγκριση με συναφείς τομείς όπως η δημόσια υγεία, η προστασία των καταναλωτών, το περιβάλλον ή η εσωτερική αγορά, στους οποίους ισχύει ήδη η συναπόφαση. Αυτή η διαφοροποίηση είναι τεχνητή, δεν λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη ολοκληρωμένου συστήματος γεωργικών προϊόντων διατροφής στην ΕΕ, αντιτίθεται στη νομική σαφήνεια και, τέλος, συνιστά μόνιμη πηγή θεσμικών διενέξεων (ακόμη και εντός των πλαισίων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κατά την κατανομή των νομοθετικών προτάσεων μεταξύ των διαφόρων επιτροπών για εξέταση επί της ουσίας). Από την άλλη πλευρά, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η αναγνώριση της συναπόφασης στην ΚΓΠ θα αφορούσε μόνο τις νομοθετικές πράξεις της και ότι, συνεπώς, οι διοικητικές και εκτελεστικές πτυχές θα συνέχιζαν, όπως και σήμερα, να εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Επιτροπής, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της επιτροπολογίας.

γ) Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη ότι, σε αντίθεση με ότι κατά καιρούς υποστηρίζει η Επιτροπή, η εισαγωγή της συναπόφασης για το *σύνολο των γεωργικών νομοθετικών πράξεων* δεν θα σήμαινε δυσβάσταχτο φόρτο εργασίας για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι το 1998, ακόμη και με την υποβολή της Ατζέντα 2000, οι γεωργικές πράξεις επί των οποίων κλήθηκε το Κοινοβούλιο να γνωμοδοτήσει ανήλθαν μόνον σε 53. Το 1999 ανήλθαν μόνον σε 28, εκ των οποίων 16 μπορούν να θεωρηθούν ως "*θεμελιώδεις πράξεις*" και 12 ως "*μη θεμελιώδεις πράξεις*". Με τέτοιους αριθμούς επ' ουδενί μπορεί να δικαιολογηθεί μία προηγούμενη, και αναγκαστικά εσφαλμένη, διάκριση όσον αφορά το χαρακτήρα των γεωργικών πράξεων, με στόχο τον επακόλουθο προσδιορισμό δύο παράλληλων διαδικασιών (μιας διαδικασίας διαβούλευσης και μιας

συναπόφασης) ανάλογα με τη φύση κάθε πράξης, με επιπρόσθετο κίνδυνο πρόκλησης συνεχών διενέξεων όσον αφορά το χαρακτηρισμό τους. Ακόμη περισσότερο, υπάρχουν πολυάριθμες νομοθετικές πράξεις (τεχνικές προσαρμογές, παράταση της ισχύος κανονισμών, κλπ.), που θα μπορούσαν να εγκρίνονται συστηματικά κατά την πρώτη ανάγνωση με απλουστευμένη διαδικασία, προκειμένου να αποκλείονται ενδεχόμενες καθυστερήσεις της εφαρμογής τους. Σε τελευταία ανάλυση, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, υπό την ύπατη ιδιότητά του ως εκπροσώπου των λαών της Ευρώπης, πρέπει να επιμείνει για την καθιέρωση της συναπόφασης στο *σύνολο των γεωργικών νομοθετικών πράξεων* κατά την προσεχή Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2004.

δ) Από την άλλη πλευρά, η Συνθήκη της Νίκαιας κατέστησε ακόμη πιο πολύπλοκη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, γεγονός που μπορεί να σημάνει το μπλοκάρισμα των μελλοντικών μεταρρυθμίσεων της ΚΓΠ και, παράλληλα, την αποδυνάμωση των θέσεων της ΕΕ κατά τις γεωργικές διαπραγματεύσεις που διεξάγονται στην ΠΟΕ.

ε) Η κατάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα σοβαρή στο βαθμό που η Διακυβερνητική Διάσκεψη που ολοκληρώθηκε στη Νίκαια κατέστησε σαφείς τις σοβαρές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά το μελλοντικό σχήμα της Ένωσης και επισημοποίησε στην πράξη τη ρήξη του γαλλο-γερμανικού άξονα που είχε ανέκαθεν αποτελέσει την κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής οικοδόμησης.

στ) Τα αποτελέσματα της Νίκαιας δημιούργησαν στους πολίτες την εντύπωση μερικών κρατών που νοιάζονται κυρίως για την απλή κατανομή της εξουσίας στο πλαίσιο των θεσμικών οργάνων, και προκαλούν σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την ικανότητα και την πολιτική βούληση του Συμβουλίου για την επίτευξη των συμφωνιών που είναι απαραίτητες για να προσαρμοστεί η ΚΓΠ στις εντεινόμενες απαιτήσεις των ευρωπαίων πολιτών (που κατέστησαν σαφείς με τη σημερινή κρίση των τρελών αγελάδων) και στις προκλήσεις που θέτουν οι προσχωρήσεις και οι διεξαγόμενες πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Η κατάσταση αυτή διακυβεύει την επιβίωση του ευρωπαϊκού μοντέλου της γεωργίας, που αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, στο πλαίσιο μιας διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Η κατάσταση μετά τη Νίκαια: προς μία Κοινή Γεωργική και Αγροτική Πολιτική με διαδικασίες συναπόφασης

Με βάση τα ανωτέρω, η συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προβλεπόταν από τη *Δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρώπης* που προστέθηκε στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης της Νίκαιας (παράγραφος 3), έπρεπε να λάβει υπόψη το μελλοντικό ρόλο της κοινής γεωργικής και αγροτικής πολιτικής όσον αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, καθώς και τη συμβολή της γεωργίας στην προστασία του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, στην απασχόληση, στη χωροταξία και στην ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων. Από την άλλη πλευρά, η συζήτηση αυτή, που μπορεί να καταλήξει σε επαναπροσδιορισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 5 της προαναφερθείσας Δήλωσης, θα πρέπει να εξασφαλίσει την επιβίωση του υπερεθνικού χαρακτήρα της μελλοντικής γεωργικής και αγροτικής πολιτικής.

Τελικά, το επιζητούμενο είναι να προβεί η προσεχής Διακυβερνητική Διάσκεψη στην

προσαρμογή του γεωργικού κεφαλαίου των Συνθηκών (άρθρα 32 έως 38) κατά τρόπον ώστε, σύμφωνα με τα πορίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου (Δεκέμβριος 1997), να εξασφαλιστεί η επιβίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου στο πλαίσιο της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προς τούτο, θα πρέπει λοιπόν να καθιερώσουν οι Συνθήκες ρητώς τις αρχές της πολυλειτουργικότητας, της βιωσιμότητας και της προφύλαξης, προβλέποντας, ταυτόχρονα, την ειδική στήριξη των μικρών γεωργών και την υποστήριξη των αγαθών και υπηρεσιών δημόσιου συμφέροντος που προσφέρει η γεωργική δραστηριότητα και που δεν είναι ικανή να αμείψει η σημερινή αγορά.

Στο πλαίσιο αυτό, η προσεχής μεταρρύθμιση των Συνθηκών που θα προκύψει από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2004 θα πρέπει απαραίτητως να εισάγει τη διαδικασία συναπόφασης στο γεωργικό τομέα, με στόχο τη βελτίωση και εξασφάλιση της δημοκρατικής νομιμότητας και της διαφάνειας στην Ένωση καθώς και την προσέγγιση των πολιτών των κρατών μελών, όπως ρητώς ορίζει η παράγραφος 6 της *Δήλωσης για το μέλλον της Ένωσης* που έχει περιληφθεί στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης της Νίκαιας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Γεωργίας και Ανάπτυξης της Υπαίθρου καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

Συμπέρασμα 1

Λαμβάνει υπόψη τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που εισήγαγε η Συνθήκη της Νίκαιας, στο βαθμό που ανοίγουν το δρόμο για τις προσεχείς προσχωρήσεις· από την άποψη αυτή, ελπίζει ότι το Συμβούλιο θα επιδείξει συνέπεια και θα εγκρίνει βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα τα μέσα και τα μέτρα που είναι απαραίτητα για να μπορέσει η ΚΓΠ να διασφαλίσει μια βιώσιμη γεωργία ποιότητας, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της υπαίθρου και την οικονομική και κοινωνική συνοχή στο πλαίσιο μιας διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμπέρασμα 2

Φοβάται μήπως η πολυπλοκότητα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που θεσπίστηκε με τη Συνθήκη της Νίκαιας προκαλέσει το μπλοκάρισμα των προσεχών μεταρρυθμίσεων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και, παράλληλα, την αποδυνάμωση των θέσεων της ΕΕ στις γεωργικές διαπραγματεύσεις που διεξάγονται στην ΠΟΕ· καλεί, κατά συνέπεια, τα μέλη του Συμβουλίου να καταδείξουν την πολιτική τους βούληση προκειμένου να φτάσουν στην επίτευξη συμφωνιών που θα επιτρέπουν την υπέρβαση όλων των εμποδίων και θα δίνουν ένα σαφές σήμα στους ευρωπαίους πολίτες ότι μία ανακαινισμένη ΚΓΠ θα εγγυηθεί τα δικαιώματα των καταναλωτών, των παραγωγών και του κόσμου της υπαίθρου γενικά.

Συμπέρασμα 3

Εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι, για άλλη μία φορά, αναβλήθηκε η καθιέρωση της συναπόφασης στα πλαίσια της ΚΓΠ, διατηρώντας μία διακριτική εις βάρος της μεταχείριση σε σύγκριση με συναφείς προς τη γεωργία τομείς (δημόσια υγεία, προστασία των καταναλωτών, περιβάλλον, εσωτερική αγορά) που ήδη χαίρουν της συναπόφασης· μία τεχνητή διαφοροποίηση που αντιβαίνει στη νομική σαφήνεια και συνιστά μόνιμη πηγή τριβών μεταξύ των θεσμικών οργάνων.

Συμπέρασμα 4

Ζητεί να λάβει υπόψη η συζήτηση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προβλέπεται από τη Δήλωση που περιλήφθηκε στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης της Νίκαιας το μελλοντικό ρόλο της κοινής γεωργικής και αγροτικής πολιτικής στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς και τη συμβολή της γεωργίας στην προστασία του περιβάλλοντος και της υπαίθρου, στην απασχόληση και τη χωροταξία, και στην ποιότητα και ασφάλεια των τροφίμων· θεωρεί απαραίτητο το να μην αποβεί εις βάρος του υπερεθνικού χαρακτήρα της εν λόγω πολιτικής η νέα οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών που θα προκύψει από τη συζήτηση αυτή.

Συμπέρασμα 5

Ζητεί όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι αρμόδιες επιτροπές του εμπλακούν ενεργά τόσο στη διαδικασία που αρχίζει μετά από τις αποφάσεις της Διάσκεψης της Νίκαιας όσο και στις προγραμματισθείσες διαβουλεύσεις για μια νέα ευρωπαϊκή Συνθήκη· σε ό,τι αφορά τη διαδικασία, ζητεί όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Επιτροπή της ΕΕ και οι υποψήφιοι προς ένταξη χώρες αρχίσουν τη σχετική συζήτηση το συντομότερο δυνατό στο πλαίσιο της Συνέλευσης· επισημαίνει στο πλαίσιο αυτό ότι στους εταίρους θα πρέπει να αποσαφηνισθεί εγκαίρως εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το περιεχόμενο της συζήτησης, η αδήριτη ανάγκη της πλήρους συναπόφασης του Κοινοβουλίου σε θέματα που θίγουν όλον τον αγροτικό τομέα, από την αναθεώρηση των άρθρων 32 έως 38 της Συνθήκης ΕΕ έως έναν επίκαιρο ορισμό του ευρωπαϊκού αγροτικού μοντέλου.

Συμπέρασμα 6

Κρίνει απαραίτητο, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων των καταναλωτών, των παραγωγών και του κόσμου της υπαίθρου γενικά, το να προβεί η προσεχής Διακυβερνητική Διάσκεψη στην προσαρμογή του γεωργικού κεφαλαίου των Συνθηκών (άρθρα 32 έως 38) κατά τρόπον ώστε να εξασφαλιστεί η επιβίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου στο πλαίσιο της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στα Πορίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου (Δεκέμβριος 1997).

Συμπέρασμα 7

Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί ότι η προσεχής μεταρρύθμιση των Συνθηκών πρέπει να χρησιμεύσει για να καταξιώσει τις αρχές της πολυλειτουργικότητας, της βιωσιμότητας και της προφύλαξης, οι οποίες συνιστούν τη βάση του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου, και για να εκπονηθεί επαρκές πλαίσιο για την ειδική στήριξη των μικρών γεωργών και των αγαθών και υπηρεσιών δημόσιου συμφέροντος που προσφέρει η γεωργική δραστηριότητα και αδυνατεί να αμείψει η σημερινή οργάνωση της αγοράς.

Συμπέρασμα 8

Θεωρεί σημαντική, στην προοπτική αυτή, μια εκ βαθέων αναδιάρθρωση του προϋπολογισμού της ΚΓΠ έτσι ώστε η ανάπτυξη της υπαίθρου να αναδειχθεί σε θεμελιώδη και πρωταρχικό πυλώνα της απαραίτητης μεταρρύθμισης της γεωργικής πολιτικής.

Συμπέρασμα 9

Απαιτεί, επ' ευκαιρία της προσεχούς μεταρρύθμισης των Συνθηκών που θα προκύψει από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2004, η διαδικασία της συναπόφασης και η πλήρης αρμοδιότητα επί του προϋπολογισμού να εφαρμοσθούν στο σύνολο των γεωργικών νομοθετικών πράξεων, με στόχο τη βελτίωση και εξασφάλιση της δημοκρατικής νομιμότητας και της διαφάνειας στην Ένωση και την προσέγγιση των πολιτών των κρατών μελών, ως ορίζεται ρητώς στη Δήλωση για το μέλλον της Ένωσης που περιλήφθηκε στην Τελική Πράξη της Διάσκεψης της Νίκαιας.

24 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Brigitte Langenhagen

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 6 Μαρτίου 2001, η Επιτροπή Αλιείας όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. Brigitte Langenhagen.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 21 Μαρτίου και 24 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε ομόφωνα τα κατωτέρω συμπεράσματα.

Ήταν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Daniel Varela Suanzes-Carpegna, πρόεδρος· Rosa Miguélez Ramos και Hugues Martin, αντιπρόεδροι· Brigitte Langenhagen, συντάκτρια γνωμοδότησης· Elspeth Attwooll, Arlindo Cunha, Pat the Cope Gallagher, Michael John Holmes (αναπλ. Nigel Paul Farage σύμφωνα με το άρθρο 166, παράγραφος 3 του Κανονισμού), Ian Stewart Hudghton, Giorgio Lisi (αναπλ. Antonio Tajani), John Joseph McCartin (αναπλ. Carmen Fraga Estévez), Patricia McKenna, James Nicholson, Bernard Poignant και Catherine Stihler.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη που οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών πραγματοποίησαν στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000, αποφάσισε μια σειρά από σημαντικές για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταρρυθμίσεις, ειδικά σε ό,τι αφορά τα θεσμικά ζητήματα που θα επιτρέψουν τη μελλοντική διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με νέα κράτη μέλη.

Καρπός αυτής της Διακυβερνητικής Διάσκεψης είναι οι διατάξεις τις οποίες μπορούμε να αποκαλέσουμε "Συνθήκη της Νίκαιας", ένα κείμενο που υπεγράφη από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών μελών στις 26 Φεβρουαρίου 2001 και για το οποίο έχει ξεκινήσει η διαδικασία επικύρωσης σε όλα τα κράτη μέλη.

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη της Νίκαιας είχε μια περιορισμένη ημερήσια διάταξη, εστιασμένη στην απαραίτητη μεταρρύθμιση των κοινοτικών οργάνων προκειμένου να αντιμετωπισθεί με ικανοποιητικό τρόπο η μελλοντική διεύρυνση της Ένωσης, ενώ αφέθηκαν για αργότερα η συνολική μεταρρύθμιση των υπαρχουσών κοινοτικών πολιτικών, η αναθεώρηση του κοινοτικού νομικού πλαισίου και του συστήματος κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ Ένωσης και κρατών μελών.

Υπό το πρίσμα αυτό, η Συνθήκη της Νίκαιας μπορεί να θεωρηθεί απλώς σαν ένα παραπάνω βήμα στην εξελικτική πορεία της οικοδόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια δυναμική διεργασία σε συνεχή εξέλιξη από τη Συνθήκη της Ρώμης μέχρι τις μέρες μας.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την κατάσταση και δεδομένου ότι τα ζητήματα που έθιγε η γνωμοδότηση που η Επιτροπή Αλιείας είχε εκδώσει πριν από την πραγματοποίηση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, δεν εξετάστηκαν στη Νίκαια, η Επιτροπή Αλιείας, εφόσον δεν αλλάζουν οι περιστάσεις, διατηρεί τις θέσεις που είχε διατυπώσει σε εκείνη τη γνωμοδότηση¹ προκειμένου αυτές να εξεταστούν στη διάρκεια της νέας διεργασίας που θα οδηγήσει στη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 2004 και της οποίας πρώτη προπαρασκευαστική φάση είναι το επόμενο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που θα συνεδριάσει στο Γκέτεμποργκ της Σουηδίας φέτος τον Ιούνιο. Οι θέσεις της Επιτροπής Αλιείας σε αυτή τη νέα συντακτική φάση μπορούν να ανακεφαλαιωθούν ως εξής:

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΝΟΨΕΙ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ 2004

A. Ειδική μνεία στις ιδρυτικές Συνθήκες

Θεωρούμε πρέπον να ασχοληθούν εκτενέστερα οι ιδρυτικές Συνθήκες με μια από τις λίγες υπάρχουσες κοινοτικές τομεακές πολιτικές, διότι έστω κι αν στις αρχές μπορούσε η αλιεία να θεωρείται παράρτημα της γεωργίας, σήμερα πλέον αποτελεί μια ευρέως ανεπτυγμένη χωριστή τομεακή πολιτική, οπότε και η νέα Συνθήκη θα πρέπει να περιλάβει ένα ειδικό κεφάλαιο "περί αλιείας", που θα καθορίζει τους στόχους της κοινής αλιευτικής πολιτικής και τις νομοθετικές

¹ A5-018/2000.

διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται για την επίτευξή τους.

B. Διαδικασία λήψης αποφάσεων

Αφού η αλιευτική πολιτική είναι ένας από τους λίγους πραγματικά κοινοτικούς οικονομικούς τομείς όπου το βάρος των κυριότερων αποφάσεων το φέρουν τα όργανα της Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως ανώτατος εκπρόσωπος των πολιτών και στο πλαίσιο της άσκησης των ελεγκτικών του αρμοδιοτήτων επί της εκτελεστικής εξουσίας, είτε αυτή είναι το Συμβούλιο είτε είναι η Επιτροπή, στο ιδιόρρυθμο κοινοτικό θεσμικό σύστημα, θεωρεί ότι πρέπει να μπορεί να επεμβαίνει με ουσιαστικότερο τρόπο από ό,τι με την απλή γνωμοδότηση στην οποία σήμερα οφείλει να αρκείται για τον καθορισμό των κυριότερων ζητημάτων που αφορούν την αλιευτική πολιτική.

Η Επιτροπή Αλιείας θεωρεί ότι, κατά κανόνα, στα ζητήματα που αφορούν τις γενικές γραμμές δράσης της κοινής αλιευτικής πολιτικής και τους βασικούς κανονισμούς των διαφόρων τομέων: οργάνωση αγορών, διατήρηση και διαχείριση αποθεμάτων, καθεστώς ελέγχου, τεχνικά μέτρα διατήρησης και μηχανισμούς διαρθρωτικής πολιτικής, πρέπει να ισχύει η διαδικασία της συναπόφασης ή άλλη ισοδύναμη που θα οριστεί κατά τις μελλοντικές μεταρρυθμίσεις των Συνθηκών, αλλά που εν πάση περιπτώσει θα εγγυάται στο Κοινοβούλιο ένα πραγματικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα νομικά εκείνα κείμενα που έχουν θεμελιώδη σημασία.

Γ. Διεθνείς αλιευτικές συμφωνίες

Στις αρχές της προηγούμενης κοινοβουλευτικής θητείας, το Κοινοβούλιο ήταν μπροστά σε μια πολιτική τετελεσμένων γεγονότων: εκαλείτο να γνωμοδοτήσει επί ενός κειμένου, που εν γένει ήταν ένα πρωτόκολλο ανανέωσης μιας παλαιότερης συμφωνίας, την οποία μονομερώς είχε διαπραγματευθεί η Επιτροπή δυνάμει εντολής του Συμβουλίου, και που συχνά ήταν ήδη σε εφαρμογή κατά τη στιγμή της διαβίβασης του κειμένου του πρωτοκόλλου στο Κοινοβούλιο για γνωμοδότηση, μια γνωμοδότηση που γι' αυτό το λόγο είχε χαρακτήρα απλής τυπικής διαδικασίας.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1996, το Κοινοβούλιο, η Επιτροπή και το Συμβούλιο υπέγραψαν μια κοινή δήλωση περί βελτιωμένης ενημέρωσης της αρμόδιας επί του προϋπολογισμού αρχής σχετικά με τις αλιευτικές συμφωνίες¹. Το έγγραφο αυτό όριζε ειδικότερα ότι η Επιτροπή θα ενημερώνει "τακτικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσω των κοινοβουλευτικών επιτροπών αυτού του τελευταίου σχετικά με την προπαρασκευή και την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών επιπτώσεων" και ότι "κάθε τρίμηνο η Επιτροπή θα παρέχει στην αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή λεπτομερείς πληροφορίες για την εφαρμογή των τρεχουσών συμφωνιών και για τις δημοσιονομικές προβλέψεις που αφορούν το υπόλοιπο διάστημα του έτους".

Στις 5 Ιουλίου 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή κατέληξαν σε μια

¹ ΕΕ C 20 της 20.01.1997, σελ. 109.

συμφωνία-πλαίσιο¹ που ρυθμίζει τα των σχέσεων των δυο οργάνων μεταξύ τους και της οποίας το δεύτερο παράρτημα περιέχει "διατάξεις σχετικά με τη διαβίβαση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πληροφοριών περί των αλιευτικών συμφωνιών και περί της διεύρυνσης και της συμμετοχής του Κοινοβουλίου σε αυτά", που κατ' αρχήν επαναλαμβάνουν τις διατάξεις που είχαν συμφωνηθεί το 1996.

Δυνάμει αυτών των διατάξεων, η Επιτροπή Αλιείας πέτυχε μια αισθητά βελτιωμένη πληροφόρηση επί των δημοσιονομικών πτυχών των συμφωνιών που προσδιορίζονται στη δήλωση, καθώς και τη διαβίβαση κάποιων στοιχείων για τη χρήση των αλιευτικών δικαιωμάτων. Η Επιτροπή διαβιβάζει αμέσως αλλά ανεπισήμως τα κείμενα των αλιευτικών πρωτοκόλλων, έτσι όπως έχουν συμφωνηθεί κατά τις διαπραγματεύσεις, πράγμα που επιτρέπει στο Κοινοβούλιο να εκδίδει τη γνωμοδότησή του πριν από την πληρωμή της πρώτης δόσης της προβλεπόμενης από το πρωτόκολλο οικονομικής αντιστάθμισης.

Τον τελευταίο καιρό, ο μηχανισμός αυτός, που λειτουργούσε ικανοποιητικά, παρουσιάζει πολλές δυσκολίες. Δυστυχώς, πρόσφατα οι καθυστερήσεις στην εκ μέρους της Επιτροπής έγκριση των σχετικών νομοθετικών προτάσεων ρίχνουν μια σκιά σε αυτή τη βελτίωση.

Ως προς την επιρροή που το Κοινοβούλιο ασκεί στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πεδίο των διεθνών συμφωνιών, μπορούμε να πούμε ότι το Κοινοβούλιο ανέπτυξε μια έντονη δραστηριότητα στο νομικό και στο πολιτικό πεδίο, με σκοπό να επιτύχει την καθιέρωση της διαδικασίας σύμφωνης γνώμης για την έγκριση των διεθνών αλιευτικών συμφωνιών, ως του καταλληλότερου μηχανισμού για έναν δικό του πραγματικό αποφασιστικό ρόλο στη σύναψη αυτών των συμφωνιών.

Δ. Διεθνείς οργανισμοί

Άλλο ζήτημα σχετιζόμενο με την εξωτερική δράση στον αλιευτικό τομέα, όπου επίσης η κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική για το Κοινοβούλιο, είναι η θέση του Κοινοβουλίου έναντι των διεθνών οργανισμών περιφερειακού χαρακτήρα όπως η Γενική Επιτροπή Αλιείας Μεσογείου (CGPM), ο Οργανισμός Αλιείας Βορειοανατολικού Ατλαντικού (NAFO/OPANO), η Διεθνής Επιτροπή Διατήρησης Τόνου Ατλαντικού (ICCAT), που αποκτούν όλο και πιο πρωταγωνιστικό ρόλο στον τομέα της διατήρησης και της ορθολογικής εκμετάλλευσης των ιχθυοποθεμάτων στον κόσμο. Η από 5 Ιουλίου 2000 συμφωνία-πλαίσιο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Επιτροπής επαναλαμβάνει τα όσα προέβλεπε ο κώδικας δεοντολογίας της 15ης Μαΐου 1995, περί καλύτερης ενημέρωσης σχετικά με την εξέλιξη των εργασιών και τις αποφάσεις αυτών των σημαντικών οργανισμών, μια και πολλές πτυχές αυτών των αποφάσεων πρέπει υποχρεωτικά να ενσωματώνονται στο κοινοτικό δίκαιο και επηρεάζουν την κοινή αλιευτική πολιτική.

Η Επιτροπή διευκολύνει τη συμμετοχή ευρωβουλευτών ως παρατηρητών στις αντιπροσωπεΐες της Κοινότητας που συμμετέχουν σε διαπραγματεύσεις για διεθνείς συμφωνίες, όμως σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπει την απ' ευθείας συμμετοχή των ευρωβουλευτών στις συνεδριάσεις, εκεί όπου πραγματικά γίνονται οι διαπραγματεύσεις

¹ C5-0349/2000.

για τις αποφάσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Αλιείας καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

1. το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θεωρεί λυπηρό το ότι στη Συνθήκη της Νίκαιας δεν συμπεριελήφθη κανένα ειδικό κεφάλαιο για την αλιεία, κατ' αντιστοιχία προς τη σημασία και το βαθμό ανάπτυξης μιας από τις λίγες κοινές πολιτικές της Ένωσης, ένα κεφάλαιο που θα όριζε τους στόχους, τις βασικές αρχές και τις νομικές διαδικασίες εφαρμογής της αλιευτικής πολιτικής·
2. η αλλαγή του ρόλου του Κοινοβουλίου από απλό παρατηρητή σε πραγματικό πρωταγωνιστή στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων, απαιτεί μια αλλαγή διαδικασιών, ώστε η διαδικασία απλής γνωμοδότησης του Κοινοβουλίου επί των θεμάτων αυτού του τομέα να μην αποτελεί πλέον το γενικό κανόνα. Θα πρέπει να θεσπιστεί άλλη διαδικασία, όπως η της συναπόφασης, βάσει της οποίας το Κοινοβούλιο θα πρωταγωνιστεί στη διαμόρφωση των βασικών αποφάσεων·
3. προς τον σκοπό αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι έχει κινηθεί η διαδικασία αναθεώρησης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, θα ήταν σκόπιμο, βάσει του άρθρου 308 της Συνθήκης, να ενταχθεί η κοινοτική αλιευτική πολιτική στη διαδικασία συναπόφασης·
4. σε επίπεδο διεθνούς αλιευτικής πολιτικής, πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος του Κοινοβουλίου και γι' αυτό θα πρέπει να απαιτήσουμε την εφαρμογή της διαδικασίας της σύμφωνης γνώμης για όλες τις διεθνείς αλιευτικές συμφωνίες που συνάπτονται·
5. θα πρέπει να εξεταστούν από κοινού με την Επιτροπή οι καταλληλότερες λύσεις προκειμένου οι ευρωβουλευτές να συμμετέχουν πραγματικά τόσο στις εργασίες των οργάνων που λαμβάνουν τις αποφάσεις εντός των αρμοδίων επί αλιευτικών θεμάτων διεθνών οργανισμών περιφερειακού χαρακτήρα όσο και στις διαπραγματεύσεις της Ένωσης για τη σύναψη διεθνών αλιευτικών συμφωνιών·
6. απαιτεί όπως κατά τις προκαταρκτικές συζητήσεις για μια νέα ΔΔ εξετασθεί η κοινή αλιευτική πολιτική λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο του τομέα της αλιείας στην προστασία του περιβάλλοντος, τον περιφερειακό σχεδιασμό, στη συμβολή του τομέα της αλιείας στην επισιτιστική ασφάλεια και στην οικονομική και κοινωνική συνοχή των από την αλιεία εξαρτωμένων περιοχών· η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών δεν επιτρέπεται να εμποδίζει τον υπερεθνικό χαρακτήρα της κοινής αλιευτικής πολιτικής.

25 Απριλίου 2001

**ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΝΕΟΤΗΤΑΣ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Barbara O'Toole

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 6 Μαρτίου 2001, η Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. Barbara O'Toole.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 10 Απριλίου και 24-25 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε τα κατωτέρω συμπεράσματα με 24 ψήφους υπέρ, και 3 ψήφους κατά.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Vasco Graça Moura, ασκών την προεδρία· Giorgio Ruffolo, αντιπρόεδρος· Ulpu Iivari, αντιπρόεδρος· Barbara O'Toole, εισηγήτρια· Pedro Ole Andreasen, Aparicio Sánchez, Rolf Berend (αναπλ. Mónica Ridruejo), Thierry de La Perriere, Raina A. Mercedes Echerer, Lissy Gröner, Cristina Gutiérrez Cortines (αναπλ. Vittorio Sgarbi), Christopher Heaton-Harris, Ruth Hieronymi, Timothy Kirkhope (αναπλ. Giuseppe Gargani), Maria Martens, Mario Mauro, Pietro-Paolo Mennea, Doris Pack, Roy Perry, Martine Roure, Dana Rosemary Scallon (αναπλ. Christine de Veyrac), The Earl of Stockton (αναπλ. Sabine Zissener), Kathleen Van Brempt, Luckas Vander Taelen, Eurig Wyn, Theresa Zabell, Μυρσίνη Ζορμπά (αναπλ. Phillip Whitehead).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στη γνωμοδότηση της σχετικά με την έκθεση της Επιτροπής Συνταγματικών Υποθέσεων, η οποία εκπονήθηκε πριν από την Διακυβερνητική Διάσκεψη¹ η επιτροπή ζητεί την περαιτέρω εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μία σειρά τομέων. Η συντάκτριά σας, η οποία χρησιμοποίησε την προαναφερθείσα γνωμοδότηση ως αφετηρία για την προετοιμασία της γνωμοδότησης της επιτροπής σχετικά με τα αποτελέσματα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, το σχέδιο της Συνθήκης της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξακολουθεί να είναι πεπεισμένη ότι η επίτευξη προόδου σε αυτούς τους τομείς αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχία της διεύρυνσης.

Ενημέρωση και επικοινωνία: Τόσο η επιτροπή όσο και το Κοινοβούλιο ως σύνολο² - έχουν επανειλημμένα επιστήσει την προσοχή στην ανάγκη ανάπτυξης μιας γενικής πολιτικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, η οποία θα βασίζεται στην πολυφωνία και τον σεβασμό της πολιτισμικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας και θα διασφαλίζει την πληροφόρηση των Ευρωπαίων πολιτών σχετικά με όλες τις πτυχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μία επιτυχημένη πολιτική σε αυτόν τον τομέα θα προωθούσε την διεξαγωγή ενημερωμένης δημόσιας συζήτησης σχετικά με την μελλοντική εξέλιξη της Ένωσης και των πολιτικών της, και, επιπλέον, θα ενίσχυε τον δημοκρατικό χαρακτήρα των θεσμικών οργάνων της και θα ενθάρρυνε την ενεργό συμμετοχή στον πολιτικό βίο, η οποία αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δημοκρατίας: οι νέοι – οι οποίοι, συχνά, δεν ενδιαφέρονται για τις «θεσμικές» πολιτικές – αποτελούν μία ιδιαίτερα σημαντική ομάδα-στόχο της πολιτικής αυτής. Όσον αφορά το ζήτημα της ενίσχυσης της διαφάνειας και της εξωστρέφειας, το Συμβούλιο θα μπορούσε να δώσει το καλό παράδειγμα, δημοσιεύοντας πλήρη στοιχεία σχετικά με τον τρόπο που ψηφίζουν τα επιμέρους κράτη μέλη και επιτρέποντας την ελεύθερη πρόσβαση του κοινού στις συνεδριάσεις του. Δεδομένου ότι η Ένωση πρόκειται σύντομα να διευρυνθεί και να συμπεριλάβει κοινωνίες οι οποίες μόλις πρόσφατα απελευθερώθηκαν από τα απολυταρχικά καθεστώτα που τις κυβερνούσαν επί δεκαετίες, η ύπαρξη μεγαλύτερης διαφάνειας εντός της Ένωσης και η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής στρατηγικής ενημέρωσης και επικοινωνίας θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ζητήματα υψίστης προτεραιότητας.

Μέσα Ενημέρωσης: Το άρθρο 157 παράγραφος 3 της Συνθήκης του Άμστερνταμ προβλέπει ότι οι αποφάσεις στον τομέα αυτόν λαμβάνονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία κατόπιν *διαβούλευσης* με το Κοινοβούλιο: αυτή ήταν, εξάλλου, και η διαδικασία μέσω της οποίας εγκρίθηκε το πρόγραμμα MEDIA PLUS. Στο πλαίσιο τη Διακυβερνητικής Διάσκεψης επιτεύχθηκε η καθιέρωση της *συναπόφασης* σε αυτόν τον τομέα, πράγμα που αποτελεί ευπρόσδεκτο βήμα προς την κατεύθυνση του δημοκρατικού ελέγχου σε έναν σημαντικό τομέα δραστηριότητας της επιτροπής.

Πολιτισμός: Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε το 1997 για την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων σχετικά με το σχέδιο της Συνθήκης του Άμστερνταμ, η επιτροπή είχε εκφράσει την δυσaréσκειά της για το γεγονός ότι δεν καθιερώθηκε η εφαρμογή ειδικής πλειοψηφίας

¹ A5-0086/2000.

² Με πιο πρόσφατο παράδειγμα το ψήφισμά του B5-0174/2001 σχετικά με την στρατηγική ενημέρωσης και επικοινωνίας της ΕΕ (Πρακτικά 14 Μαρτίου 2001).

στον τομέα του πολιτισμού και είχε προβλέψει ότι η ανάγκη επίτευξης ομοφωνίας στο Συμβούλιο θα παρεμπόδιζε την θέσπιση μέτρων στον τομέα αυτόν³. Η δυσκολία με την οποία εγκρίθηκε τελικά το πρόγραμμα πλαίσιο Πολιτισμός 2000 επαλήθευσε την πρόβλεψη αυτή. Με βάση τα προαναφερθέντα, η επιτροπή ζήτησε για άλλη μια φορά, στο πλαίσιο της γνωμοδότησής της για την ΔΚΔ 2000, να πραγματοποιηθεί στον τομέα αυτόν μετάβαση από την ομοφωνία στην ειδική πλειοψηφία. Είναι εξαιρετικά λυπηρό το γεγονός ότι το αίτημα του Κοινοβουλίου για τροποποίηση του άρθρου 151 παράγραφος 5, με στόχο την καθιέρωση του συστήματος ειδικής πλειοψηφίας στο Συμβούλιο αγνοήθηκε.

Αθλητισμός: Αν και ο αθλητισμός προστέθηκε στον τίτλο της μόλις το 1999, η επιτροπή τον θεωρούσε από καιρό έναν από τους τομείς αρμοδιότητάς της, ενώ, ανέκαθεν, τόνιζε τη σημασία του για την υγεία, την εκπαίδευση και την κοινωνία. Έχει δε ζητήσει επανειλημμένα να δημιουργηθεί νομική βάση που να επιτρέπει στην Κοινότητα να αναπτύξει δράση στον τομέα αυτό – με πιο πρόσφατο παράδειγμα τη γνωμοδότηση της σχετικά με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ΣΥΝΤ. Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ ενσωματώθηκε μια Δήλωση για τον αθλητισμό και η Συνθήκη της Νίκαιας περιλαμβάνει σχετικό παράρτημα (παράρτημα IV), χωρίς, ωστόσο, οι αναφορές αυτές να αποτελούν νομική βάση για την ανάληψη κοινοτικής δράσης.

Παιδεία: Η Διακυβερνητική Διάσκεψη δεν προέβη σε καμία τροποποίηση του άρθρου 149 της Συνθήκης. Το γεγονός αυτό είναι απογοητευτικό, δεδομένου ότι μία ρητή αναφορά στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου θα τόνιζε την ανάγκη να θεσπιστούν από κοινού καθορισμένα σημεία αναφοράς – ώστε να μπορεί να γίνεται σύγκριση μεταξύ διαφορετικών εθνικών και περιφερειακών συστημάτων (συγκριτική αξιολόγηση) – να προωθηθεί η ανταλλαγή εμπειριών και να ενθαρρυνθεί η διάδοση των βέλτιστων πρακτικών.

Θεσμικά θέματα και διαδικασία «μετά τη Νίκαια»: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι το μοναδικό δημοκρατικά εκλεγμένο θεσμικό όργανο της Ένωσης, γεγονός που του δίνει το δικαίωμα να διαδραματίζει πολύ σημαντικότερο ρόλο από την απλή άσκηση αρμοδιοτήτων συμβουλευτικού χαρακτήρα, καθώς και να συμμετάσχει πιο ενεργά στις μελλοντικές διακυβερνητικές διασκέψεις από όσο ήταν δυνατόν στο πλαίσιο της διαδικασίας που κατέληξε στη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας.

Η Συνθήκη της Νίκαιας περιλαμβάνει μία Δήλωση η οποία θα αποτελέσει την αφετηρία μιας διεξοδικής και ευρείας συζήτησης σχετικά με «την μελλοντική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Η σουηδική και η βελγική Προεδρία θα ανοίξουν τη συζήτηση στο πλαίσιο της οποίας θα ακουστούν οι απόψεις εκπροσώπων των εθνικών κοινοβουλίων και της κοινής γνώμης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και στην οποία θα συμμετάσχουν και οι υποψήφιοι προς ένταξη χώρες. Τον Ιούνιο του 2001 θα υποβληθεί έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Göteborg, και τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα υιοθετήσει, κατά τη σύνοδό του στο Laeken δήλωση σχετικά με τη συνέχεια της διαδικασίας. Ένα από τα τέσσερα κύρια θέματα της συζήτησης αυτής θα είναι ο τρόπος με τον οποίο «θα πραγματοποιηθεί και, εν συνεχεία, θα διατηρηθεί η ακριβέστερη οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών, η οποία θα συνάδει προς την αρχή της επικουρικότητας».

³ A4-0347/1997.

Το ζήτημα αυτό έχει για την επιτροπή μας καίρια σημασία. Η ακριβέστερη οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών θα καθιστούσε περιττή τη λήψη αποφάσεων με ομοφωνία στο Συμβούλιο στον τομέα της πολιτικής για τον πολιτισμό και θα επέφερε την άρση του κυριότερου εμποδίου για τη διαμόρφωση μιας δυναμικότερης πολιτικής στον τομέα αυτό σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ, ταυτόχρονα, θα αποτελούσε συνταγματική εγγύηση για τον σεβασμό της πολιτιστικής ταυτότητας των κρατών μελών. Η ακριβέστερη οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων θα άνοιγε, επιπλέον, τον δρόμο για την δημιουργία ενός αυθεντικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου και, ταυτόχρονα, θα συνέβαλλε στην αναγνώριση και διατήρηση της ευθύνης των τοπικών, περιφερειακών και εθνικών κυβερνήσεων για τα εκπαιδευτικά συστήματα σε αυτά τα επίπεδα.

Δεδομένου ότι η επιτυχία της διεύρυνσης προϋποθέτει περαιτέρω μεταρρυθμίσεις του θεσμικού συστήματος της Ένωσης, είναι αναγκαίο μέχρι τα τέλη του 2003 να έχει επιτελεσθεί ουσιαστική πρόοδος σε αυτόν τον τομέα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Πολιτισμού, Νεότητας, Παιδείας, Μέσων Ενημέρωσης και Αθλητισμού καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

1. επαναλαμβάνει την πεποίθησή του ότι μια ευρωπαϊκή πολιτική ενημέρωσης και επικοινωνίας η οποία θα βασίζεται στις αρχές της πολυφωνίας, της εξωστρέφειας και της ποικιλομορφίας θα ενίσχυε τον δημόσιο διάλογο και θα έπειθε την κοινή γνώμη – και ιδίως τους νέους – για τα οφέλη της ευρωπαϊκής συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕ· φρονεί ότι οι βασικές αρχές της πολιτικής ενημέρωσης της ΕΕ πρέπει να είναι η αποκεντρωμένη εφαρμογή της, ο συντονισμός (ιδίως των εργασιών της Επιτροπής και του Κοινοβουλίου), ο καθορισμός συγκεκριμένων στόχων, και η βέλτιστη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας· εξακολουθεί να πιστεύει ότι η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των υποψηφίων χωρών στον τομέα της πολιτικής ενημέρωσης και επικοινωνιών θα συνέβαλε στη διασφάλιση της επιτυχίας των μελλοντικών διευρύνσεων· καλεί, επιπλέον, την Επιτροπή να προτείνει ένα πολυετές πρόγραμμα ενημέρωσης·
2. χαιρετίζει την επέκταση της ειδικής πλειοψηφίας, ιδίως στα μέτρα που αποσκοπούν στη στήριξη των δράσεων των κρατών μελών στον τομέα της βιομηχανίας (άρθρο 157 παράγραφος 3)·
3. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι το σύστημα της ειδικής πλειοψηφίας δεν εφαρμόζεται ακόμα σε όλους τους τομείς οι οποίοι υπάγονται στην διαδικασία συναπόφασης· εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για το γεγονός ότι στο Συμβούλιο εξακολουθεί να εφαρμόζεται για το άρθρο 151 παράγραφος 5 το σύστημα λήψης αποφάσεων με ομοφωνία και ζητεί να επεκταθεί, στο πλαίσιο μιας από τις μελλοντικές αναθεωρήσεις της Συνθήκης, η ειδική πλειοψηφία, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η στήριξη των δράσεων στον πολιτιστικό τομέα·

4. πιστεύει ότι ο αθλητισμός έχει άμεση σχέση με την εκπαίδευση, την υγεία και την κοινωνία· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι το αίτημα που προβάλλει εδώ και καιρό για ενσωμάτωση στη Συνθήκη μιας νομικής βάσης που να επιτρέπει την ανάπτυξη κοινοτικής δράσης στον τομέα του αθλητισμού απορρίφθηκε για άλλη μια φορά και ζητεί να δημιουργηθεί η νομική αυτή βάση στο πλαίσιο μιας από τις μελλοντικές αναθεωρήσεις της Συνθήκης, στην οποία να αναγνωρίζεται και να διαφυλάσσεται η ιδιαιτερότητα του αθλητισμού·
5. επιθυμεί την ανάπτυξη μιας κοινής πολιτικής της ΕΕ για τη νεολαία, που θα εξασφαλίζει ότι τα ζητήματα που αφορούν ιδιαίτερα τους νέους θα καλύπτονται από ολόκληρο το φάσμα των πολιτικών της ΕΕ και θα αποτελούν μέλημα όλων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης·
6. ζητεί να τροποποιηθεί, στο πλαίσιο μιας από τις μελλοντικές αναθεωρήσεις της Συνθήκης το άρθρο 149 παράγραφος 2, ώστε να συμπεριλάβει μνεία του στόχου της δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου που να βασίζεται στη θέσπιση από κοινού καθορισμένων σημείων αναφοράς που να καθιστούν δυνατή τη σύγκριση των εκπαιδευτικών συστημάτων, στην ανταλλαγή εμπειριών και στη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών·
7. εκφράζει τη λύπη του για την περιορισμένη συμμετοχή του Κοινοβουλίου στην Διακυβερνητική Διάσκεψη που προηγήθηκε της Συνθήκης της Νίκαιας, και, επιδιώκοντας να πρυτανεύσει μια περισσότερο πλουραλιστική και λιγότερο εκλεκτική προσέγγιση, ζητεί να ενισχυθεί ο ρόλος του στις μελλοντικές διακυβερνητικές διασκέψεις, κατά το πρότυπο της Συνέλευσης για την κατάρτιση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης·
8. καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να ενσωματώσει στη Συνθήκη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων·
9. καλεί την Επιτροπή, ενόψει της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να τηρεί το άρθρο 22 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως δε στους τομείς των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών, της πολιτικής οπτικοακουστικών μέσων, της παιδείας, του πολιτισμού και της εκμάθησης γλωσσών·
10. επιδοκιμάζει τη δέσμευση που εμπεριέχεται στα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής της Νίκαιας όσον αφορά την πραγματοποίηση ακριβέστερης οριοθέτησης των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών η οποία θα συνάδει προς την αρχή της επικουρικότητας· καλεί το Συμβούλιο και την Επιτροπή να ενθαρρύνουν έναν ευρύ διάλογο για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπει το Παράρτημα IV της συνθήκης της Νίκαιας, διάλογο στον οποίο θα λάβουν μέρος όλοι οι πολίτες των κρατών μελών και των υποψηφίων για ένταξη χωρών· αναμένει ότι μέχρι το 2003 θα έχει επιτευχθεί ουσιαστική πρόοδος προς την κατεύθυνση της υλοποίησης αυτού του στόχου·
11. ζητεί, ως συμπλήρωμα μιας αποτελεσματικής στρατηγικής ενημέρωσης και επικοινωνίας και σύμφωνα με την δέσμευση της Ένωσης για μεγιστοποίηση της εξωστρέφειας και της διαφάνειας, να δοθεί ένα τέλος στην μυστικότητα που περιβάλλει τις ψηφοφορίες του

Συμβουλίου και να επιτραπεί η ελεύθερη πρόσβαση του κοινού στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου.

24 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΊΣΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτρια γνωμοδότησης: Ρόδη Κράτσα-Τσαγκαροπούλου

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδριάσή της στις 27 Φεβρουαρίου 2001, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες όρισε συντάκτρια γνωμοδότησης την κ. Ρόδη Κράτσα-Τσαγκαροπούλου.

Κατά τις συνεδριάσεις της στις 9 και 24 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία από τις συνεδριάσεις αυτές, η επιτροπή ενέκρινε ομόφωνα τα κατωτέρω συμπεράσματα.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Maj Britt Theorin πρόεδρος· Anne E.M. Van Lancker αντιπρόεδρος· Ρόδη Κράτσα-Τσαγκαροπούλου, συντάκτρια γνωμοδότησης· Lone Dybkjær, Ilda Figueiredo (αναπλ. Armonia Bordes), Fiorella Ghilardotti, Lissy Gröner, Άννα Καραμάνου, Christa Kläß, Thomas Mann, Emilia Franziska Müller, Christa Prets, Patsy Sörensen, Joke Swiebel, Helena Torres Marques και Sabine Zissener.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τις Ίσες Ευκαιρίες καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

Συνθήκη της Νίκαιας

1. εκφράζει την ικανοποίησή του για τη δυνατότητα που δίνεται στο Συμβούλιο βάσει του άρθρου 13 να εγκρίνει με ειδική πλειοψηφία, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 251, κοινοτικά μέτρα ενθάρρυνσης, με εξαίρεση οιαδήποτε εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών, για να υποστηρίξει τις δράσεις τους με στόχο την καταπολέμηση κάθε διάκρισης, ιδίως με βάση το φύλο·
2. εκφράζει τη λύπη του διότι δεν επήλθε καμία βελτίωση στα άρθρα 137 και 141 όσον αφορά την ισότητα ανδρών και γυναικών σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με την αγορά εργασίας και δεν εξασφαλίζεται στην ισότητα αυτή μια νομική βάση η οποία θα υπερβαίνει, πιο συγκεκριμένα, τον τομέα της απασχόλησης (ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων, συνδυασμός οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής)·
3. εκφράζει τη δυσaréσκειά του επίσης για το λόγο ότι δεν υπήρξε η τόσο απαραίτητη, σε νομικό επίπεδο, διευκρίνιση των όσων συνεπάγονται τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης για την ισότητα ανδρών και γυναικών· εκτιμά ότι καθ' όλη τη μετά τη Νίκαια περίοδο, και κατά την προετοιμασία της επόμενης Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 2004, το θέμα της ισότητας των δύο φύλων πρέπει να συμπεριληφθεί σε όλους τους τομείς πολιτικής και να προβλεφθεί πλέον η κατάλληλη νομική βάση·
4. χαιρετίζει θετικά την ενσωμάτωση στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Μονάδας Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) αλλά επισημαίνει ταυτοχρόνως την ανάγκη συμπλήρωσης του άρθρου 29 και του άρθρου 31, σημείο (ε) αναφορικά με τη δράση του νέου αυτού διακρατικού οργάνου με στόχο τη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος που πλήττει ιδιαίτερα τις γυναίκες·

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

5. εκφράζει την ικανοποίησή του για το άρθρο 21 του Χάρτη, που απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλής και εθνοτικής καταγωγής, μεταξύ άλλων, και το άρθρο 23, που προβλέπει ότι η ισότητα γυναικών και ανδρών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η αρχή της ισότητας γυναικών και ανδρών ως προς τα πολιτικά, ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα δεν αναφέρεται ρητά ως υποχρέωση ενεργού προαγωγής της ισότητας των φύλων· εκτιμά ότι, για το λόγο αυτό, μια περαιτέρω βελτίωση του Χάρτη απαιτείται προτού αυτός ενσωματωθεί με την τελική του μορφή στις Συνθήκες·
6. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν ενσωματώθηκε στις Συνθήκες, και θεωρεί απαραίτητη την ένταξή του στις Συνθήκες προκειμένου να μπορεί να παράγει πλήρη νομικά αποτελέσματα· κρίνει απαραίτητο, από την άποψη των δικαιωμάτων των γυναικών και

της ισότητας των ευκαιριών, να αποδοθούν στο Χάρτη τα πλήρη νομικά αποτελέσματά του· κρίνει δε αναγκαίο η Διακυβερνητική του 2004 να αποτελέσει την ευκαιρία επανεξέτασης του ζητήματος αυτού·

7. καλεί όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης: α) να εφαρμόσουν τη σταθερή δέσμευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής να θεωρούν το Χάρτη ως υποχρεωτική αναφορά της όλης νομοθεσίας τους (κανονιστικά αποτελέσματα) και β) να ακολουθήσουν την πρακτική των εθνικών συνταγματικών δικαστηρίων των κρατών μελών να θεωρούν το Χάρτη ως παράμετρο αναφοράς (δικαιοδοτικά αποτελέσματα)· εύχεται δε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να λαμβάνει υπόψη του το περιεχόμενο και τις διατάξεις του Χάρτη στα πλαίσια των δικαιοδοσιών του και της άσκησης των αρμοδιοτήτων του·
8. κρίνει απαραίτητο η Σουηδική Προεδρία να δημιουργήσει άμεσα τις πραγματικές ευκαιρίες μιας ανοικτής δημόσιας συζήτησης όπως ορίζεται ως υποχρέωσή της από τη Δήλωση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης·

Η Δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης

9. εκτιμά ότι απαιτείται η σαφής και ακριβής διευκρίνιση των μέσων και των τρόπων συμμετοχής της κοινής γνώμης, της κοινωνίας των πολιτών και των κοινοβουλίων - εθνικών και Ευρωπαϊκού - στην προπαρασκευή της προσεχούς Διακυβερνητικής Διάσκεψης και κατά τις μελλοντικές Διακυβερνητικές Διασκέψεις, σε όλες τις φάσεις της διεργασίας, όπως προβλέπει η Δήλωση σχετικά με το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης· ζητεί, στο πλαίσιο αυτό, να εξασφαλίζεται η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών αλλά και η συμπερίληψη αντιπροσωπευτικών δικτύων των γυναικείων οργανώσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις υπό ένταξη χώρες·
10. τονίζει, τέλος, ότι απαιτείται κατά τη διάρκεια της διεργασίας προπαρασκευής της Διακυβερνητικής του 2004 να πραγματοποιηθούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης που θα απευθύνονται ειδικότερα στις γυναίκες.

17 Απριλίου 2001

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

προς την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων

σχετικά με τη Συνθήκη της Νίκαιας και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(2001/2022(INI))

Συντάκτης γνωμοδότησης: Eurig Wyn

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Κατά τη συνεδρίασή της στις 6 Μαρτίου 2001, η Επιτροπή Αναφορών όρισε συντάκτη γνωμοδότησης τον κ. Eurig Wyn.

Κατά τη συνεδρίασή της στις 21 Μαρτίου 2001 και στις 10711 Απριλίου 2001, η επιτροπή εξέτασε το σχέδιο γνωμοδότησης.

Κατά την τελευταία ως άνω συνεδρίαση, η επιτροπή ενέκρινε τα κατωτέρω συμπεράσματα με 9 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

Ήσαν παρόντες κατά την ψηφοφορία οι βουλευτές: Vitaliano Gemelli, πρόεδρος· Roy Perry, αντιπρόεδρος· Herbert Bösch, Jonathan Evans, Janelly Fourtou, Laura González Álvarez, Margot Keßler, Jean Lambert, María Sornosa Martínez και Christian Ulrik von Boetticher.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ

Εισαγωγή

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση που υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Στη Συνθήκη αυτή, η κωδικοποίηση του δικαιώματος αναφοράς σηματοδότησε τη γέννηση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας με επακριβώς καθορισμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Παρόλα αυτά, την εποχή εκείνη η ιθαγένεια της Ένωσης δεν συνεπαγόταν συγκεκριμένες εγγυήσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ τροποποίησε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αποκορύφωμα της συνεχούς αυτής διαδικασίας για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ιθαγένειας υπήρξε η υπογραφή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στη Νίκαια το Δεκέμβριο του 2000.

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τον Χάρτη συνέταξε Συνέλευση απαρτιζόμενη από τους εκπροσώπους των αρχηγών των κυβερνήσεων, των βουλευτών των εθνικών κοινοβουλίων, των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και της Επιτροπής. Το Κοινοβούλιο ενέκρινε το Χάρτη, γεγονός που υπογραμμίστηκε με πανηγυρική διακήρυξη του Συμβουλίου, του Κοινοβουλίου και της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, όπου ο Χάρτης επιδοκιμάστηκε ως έγγραφο που αποτελεί τη βάση μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης που στηρίζεται σε κοινές αρχές και συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Ορισμένες από τις αρχές αυτές, όπως τα νέα δικαιώματα σχετικά με τη βιοηθική, την προστασία του περιβάλλοντος και των ηλεκτρονικών δεδομένων, ξεπερνούν ακόμη και εκείνες που περιέχει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η ρητή απαγόρευση των διακρίσεων και η επιβεβαίωση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας ενέχει ιδιαίτερη σημασία στο πολυπολιτισμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το ερώτημα που τίθεται σήμερα αφορά την συνέχεια που θα δοθεί στον Χάρτη και τον τρόπο με τον οποίο αυτός θα επηρεάσει τους πολίτες της Ευρώπης και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει την ενσωμάτωση του Χάρτη στη Συνθήκη. Είτε ενσωματωθεί είτε όχι, η έγκριση του Χάρτη παρέχει "ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για όλα τα ενεχόμενα μέρη – κράτη μέλη, θεσμικά όργανα, φυσικά και νομικά πρόσωπα – στο κοινοτικό πλαίσιο" (πρόταση του Γενικού Εισαγγελέα Tizzano στην υπόθεση C-173/99, παρ. 28). Ο συντάκτης γνωμοδότησης υποστηρίζει την άποψη ότι η Επιτροπή Αναφορών, εξετάζοντας εάν μια αναφορά εμπίπτει στο πεδίο δραστηριότητας και ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, θα πρέπει να μπορεί να λαμβάνει υπόψη της το Χάρτη.

Ο Χάρτης και η ευρωπαϊκή ιθαγένεια

Το δικαίωμα υποβολής αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί εκδήλωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και δικαίωμα στο οποίο έχουν ισότιμη πρόσβαση όλοι οι πολίτες της Ένωσης. Η διασαφήνιση του συνταγματικού χαρακτήρα του Χάρτη είναι ύψιστης σπουδαιότητας για τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την επίλυση ζητημάτων που τους αφορούν. Ένας Χάρτης με σαφή συνταγματική βάση θα ενισχύσει τη νομιμότητα και σπουδαιότητα των ευρωπαϊκών οργάνων για τους ευρωπαίους πολίτες. Η διασαφήνιση του καθεστώτος του Χάρτη είναι επίσης σημαντική από πλευράς διεύρυνσης.

Ένας σημαντικός αριθμός των υποβαλλομένων αναφορών αφορά την εισαγωγή διακρίσεων βάσει ιθαγένειας, φυλής, φύλου, γλώσσας, κλπ. Ενόψει των προβλημάτων σχετικά με τα μειονοτικά δικαιώματα στις υπονήφειες προς ένταξη χώρες, οι νέοι αυτοί ευρωπαίοι πολίτες θα πρέπει, επικαλούμενοι το Χάρτη, να έχουν από την ημερομηνία προσχώρησης το δικαίωμα να υποβάλουν αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί θεμάτων διάκρισης.

Συνεπώς, το με την επίκληση του Χάρτη δικαίωμα υποβολής αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μια πραγματική ευρωπαϊκή ιθαγένεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Αναφορών καλεί την Επιτροπή Συνταγματικών Υποθέσεων, που είναι αρμόδια επί της ουσίας, να συμπεριλάβει στην πρόταση ψηφίσματός της τα ακόλουθα στοιχεία:

- A. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ένωση πρέπει να ορίσει εαυτήν, κατά το παράδειγμα των κρατών μελών της, ως «Κοινότητα που βασίζεται στο κράτος δικαίου»,
- B. φρονεί ότι, εάν θέλουμε να διαθέτει η Ένωση πλήρες, γραπτό και επίσημο Σύνταγμα που θα περιέχει μια σαφή και καλά διατεταγμένη δέσμη θεμελιωδών αρχών, εξέχουσα θέση πρέπει να δοθεί στα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων,
 - 1. χαιρετίζει την υπογραφή και πανηγυρική διακήρυξη του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια, εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη του για την έλλειψη ομοφωνίας στο Συμβούλιο προκειμένου να αποκτήσει ο Χάρτης σαφή συνταγματικό χαρακτήρα·
 - 2. υποστηρίζει ότι η Ένωση δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά σε αμιγώς οικονομικά κριτήρια· πρέπει να στηρίζεται στα ανθρώπινα και θεμελιώδη δικαιώματα προκειμένου όλοι οι πολίτες να επωφελούνται από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση·
 - 3. υπογραμμίζει τη σημασία του δικαιώματος υποβολής αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων και ιδίως διακρίσεων κατόπιν επικλήσεως του Χάρτη και ότι, κατά συνέπεια, οι πολίτες των νέων κρατών μελών θα πρέπει να κατέχουν το δικαίωμα αυτό από την ημερομηνία προσχώρησης της χώρας τους·
 - 4. φρονεί ότι το με την επίκληση του Χάρτη δικαίωμα υποβολής αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ως το όργανο που εκπροσωπεί τους πολίτες της Ευρώπης, αποτελεί ζωτικό βήμα προς την κατεύθυνση της υλοποίησης μιας πραγματικής ευρωπαϊκής ιθαγένειας·
 - 5. φρονεί ότι η σημασία του διαλόγου σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο σχετικά με τη μετά την Νίκαια διαδικασία, όπου συμμετέχουν άμεσα οι πολίτες της Ευρώπης, θα πρέπει να αναγνωρισθεί από την Επιτροπή στο πλαίσιο της επικοινωνιακής της στρατηγικής·